

Kutná Hora - Denemark

Hradiště řivnáčské kultury (ca 3000–2800 př. Kr.)

Kutná Hora - Denemark

Ein Burgwall der Řivnáč-Kultur (ca. 3000–2800 v. Chr.)

Milan Zápotocký – Marie Zápotocká

Autoři odborných příspěvků a posudků:

J. Bílek, P. Budd, V. Čulíková, V. Hoffman a A. Hoffmanová,
R. Kyselý, L. Macháčková, A. Majer, L. Smolíková, P. Šída a J. Turek

Editor

Michal ERNÉE, ernee@arup.cas.cz

Technical Editor

Ivana HERGLOVÁ, herglova@arup.cas.cz

Type-setting, Layout

AGAMA poly-grafický ateliér, s. r. o., Na Výši 424/4, 150 00 Praha 5, Czech Republic, agama@agamaart.cz
Cover design Michal ERNÉE

Print

TISKÁRNA PROTISK, s. r. o., Rudolfovská 617, 370 01 České Budějovice, protisk@protiskcb.cz

© Milan Zápotocký, Marie Zápotocká 2008

© Institute of Archaeology, Academy of Sciences of the Czech Republic, Prague 2008

Tato práce vznikla v rámci grantových projektů GAČR č. 404/99/0935, 404/02/0481 a 404/05/2047.

Přední strana obálky:

Kutná Hora - Denemark. Jihozápadní nároží akropole nad údolím Vrchlice, výzkum v r. 1984 (od severu). Koflík řívnáčské kultury z objektu 27. Foto M. Zápotocký.

Zadní strana obálky:

Nahoře: Komise čs. archeologů na výzkumu dne 20. 10. 1981. Zleva: M. Buchvaldek (KU Praha), I. Pavlů, M. Zápotocká a S. Venc (ARÚ Praha), J. Pavelčík (ARÚ Opava), P. Koštuřík (MU Brno), V. Němejcová-Pavúková (ARÚ Nitra), H. Palátová a V. Podborský (MU Brno), J. Kovářik a J. Havel (MM Praha), M. Zápotocký (ARÚ Praha), M. Šmíd (M Prostějov). Foto V. Moucha.
Uprostřed: Práce na odkryvu střední části akropole, sektorů D–F 3, 4. Foto M. Zápotocký.
Dole: Polední klid v horkém létě r. 1987. Foto M. Zápotocký.

Vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky, Praha

Published by the Institute of Archaeology, Academy of Sciences of the Czech Republic, Prague

Registrováno pod ev. č. MK E 4240

Redakce — Redaction: Letenská 4, CZ 118 01 Praha 1, tel.: +420 257 533 782, e-mail: pamatky@arup.cas.cz

Rozšiřuje, informace o předplatném podává a objednávky přijímá:

DUPRESS, Podolská 110, CZ 147 00 Praha 4, Czech Republic, tel.: +420 241 433 396, e-mail: dupress@seznam.cz

Orders from abroad:

SUWECO CZ s.r.o., Klečákova 347, CZ 180 21 Praha 9, Czech Republic, tel.: +420 266 035 556, e-mail: suweco@suweco.cz

KUBON & SAGNER, Buchexport/Import, P.O. Box 341018, D 80328 Munich 34, Germany,

fax: +49 895 421 8138, tel.: +49 895 421 8130, e-mail: order@kubon-sagner.de

RUDOLF HABELT GmbH, Am Buchenhang 1, D 53115 Bonn, Germany, fax: +49 228/9 23 83-6,

tel. +49/228/9 23 83-0, e-mail: info@habelt.de

Obsah – Inhalt

Úvod	7
1. Hradiště nad mlýnem Denemarkem u Kutné Hory: přírodní prostředí, poloha, název a historie lokality	9
2. Výzkum v letech 1980–1989	14
2.1. Metoda, průběh a dokumentace výzkumu	14
2.2. Akropole	22
2.2.1. Úvod	22
2.2.2. Sektory	25
2.2.3. Objekty	35
2.2.4. Kúlové jámy	66
2.2.5. Sondy na svazích	66
2.3. Předhradí	67
2.3.1. Rozdělení na severní, východní a západní předhradí	67
2.3.2. Sektory na severním a západním předhradí	67
2.3.3. Objekty a kúlové jámy na severním, východním a západním předhradí	71
2.3.4. Sondy č. 1–8 na východním předhradí a křížová sonda na terase pod západním předhradím	82
2.4. Fortifikační díla: palisády, příkopy, hradby a valy	87
2.4.1. Počet a poloha fortifikačních linií	87
2.4.2. Palisády	87
2.4.3. Příkopy	88
2.4.4. Hradby a valy	102
3. Denemarská ostrožna v době řivnáčské kultury	132
3.1. Archeologická situace	132
3.1.1. Podmínky výzkumu	132
3.1.2. Sídlištní a fortifikační objekty	132
3.1.3. Starší a mladší stavební fáze	150
3.2. Nálezy	163
3.2.1. Nálezový fond, nálezové situace	163
3.2.2. Keramika	164
3.2.2.1. Klasifikace	164
3.2.2.2. Datování keramiky a stavebních fází	199
3.2.2.3. Denemark a periodizace řivnáčské kultury	202
3.2.3. Kamenná broušená industrie	205
3.2.3.1. Morfologie, typologie seker, tesel a dlát	205
3.2.3.2. Tvary a typy, polotovary, pracovní či výrobní odpad, surovina. Celková charakteristika broušené industrie z Denemarku	209
3.2.3.3. Petrografické určení broušené industrie (V. Hoffman, A. Hoffmanová)	218
3.2.3.4. Otázka původu suroviny broušených nástrojů (J. Turek)	223
3.2.4. Štípaná industrie	230
3.2.4.1. Typy a surovina (L. Macháčková)	230
3.2.4.2. Nálezová situace	233
3.2.5. Ostatní kamenná industrie	234
3.2.5.1. Typy a surovina (P. Šída)	234
3.2.5.2. Nálezová situace	237
3.2.5.3. Petrografické zařazení a provenience hominových materiálů (V. Hoffman, A. Hoffmanová)	239
3.2.6. Kostěná a parohová industrie	243
3.2.6.1. Tvary a typy, surovina	244
3.2.6.2. Nálezová situace	253

3.2.7. Měděné předměty	254
3.2.7.1. Typy, datování	254
3.2.7.2. Metalografický rozbor (<i>P. Budd</i>)	254
3.3. Přírodovědné rozборы	255
3.3.1. Rostlinné makrozbytky (<i>V. Čulíková</i>)	255
3.3.2. Půdně morfologický výzkum (<i>L. Smolíková</i>)	264
3.3.2.1. Mikromorfologická charakteristika	264
3.3.2.2. Genetické zhodnocení	264
3.3.2.3. Závěr	266
3.3.3. Fosfátová analýza na severním okraji denemarské ostrožny (<i>A. Majer</i>)	267
3.3.4. Radiokarbonová data	267
3.4. Závěr. Od hrazeného výšinného sídliště ke skalní pevnosti	271
3.4.1. Řivnáčská kultura, výšinná sídliště a pozice Denemarku v sídelní síti	271
3.4.2. Stavební vývoj, ekonomika a společnost	276
3.5. Řivnáčská kultura ve východní části středních Čech	286
4. Denemarská ostrožna v před- a postřivnáčských obdobích	292
4.1. Eneolit: kultura nálevkovitých pohárů, bolerázský stupeň badenské kultury a kultura se šňůrovou keramikou	292
4.1.1. Kultura nálevkovitých pohárů (KNP) a bolerázský stupeň badenské kultury	292
4.1.2. Kultura se šňůrovou keramikou (ŠK)	295
4.2. Doba bronzová: únětická a knovízská kultura	296
4.2.1. Únětická kultura starší doby bronzové	296
4.2.2. Knovízská kultura mladší doby bronzové	300
4.3. Pozdní středověk a novověk. Otázka zániku pravěkého opevnění	302
4.4. Báňskohistorický přehled okolí hradišť Denemarku a Cimburku (<i>J. Bílek</i>)	307
4.4.1. Lokality související s hornickým nebo hutnickým provozem	307
4.4.2. Stopy důlní činnosti na Denemarském hradišti – otázka interpretace	310
4.4.3. Závěr	312
5. Zusammenfassung	313
6. Literatura	329
7. Animal bone analysis from a Řivnáč culture horizon at the Kutná Hora - Denmark site (Kutná Hora district, Czech Republic)	
– Rozbor osteologického materiálu z objektů řivnáčské kultury na Denemarku (<i>R. Kyselý</i>)	341
7.1. Introduction	343
7.2. Kutná Hora - Denmark site	343
7.3. Material and its dating	345
7.4. Methodology	345
7.4.1. Determination of species	345
7.4.2. Methodology of quantification	346
7.4.3. Methods for estimating the age of individuals	347
7.4.4. Methodology for gender determination	348
7.4.5. Determination of season	348
7.4.6. The metrics	348
7.5. Results	348
7.5.1. Taphonomy observations	348
7.5.1.1. Pottery vs. bones (number)	348
7.5.1.2. Preservation of bones	348
7.5.1.3. The cause of bone accumulation and charring	349
7.5.1.4. Fragmentation	351
7.5.1.5. Gnawing	352
7.5.1.6. Intentional interference and butchery practises	352
7.5.1.7. Representation of anatomical parts and import/export	355
7.5.1.8. Spatial distribution and comparison of features	365
7.5.1.9. Cultural layer	368
7.5.1.10. Articulated parts of skeletons	368

7.5.2. Zoological observation and the significance of animals	368
7.5.2.1. Overview and representation of species	368
7.5.2.1.1. Proportion of hunted and breeding (mammals)	368
7.5.2.1.2. Wild mammals	372
7.5.2.1.3. Birds, reptiles, amphibians and fish	374
7.5.2.1.4. Dalmatian Pelican in Kutná Hora - Denmark	376
7.5.2.1.5. Domestic mammals	377
7.5.2.2. Local domestication (crossbreeding) of cattle?	377
7.5.2.3. Vertebrate as sustenance	378
7.5.2.4. Frogs as sustenance	379
7.5.2.5. Non sustenance use of animals	379
7.5.2.6. Age at slaughter and gender analysis	379
7.5.2.7. Breed affiliation – body characteristics	389
7.5.2.8. Pathologies and work use of cattle	393
7.5.2.9. Ritual evidence?	395
7.5.2.10. Seasonality	396
7.5.2.11. Ecology	396
7.5.3. Human bones	397
7.5.4. Artefacts	397
7.6. Summary and conclusion	399
7.7. Souhrn	414
7.8. References	415
8. Tabulky 1–162	419

Úvod

Výzkum na skalní ostrožně nad mlýnem Dene-markem, necelý kilometr od jižního okraje Kutné Hory, vedený z bylanského pracoviště Archeologického ústavu ČSAV v letech 1980–89, byl zprvu plánován jako záchranný, s cílem získat alespoň základní informace o zdejší archeologické lokalitě, ohrožené tehdy výstavbou chat. Z té bohudík sešlo, nicméně již výsledek první sezóny ukázal na mimořádný význam lokality a výzkum byl poté veden jako systematický, s cílem prozkoumat celou ostrožnu včetně přilehlé předhradní plochy. Důvodů vedoucích k takovému rozhodnutí bylo více. Především to bylo datování odkrytých objektů do středního eneolitu – tedy do dosud relativně málo známého období našeho pravěku. Dalšími důvody byla relativní „čistota“ lokality, s naprostou převahou osídlení jediné kultury – řivnáčské a pak také fortifikace, představující svou mohutností v prostředí českého eneolitu zcela nový fenomén.

Dříve než přistoupíme k vlastnímu tématu, připomeneme alespoň v hrubých obrysech časové a kulturní schéma tohoto významného a komplikovaného úseku našich pravěkých dějin.

Období **eneolitu** (ca 44./42. až 24./22. stol. př. Kr.) představuje v rámci střeoevropského pravěku samostatnou vývojovou epochu, která už svým celkovým charakterem je bližší době bronzové než předchozímu neolitu. Na jejím počátku stojí podstatná proměna prvotního neolitického hospodářství směrem k pokročilejší formě zemědělství, které nyní k orbě využívá pluh a sílu tažného dobytka. Pokrok zaznamenala i řemeslná výroba, do jejíž sféry spadají i počátky hlubinné těžby nerostných surovin, potřebných k výrobě kamenných nástrojů a zbraní, a také doklady nejstarší těžby, zpracování a distribuce kovů. S tím vším pak souvisí stoupající význam obchodních styků, a tedy i rozvoj a stabilizace komunikační sítě – dálkových i místních cest a stezek. Nutným důsledkem těchto inovací byly i postupné změny ve společenské organizaci. Sociální a majetková diferenciaci vedla k výraznější stratifikaci společnosti, rostl vliv vrstvy ozbrojených mužů, stařešin rodů a náčelníků. Charakteristickým znakem eneolitu je také zvýšená spaciální mobilita, mající za následek časté migrace celých skupin a kmenů.

Odrzem těchto procesů jsou změny, které pozorujeme v materiální kultuře, jako je kupř. širší sortiment pracovních nástrojů, větší rozmanitost keramické výbavy domácností a nástup specializovaných typů zbraní (bulav, bojových sekeromlatů). Spolehlivým znakem dobových proměn jsou ale i další archeologicky zachytitelné jevy, jako je budování monumentálních staveb, ať už jejich účel byl převahou profánní, jak je tomu v případě opevněných sídlišť a hradišť, nebo funerální a rituální – jako u mohyl, megalitických a megadendrických staveb či různých hrazených areálů. Proti neolitu je zřejmá také změna v organizaci a formách sídlišť a s ní související proměny sídelní struktury.

S ohledem na délku eneolitu i na výrazné znaky, které jej charakterizují, připadá důležitá role jeho **periodizaci**. Česká archeologie dnes obecně používá

schéma čtyřdobé, podle něhož se toto pravěké období dělí na **časný** (lengyelská a jordanovská kultura), **starý** (starší období kultury nálevkovitých pohárů), **střední** (srv. dále) a **mladý eneolit** (kultury šňůrová, zvoncovitých pohárů a protoúnětická).

Střední eneolit, jehož mladší úsek je tématem této práce, trval zhruba šest století, od 35./34. do 29./28. stol. před Kr. Proti předchozímu staršímu eneolitu měl podstatně složitější vývoj. Příčinou, zřejmě rozhodující, byla expanze badenské kultury, šířící se ze středního Podunají na sever, na Moravu a odtud i do Čech, osazených už od staršího eneolitu kulturou nálevkovitých pohárů. Migrace badenské kultury k nám proběhla, pokud víme, nejméně ve dvou vlnách. Komplikované poměry, které její příchod vyvolal, se odrazily i v rozdělení této periody na tři období:

Ve **starším období** středního eneolitu pronikl do Čech, do prostředí mladšího stupně nálevkovitých pohárů, nejstarší, tzv. bolerázský stupeň badenské kultury. Stojí zde za zmínku, že rozhodující význam pro poznání tohoto dějinného úseku měl výzkum na hradišti Cimburku, ležícím v těsném sousedství hradiště denemarského. Počátek **středního období**, zatím relativně málo známého, je dán příchodem druhé vlny badenské kultury, reprezentované středním, tzv. klasickým stupněm Badenu. Tato vlna zabrala už většinu tzv. staré sídelní oblasti s výjimkou východních Čech, kde se setkáváme až s mladobadenskou bošáckou skupinou. **Mladší období** středního eneolitu je dobou rozkvětu a následně i zániku řivnáčské kultury, představující závěrečnou etapu české větve badenské kultury, resp. badenského kulturního okruhu. S řivnáčskou kulturou, příbuznou s řadou dalších střeoevropských pozdně badenských skupin, je prakticky současná západočeská kultura chamská, svým původem vázaná na horní Podunají. Třetí složku, která v průběhu tohoto období zřejmě podstatně zkomplikovala vývoj v české kotlině, představuje kultura kuloovitých amfor, expandující sem ze dvou směrů – od severozápadu, ze Saska, a od severovýchodu, ze severní Moravy a polského Slezska.

Přechod mezi středním a mladším eneolitem, k němuž jsme se výzkumem na Denemarku podstatně přiblížili, spadá do 28./27. stol. př. Kr. Tento časový úsek lze bez nadsázky označit za jeden z nejvýraznějších zlomů v pravěkých dějinách střední Evropy. Tehdy zanikly kultury „staré Evropy“, v té době již rozdrobené do tříště lokálních skupin – řivnáčská kultura je jednou z nich – a na jejich místo nastoupily tzv. pohárové kultury (se šňůrovou keramikou, později se zvoncovitými poháry). Míra diskontinuity mezi oběma civilizačními okruhy je natolik markantní, že ji lze s maximální pravděpodobností zdůvodnit jako důsledek migračních pohybů. Interpretace jiného směru, kupř. ty, které počítají s náhlou a komplexní transformací domácích komunit do „pohárové“ kultury se šňůrovou keramikou, jsou ve světle dosavadních poznatků stěží zdůvodnitelné. K podobným více či méně ostrým zlomům došlo v tisíciletých dějinách Evropy vícekrát a za většinou z nich se skrývají etnické změny. Nicméně zlom mezi středním a mladším eneolitem se ukazuje jako jeden z nejtvrdších.

Je třeba vyzvednout, že česká archeologie věnuje tomuto tématu už tradičně značnou pozornost, i když

do jisté míry jednostranně, s důrazem především na období mladoeneolitických pohárových kultur (kupř. Symposium Schnurkeramik: *Buchvaldek – Strahm /eds./ 1992; Buchvaldek 1986* a řada jeho katalogů; *Neustupný 1969; 1984; Turek 1996*; z hlediska sídelně geografického *Rulf 1983*). Méně pozornosti poutal předchozí horizont – doba řivnáčské kultury. Relativně dobře jsme seznámeni s jejím pražsko-slánským regionem, a to především zásluhou důkladného zpracování výzkumu výšinného sídliště Homolky u Stehelčevse ze 30. a 50. let min. století (*Ehrich – Pleslová 1968*). Výzkumy dalších lokalit tohoto typu z před- i poválečného období zůstávají dosud nezpracované a totéž platí, navzdory množství záchranných výzkumů, o nížinných sídlištích (srv. *kap. 3.4*).

Za této situace slibují poznatky z **výzkumu na ostrožně nad mlýnem Denmarkem** přispět k danému tématu – tedy k poznání situace bezprostředně předcházející konec středního eneolitu – podstatnou měrou. Během deseti výzkumných sezón se tu podařilo odkrýt téměř kompletní půdorys výšinné lokality se dvěma stavebními fázemi, z nichž starší měla ráz výšinné osady, zatímco v mladší fázi byl celý prostor ostrožny jednorázově a plánovitě přebudován na silně opevněné hradiště. Terénní data a nálezové soubory jsou natolik obsažné, že jejich rozbor umožňuje podstatně doplnit a rozšířit naše poznatky o roli řivnáčské kultury v pravěkém vývoji Čech. Kontrastněji než dosud se vyrýsoval též onen dějinný zlom, oddělující střeđoeneolitické „domácí“ kultury od „pohárových“ kultur mladšího eneolitu.

Výzkum na Denmarku a jeho zpracování byly, stejně jako práce na rukopisu, po léta součástí našich

osobních pracovních úkolů v Archeologickém ústavu ČSAV (a poté AV ČR) v Praze. Vedení ústavu z těch let – M. Richterovi, E. Neustupnému, P. Sommerovi a L. Jiráňovi – děkujeme za trvalou podporu. Stejně tak jsme v tomto směru zavázáni I. Pavlů, J. Rulfovi a R. Šumberové z výzkumné základny ústavu v Bylanech u Kutné Hory, odkud byl výzkum organizován a veden, kde byla koncipována základní dokumentace a text, kresleny plány a konzervovány, inventovány a posléze i deponovány veškeré nálezy.

Podstatným přínosem jsou příspěvky k rozboru některých nálezových kategorií od V. Hoffmana, A. Hoffmanové a J. Turka (petrografické určení broušené a ostatní kamenné industrie), L. Macháčkové (štípaná industrie), P. Šídy (ostatní kamenná industrie), P. Budda (předměty z mědi), R. Kyselého (antropologické a osteologické materiály), V. Čulíkové (archeobotanické nálezy), H. Quitty (radiokarbonové datování), L. Smolíkové (půdně morfologický rozbor), A. Majera (fosfátová analýza) a J. Bílka (báňskohistorický přehled). Jim všem jsme zavázáni za ochotnou a vstřícnou spolupráci.

Za možnost dokončit tuto práci a z větší části též za náklady spojené s jejím vydáním děkujeme velkorysě finanční podpoře Grantové agentury ČR v rámci grantových projektů č. 404/99/0935 (Hradiště Denmark u Kutné Hory a závěrečný úsek středního eneolitu v Čechách), 404/02/0481 (Výšinná sídliště a hradiště středního eneolitu v Čechách, 3400–2800 př. n. l.) a 404/05/2047 (Badenská kultura v Čechách).

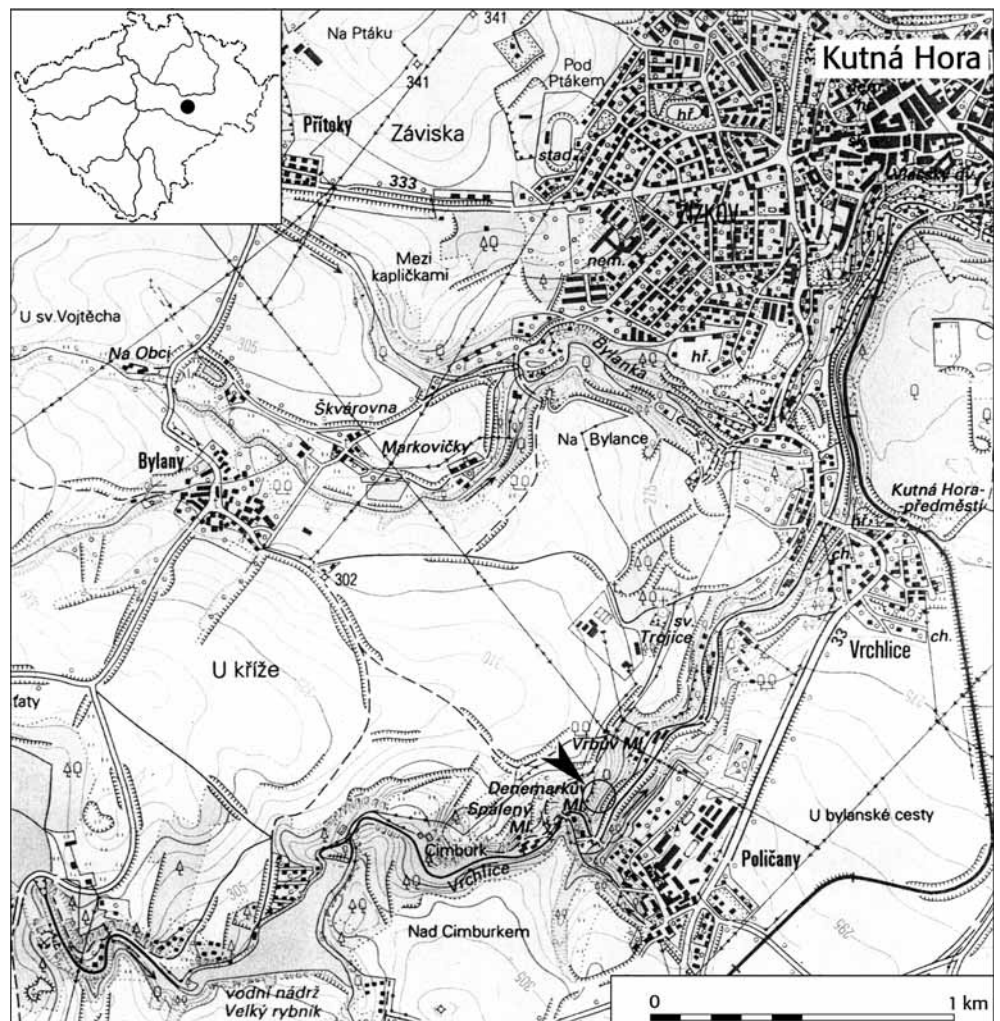
1. Hradiště nad mlýnem Denemarkem u Kutné Hory: přírodní prostředí, poloha, název a historie lokality

Krajina jižně od Kutné Hory (obr. 1), jejíž osou je skalnatý kaňon Vrchlice, si do značné míry dosud uchovala přírodní, moderní civilizací nedotčený ráz. Dodnes proto chápeme, proč právě zde se hrabě Špork na samém konci 17. století prvně pokusil uskutečnit svůj projekt ideální krajiny, jak jej později realizoval na východočeském Kuksu. „Královská procházka“, jak se nazývala cesta vedoucí podél Vrchlice k roztěžské poutní kapli i dále do Malešova a na zříceniny husitského hradu Siónu, se už v 19. století stala oblíbenou výletní poutí kutnohorských občanů a četných návštěvníků města a jeho památek. S ohlasem původu zdejší krajiny se setkáváme i v literatuře, v „Pomněnkách z Roztěže“ J. K. Tyla a básních J. Vrchlického i J. Orteny. Zajímavá je v souvislosti s naším tématem i skutečnost, že do okruhu literátů, kteří zde putovali, patřil také kutnohorský rodák Jan Erazim Vocel (1802–1871), jeden ze zakladatelů české archeologie a první řádný profesor archeologie na pražské univerzitě.

Kromě přírodních krás patří k charakteristickým rysům údolí Vrchlice skrovné pozůstatky důlních děl z doby kutnohorské „stříbrné horečky“, která sem

ovšem zasáhla až ve svém závěrečném období, od konce 15. do 16. století, a také mlýny, jejichž četnost byla diktována nutností zásobovat královské město, tehdy co do počtu obyvatel druhé po Praze. Je proto pochopitelné, že specifický ráz povodí středního a horního toku Vrchlice se stal už od sklonku 19. století předmětem zájmu řady vědních oborů. K nim patří vedle geologie, mineralogie a báňské historie též archeologie.

Příčin archeologického zájmu o zdejší oblast je více. Tou prvou se stala existence rozsáhlého sídelního areálu nejstarších zemědělců z mladší doby kamenné u Bylan, zkoumaného od 50. do 90. let min. století pracovníky bylanské expedice pražského Archeologického ústavu ČSAV. Okraj bylanského neolitického areálu je od Denemarku vzdálený necelý kilometr. Zdejší výzkum sídlišť kultury s lineární keramikou si plošným rozsahem i kvalitou poznatků získal evropskou proslulost (Soudský 1966; Pavlů 2000). Neméně významné jsou objevy kruhových kultovních ohrazení, tzv. rondelů, s přilehlým sídlištěm a žárovým pohřebišťem z mladšího stupně kultury s vypíchanou keramikou z období mladšího neolitu, mezi Bylanami a Miskovicemi (Pavlů – Rulř – Zápotocká 1995; Zápotocká 1998). Pro pozdní dobu kamennou – eneolit (ca 4400–2400 př. n. l.) zde výjimečná role připadá dvojici hradišť na skalních ostrožnách nad levým bře-

Obr. 1. Hradiště nad mlýnem Denemarkem. Poloha v krajině na jihozápad od Kutné Hory, v povodí potoků Vrchlice a Bylanky. — **Abb. 1. Burgwall über der Mühle Denemark.** Lage in der Landschaft südwestlich von Kutná Hora, im Einzugsgebiet der Bäche Vrchlice und Bylanka.

Foto 1. Hradiště Denemark v údolí Vrchlice. Vpravo kostel Sv. Trojice, obec Poličany a okraj města Kutné Hory, na horizontu vrchy Kuklík a Kaňk (od JV). — **Foto 1.** Burgwall Denemark im Vrchlice-Tal. Rechts Dreifaltigkeitskirche, Gemeinde Poličany und Stadtrand von Kutná Hora, am Horizont die Berge Kuklík und Kaňk (von SO).

hem Vrchlice, nazývaných podle mlýnů, nad nimiž se tyčí – Cimburku (zde byl archeologický výzkum veden posledně v l. 1989–90: *Zápotocký 2000a*) a Denemarku (*foto 1–3*).

Pro představu o časovém intervalu, v němž se pohybujeme, musíme předeslat, že založení řívnáčského hradiště na denemarské ostrožně se datuje na přelom 4. a 3. tisíciletí př. n. l., tedy zhruba do doby před pěti tisíciletími. Při srovnání s historickými událostmi ve Starém světě a na Předním východě se ocitáme na úrovni nejstarších městských civilizací a prvních egyptských i babylonských dynastií, v době předcházející zhruba půl tisíciletí stavbu pyramid a téměř dvě tisíciletí před nejstaršími příběhy Starého zákona.

V opačném časovém sledu předcházejí stavbu denemarského hradiště nejméně dvě tisíciletí zemědělské kultivace zdejší krajiny. Její počátek je dán příchodem nejstarších rolnických kmenů, archeologicky reprezentovaných kulturou s lineární keramikou, někdy kolem r. 5400 př. n. l. do údolí potoka Bylanky, sousedícího s údolím Vrchlice.

Přírodní prostředí. Podloží denemarské ostrožny je – stejně jako v případě sousedního Cimburku – svorová rula silně prostoupená živcem a křemenem, na povrchu místy ještě ve formě rostlé skály, jinde již rozpadlá a překrytá hrubším či jemnějším štěrkopískem. Na předhradí, při severní zúžené šíji ostrožny (od sek-

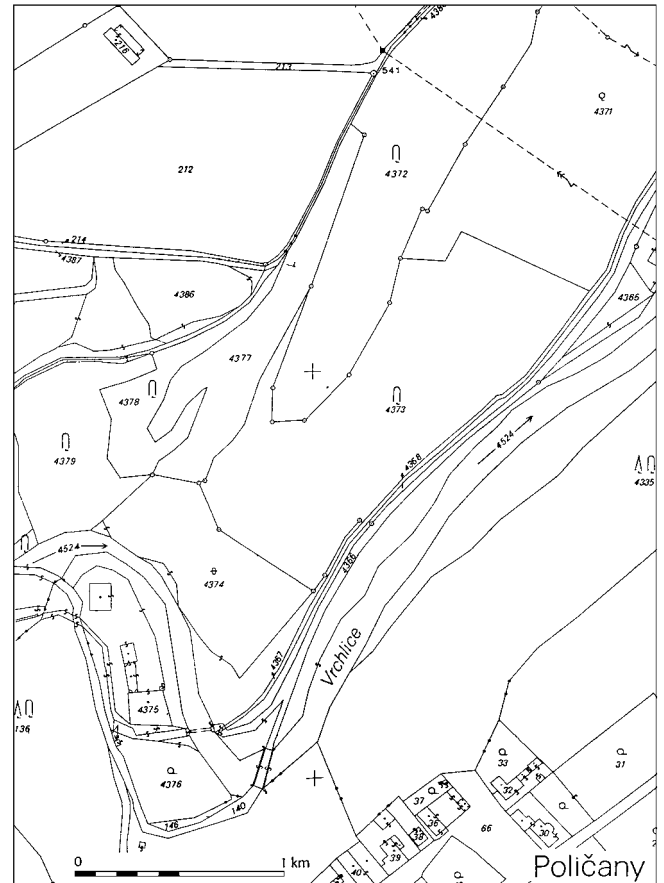

Foto 2. Celkový pohled na hradiště (od Z). — **Foto 2.** Gesamtansicht des Burgwalls (von W).

torů řady 19–20 na obr. 5), nastupuje hlinitopísčité podloží. Při severním okraji předhradí jsme v místě objektu 11 v hl. ca 40 cm od povrchu narazili na hutný zelenavě okrový slídnatý jíl. Západní terasu pod akropolí (= západní předhradí, sektory řady G, H) kryje mohutná vrstva čisté jemné běložluté spraše, která se vyskytla místy i na severním předhradí, v sektorech A10–12 a B 20–25 (srv. kap. 3.3.2). Půdní pokryv je zde standardně klasifikován jako hnědá půda na pararulovém substrátu, dle mocnosti do 30 cm „mělká“ (viz Půdní mapa okresu Kutná Hora 1: 10 000).

Z **klimatického** hlediska lokalita leží – stejně jako sousední eneolitické hradiště Cimburk a neolitický areál na Bylance – na rozhraní okrsků A3 (teplý, mírně suchý s mírnou zimou) a B2 (mírně teplý, mírně suchý, převážně s mírnou zimou), při izočáře 700 mm průměrných ročních srážek. Podle **geobotanické rekonstrukční mapy** spadá, podobně jako většina rozlohy Kutnohorska, do oblasti dubohabrových hájů. Z hlediska **hydrologického** leží celá zdejší oblast v povodí potoka Klejnárky, jednoho z levých přítoků středního toku Labe. Potok Vrchlice, který denemarskou ostrožnu obtéká z jižní a východní strany, je levým přítokem Klejnárky, a tedy tokem 3. řádu, s ročním průtokem 0,45 m³/s.

Poloha. Potok Vrchlice, ve středověku zvaný Pách, protéká krátce před vstupem na území Kutné Hory kaňonovým údolím hluboce zaříznutým do okolní paroviny. Strmé svahy, většinou skalnaté, jsou místy rozčleněné roklemi a úžlabinami do hřbetů a ostrožen. V místech kde ostrožna vyběhá z náhorní pláně stačilo pravěkým lidem k založení chráněné osady-hradiště vyhloubit příkop a z vykopané hlíny navršit val, případně jej navíc zesílit palisádou z kůlů. Takové polohy se na necelých 10 km toku Vrchlice na jihozápad od Kutné Hory nacházejí tři. První je hradiště Sión naproti Chlístovicím (Janská 1965; Zápotocký 2003), druhou vrch Cimburk, nesoucí ještě na konci 15. století název

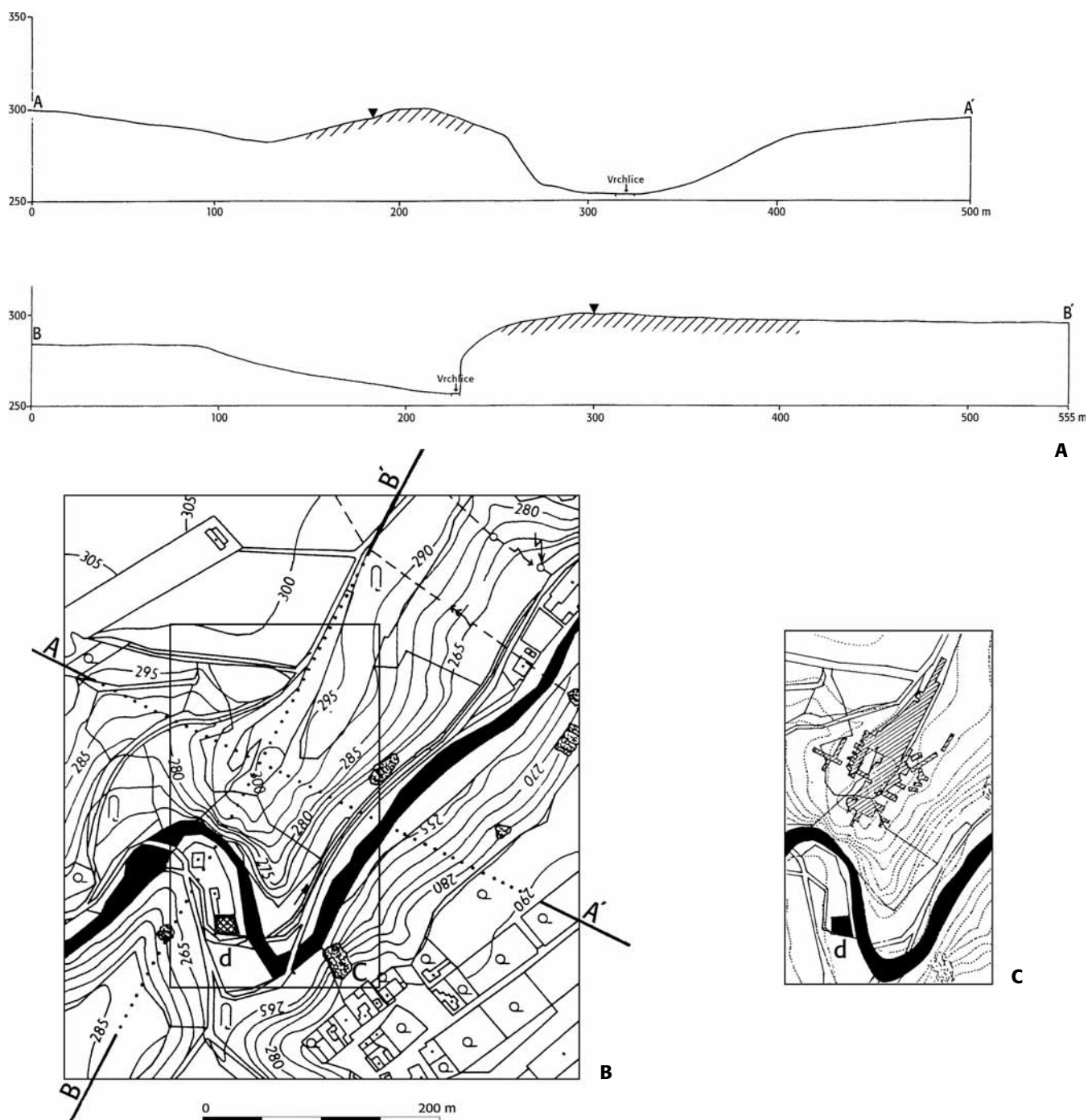

Obr. 2. Katastrální mapa hradiště nad mlýnem Denemarkem (ppč. 4377, k.ú. Kutná Hora). — **Abb. 2.** Katastralkarte des Burgwalls über der Mühle Denemark (Parz.-Nr. 4377, KG Kutná Hora).

„Hradiště“ (Leminger 1886; Lehečková 1969; Zápotocký 2000a), třetí, nejbližší města, je skalní ostrožna nad mlýnem Denemarkem, proti Poličanům.

Foto 3. Hradiště Denemark. Skalní čelo ostrožny, pohled od J, ze zahrady mlýna Denemarku. — **Foto 3.** Burgwall Denemark. Felswand des Bergsporns, Blick von S, aus dem Garten der Mühle Denemark.

Obr. 3. Ostrožna nad mlýnem Denemarkem v meandru Vrchlice. – A. Výřez z mapy 1: 10 000. – B. Profily SZ–JV (A–A') a SV–JZ (B–B'). – C. Rozloha plochy zkoumané v l. 1980–89. – **Abb. 3. Bergsporn über der Mühle Denemark im Mäander des Vrchlice-Baches.** – A. Ausschnitt aus der Karte im Maßstab 1: 10 000. – B. Profile NW–SO (A–A') und NO–SW (B–B'). – C. Ausdehnung der 1980–89 gegrabenen Fläche.

Denemarské hradiště, zkráceně **Denemark** (foto 1–3), nese své označení podle stejnojmenného mlýna při jeho úpatí. Jde o skalní hřbet tvaru úzké ostrožny o max. délce 130 m, šířce 90 m a ploše ca 6.800 m², s max. výškou 300,5 m n. m. Přesnější zaměření lokality (obr. 2, 3) je dáno koordinátami na základní mapě 1: 10 000: ZM10 13–32–19; koor. 422–437, 195–212. Jižní, čelní stranou ostrožny je příkrá až kolmá skalní stěna, tyčící se do výše 40 m nad úroveň Vrchlice. Do jejího úpatí se zahloubil nevelký Těšitelův stěnový lom, dnes opuštěný, o rozměrech ca 15 x 10 m (Hoffman –

Trdlička 1967). Na východní straně lemují vrcholovou plošinu o ca 4 m snížený stupňovitý spočinek, od jehož okraje terén spadá přímým příkrým srázem k Vrchlici. Svah akropole nad spočinkem připomíná místy lom; podle geologa J. Hoffmana však jde spolehlivě o přirozenou situaci. K severu se plocha spočinku zužuje a přechází do mírně svažité skalnaté terasy. Západní strana ostrožny je rozčleněna do dvou terasových stupňů; poté i zde svah klesá poměrně strmě do bočního bezvodého údolí, svažujícího se k Vrchlici. Tímto údolím stoupá hluboký úvoz cesty,

bezpochyby středověkého stáří, vedoucí od denemarského mlýna ke kostelu sv. Trojice a dále do Kutné Hory. Na severní straně, přírodou nechráněné, přechází ostrožna mírným svahem do zúžené ploché šíje, plynule ústící do mírně zvlněné pláně táhnoucí se na západ, k cimburskému hradišti, a na sever, k Bylanům a ke kostelu sv. Trojice. Od Cimburku, resp. od jeho akropole, vrchu Homole, ji dělí ca 0,5 km, od Bylan ca 1,5 a od jižního předměstí Kutné Hory ca 1 km. Z geomorfologického hlediska i z pohledu pravěkého osídlení se ostrožna vcelku zřetelně dělí na dvě části: na akropoli a na předhradní plochy, lemující ji ze tří stran; jejich popis a rozdělení uvádíme v *kap. 2.2 a 2.3*.

Název a historie lokality. Během výzkumu a v nálevozových zprávách, stejně jako v prvých informacích v odborném tisku, jsme vycházeli ze znění nápisu na mlýnském kameni zasazeném ve štítu denemarského mlýna („Těšitelův mlýn Dänemark“) a z informace PhDr. Marie Těšitelové, dcery posledního mlynáře, podle které dostal mlýn název po dánských dělnících, kteří pracovali na Poličanské štole (srv. *kap. 4.3*). Používali jsme proto německou formu názvu, tedy „Dänemark“. Během psaní této práce jsme ale s překvapením museli konstatovat, že jak ve vlastivědné a odborné literatuře, tak na mapách, plánech i v pozemkových knihách se už od 18. stol. vyskytuje výhradně forma „Denemark“. K té jako autentičtější se zde přikláníme. Název mlýna, stojícího zde prokazatelně od 15. století, stejně jako název tzv. Denemarské či Poličanské štoly v těsném sousedství, založené někdy koncem 14. století za účelem průzkumu zdejších rudních žil, snad souvisejí s národností havířů, kteří zde pracovali.

Akropole a severní předhradí se až do 50. let využívaly jako pole, jistě nikterak výnosná, protože ornice zde místy ležela na rostlé skále a její mocnost nepřesahovala 20 cm. V době zahájení výzkumu byly tyto plochy, stejně jako terasa západního předhradí, zatrávněné a východní předhradí kryl řídký les.

K **objevu pravěkých nálezů** zde došlo někdy na počátku 20. stol., ne-li dříve. Zásahu na tom mají mlynáři z obou mlýnů stojících na Vrchlici pod ostrožnou – František Těšitel z mlýna Denemarku a Alois Dospiva ze Spáleného mlýna. Oběma se tehdy dostávaly za blíže neznámých okolností do rukou různé artefakty sbírané na poli na vrcholové ploše ostrožny – střepy, přesleny, kamenné a kostěné nástroje, které předávali do sbírky muzejního spolku Wocel v Kutné Hoře. Podle inventárních záznamů se jejich dary, podobně jako sběry ze sousedního hradiště Cimburku, datují do let 1908–18; poté ustaly. K obratu došlo až koncem padesátých let, kdy zahájila činnost výzkumná základna Archeologického ústavu ČSAV, vzdálená odtud necelé 2 km. Pracovníci expedice, zaměřené na výzkum neolitického sídelního areálu, evidovali při průzkumech okolí též památky z mladších období a při této příležitosti byly v r. 1956 položeny na Denemarku tři zkušební sondy, každá o ploše ca 1,5 x 0,7 m (nálezy uloženy v M Teplice př. č. 181/61 pod chybným označením „Cimburk“: *Budin-ský 1981, 77*).

V **literatuře** nalezneme zprávy o denemarském hradišti kromě pravidelných relací o přírůstcích kutnohorského muzea ve Zprávách o činnosti archeologického sboru „Wocel“ v Kutné Hoře z let 1908–1928, ještě v regionálním tisku (*Leminger 1935; Stocký 1925; Haken 1934; Fiala 1935; Hanuš 1960*). Po zahájení výzkumu v r. 1980 jsme informace o jeho průběhu a výsledcích podávali v odborném tisku (*Zápotocká – Zápotocký 1986; Zápotocký – Zápotocká 1990; 1991*) i v regionálních přehledech (*Zápotocký 1998b; 2001; 2002*) a v místních kutnohorských novinách a kulturních časopisech. Už z těchto předběžných zpráv bylo zřejmé, že jde o významnou a svým způsobem unikátní archeologickou lokalitu. Jako takovou ji uvádějí i encyklopedické přehledy českého i evropského pravěku (*Filip – Hrala /eds./ 1998, 196; Sklenář et al. 2002, 169–170; Čtverák et al. 2003, 157*).

2. Výzkum v l. 1980–1989

2.1. Metoda, průběh a dokumentace výzkumu

Původně jsme podle vzhledu terénu a stáří zde sbíraných nálezů předpokládali, že na vrcholové ploše denemarské ostrožny se nacházelo řívnáčské výšinné sídliště nevelkých rozměrů, sice ve strategické poloze, avšak – kromě zbytku valů na akropoli a na východním spočinku – bez stop po opevnění. Zkušební sondy z r. 1956 navíc naznačily, že povrch už do značné míry porušila orba, zasahující místy skalní podloží. K výzkumu, zahájenému 30. června 1980 poté co se uvolnily kapacity technických sil v bylanské expedici, jsme proto přistupovali s předpokladem, že potrvá jednu či dvě sezóny, během nichž se dá ověřit charakter zdejšího osídlení včetně případného opevnění; v tomto směru jsme počítali, s ohledem na absenci jakýchkoliv stop po příkopech, nanejvýše s jednoduchým palisádovým ohrazením.

Již první sezóna však naznačila, že situace je mnohem složitější, mj. už proto, že akropole, co se fortifikace týče, se ukázala být skutečnou pevností, chráněnou kromě palisády ještě pásem tří příkopů. Sondáž navíc zjistila, že osídlení zasahovalo také na všechny tři předhradní plochy a nebylo monokulturní. Kromě řívnáčské kultury, již náležela naprostá převaha nálezového fondu, zde zanechalo sporé stopy i několik dalších období. V roce 1981 byla proto svolána pracovní porada, která měla posoudit stav a další perspektivy výzkumu. Zúčastnilo se jí 16 odborníků z archeologických ústavů ČSAV v Praze, Brně a Nitře, prehistorických ústavů pražské a brněnské univerzity, Muzea hl. m. Prahy a muzea v Prostějově. Členové komise se shodli v názoru, že: „lokalita Dänemark, dosud nedotčená, stratigraficky i nálezově výhodná, je mimořádně vhodná pro studium výrobních poměrů, sociálně ekonomických vztahů a interkulturních poměrů eneolitu“. Doporučila proto „1. dokončit výzkum fortifikačního systému, 2. provést plošný výzkum akropole, 3. zjistit charakter a rozsah osídlení vně opevnění a výhledově řešit vztah k eneolitickému hradišti Cimburek na sousední ostrožně“ (za členy komise podepsáni M. Buchvaldek a V. Podborský). Se souhlasem ředitele ARÚ M. Ríchtra bylo poté rozhodnuto, že výzkum denemarské ostrožny se stane systematickým výzkumem, s cílem provést první kompletní odkryv výšinného sídliště ve východním regionu řívnáčské kultury. Rozsah a složitost terénních situací, početnost nálezů, ale též nedostatek pracovních sil, sestávajících v těch letech prakticky výhradně z řad studentů – což umožňovalo pracovat pouze během prázdnin, to vše způsobilo, že se výzkum protáhl na deset sezón. Příčinou, že s jeho zpracováním končíme až nyní, byla i ta okolnost, že v l. 1989–90 po něm bezprostředně následoval výzkum na sousedním cimberském hradišti a poté i zpracování tamního eneolitického a slovanského osídlení (*Zápotocký 2000a; 2003*).

Metoda výzkumu. Na ostrožně a jejím předpolí byla vytýčena sektorová síť sestávající ze čtvercových sektorů 5 x 5 m (*obr. 4A, B*). Na tuto síť jsme pak zaměřovali sondáže vedené během jednotlivých sezón. Pracovní

postup v terénu sestával z pěti fází: (1) skrývky, (2) začištění skryté plochy a identifikace objektů, (3) dokumentace začištěného povrchu formou skici, event. fotodokumentace a očíslování objektů, (4) vybírání objektů a (5) jejich dokumentace (půdorys, profily, foto). Ornice se skrývala – vždy za stálého dohledu některého z vedoucích výzkumu – pomocí zemního stroje zn. Waryňski, řízeného pracovníkem bylanské expedice Z. Křížem, jehož mnohaletá zkušenost a dokonalé ovládnutí stroje zaručovaly, že takto mechanicky se skrývala pouze orniční vrstva, bez podstatnějšího narušení podloží (*foto 4–5*).

Průběh výzkumu (*obr. 5–7*). V r. 1980 výzkum trval od 30. VI. do 31. VII. Zjišťovací sonda 100 x 5 m sahala od severního okraje akropole přes celou plochu předhradí. Zabírala sektory C9–28, v místě středního příkopu 2 rozšířena o sekt. D15–16 a u polozemnice 10 o část sekt. D21–22. Sonda prokázala existenci překvapivě mohutné fortifikace, chránící akropoli od severu a sestávající z palisády a trojice příkopů. Kamenná destrukce ve výplni všech tří příkopů navíc naznačila existenci hradeb. Severně od vnějšího příkopu byly nalezeny už jen jednotlivé objekty: polozemnice 10, několik středověkých jam a pozdně středověký vodní náhon 15, táhnoucí se po okraji sektorů C25–28.

V r. 1981 (2. VII.–12. VIII.) výzkum navázal na předchozí sezónu odkryvem sektorů D9–14, 17–20 a E17–19: (1) Na okraji akropole zachycen v D9 ohyb palisády 16, jeden objekt a řada samostatných kúlových jamek, v sekt. D10–11 část vnitřního příkopu včetně pevného přechodu. – (2) Na severním předhradí v D13 pokračování středního příkopu 2 a v E17 část polozemnice 18 s pecí 135. – (3) Skrývkou sedmi sektorů řady H (H6–12) započal odkryv na terase západního předhradí. Zachycen zde průběh středního příkopu až po jeho vyústění do svahu v H7–8; profil příkopu zjišťován příčnými řezy č. 1–3.

V r. 1982 (1. VII.–6. VIII., 13.–17. IX.) výzkum navázal na odkryvy z předchozích sezón: (1) Na severním předhradí započato se sektory řady B (B13–25). V B14–15 pokračoval střední příkop, v B15–16 vnější příkop a přes všechny se v přímém směru táhl středověký náhon 15. V EF14–16 a G14 se vyrýsovalo západní rameno vnějšího příkopu. – (2) Na akropoli odkryty sektory C7–8 a D7–8 s částí obvodové palisády 16 a několika objekty včetně „cisterny“ 20. – (3) Na západním předhradí odkryt sekt. H5 s masivní kamennou destrukcí. Příčným řezem č. 2 v H8 získán úplný profil středního příkopu v místech těsně před vyústěním do svahu. V H10–12 se podařilo dořešit komplikovanou situaci, na kterou jsme narazili v minulém roce (pod zdánlivě sterilní vnější stěnou středního příkopu se nacházelo souvrství překrývajících dvojici polozemnic 21, 22). – (4) Na SV svahu ostrožny položena sonda č. 1.

V r. 1983 (4. VII.–2. IX.) dokončeny sektory z předchozí sezóny a další odkryty na akropoli, ale vzhledem k nezvykle suchému a horkému počasí, které na skalnaté ploše ostrožny prakticky znemožňovalo delší pobyt, jsme výzkum přenesli na zastíněné plochy předhradí: (1) Na severním předhradí v sekt. EF14–16,

Foto 4. Severní předhradí a akropole. Odkryv sektorové řady B–C–D se středním a vnitřním příkopem (od S). — **Foto 4.** Nördliche Vorburg und Akropolis. Grabungen in der Sektorenreihe B–C–D mit mittlerem und Außengraben (von N).

Foto 5. Sonda přes sektory C9–20 s vnitřním, středním a vnějším příkopem (pohled z akropole na severní předhradí). — **Foto 5.** Sonde in den Sektoren C9–20 mit Innen-, mittlerem und Außengraben (Blick von der Akropolis auf die nördliche Vorburg).

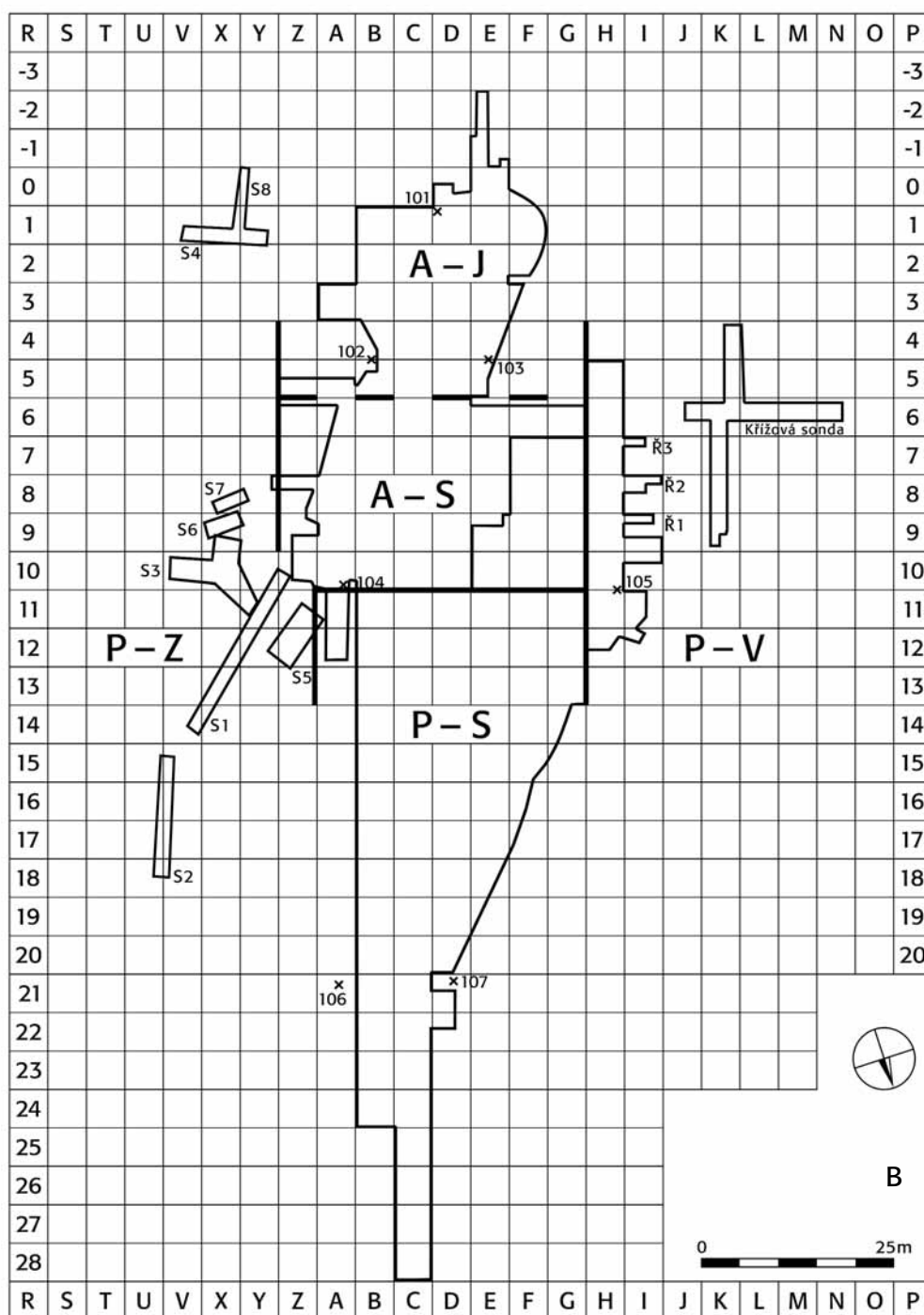

Obr. 4 A, B. Kutná Hora - Denmark. – A. Vrstevnicový plán s obrysem vykopané plochy a čísly sond 1–8; K – „křížová sonda“ na západní terase. – B. Celkový plán výzkumu se sektorovou sítí a rozdělením na akropoli (A–J jižní, A–S severní část) a východní, severní a západní předhradí (P–V, P–S, P–Z).

G14–15 v úplnosti prozkoumáno západní rameno vnějšího příkopu. – (2) Na západním předhradí v H9–10 odkryta J část polozemnice 21. Severní profil sondy zároveň doložil stratigrafii na této partii hradiště – spálení vyklizené chaty, převrstvení hlínou vyhozenou při hloubení středního příkopu, navršení hliněného valu. – (3) Sonda č. 1 na SV svahu akropole profala kromě valu, vnitřního a středního příkopu, hráze

a vodního náhonu též bermu s cennou stratografií dvou tmavých horizontů oddělených sterilní mezivrstvou. – (4) Sonda č. 2 na SV od sondy č. 1, hloubená s cílem zachytit pokračování vnějšího příkopu, byla sterilní. – (5) Sonda č. 3, navazující na sondu č. 1, sledovala průběh středověké hráze 128. – (6) Skrývka tzv. křížové sondy v prostoru mlýnského sadu. – (7) Na akropoli skryty a začištěny sektory DE3–5.

Abb. 4 A, B. Kutná Hora - Dene-mark. – **A.** Höhenlinienplan mit Bezeichnung der Grabungsflächen und Sondennummern 1–8; K = kreuzförmige Sonde auf der Westterrasse. – **B.** Gesamtplan der Grabungsfläche mit Sektorennetz und Einteilung in Akropolis (A–J Südteil, A–S Nordteil) und östliche, nördliche und westliche Vorburg (P–V, P–S, P–Z).

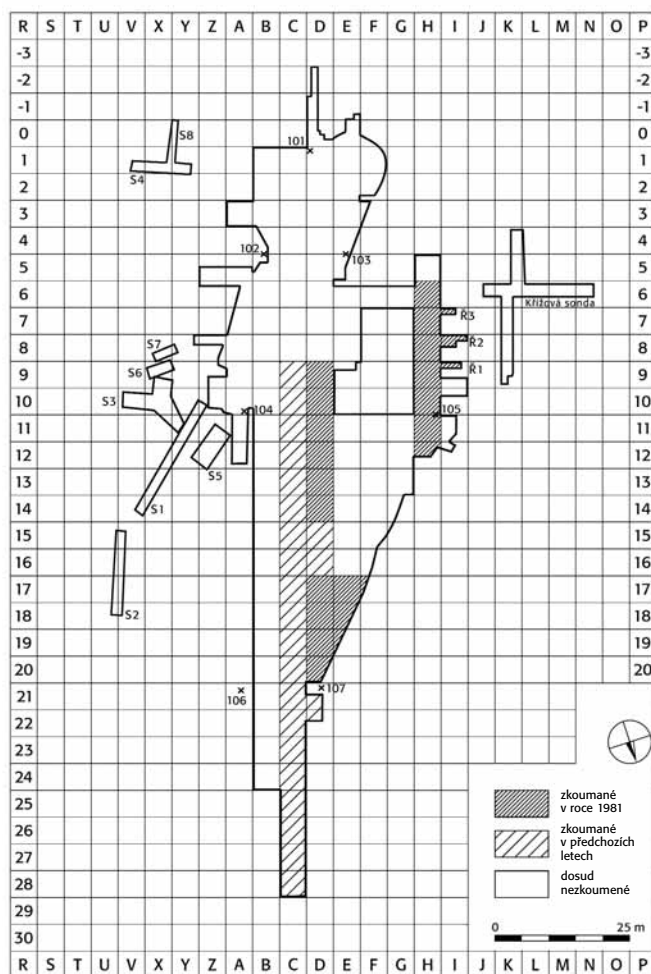
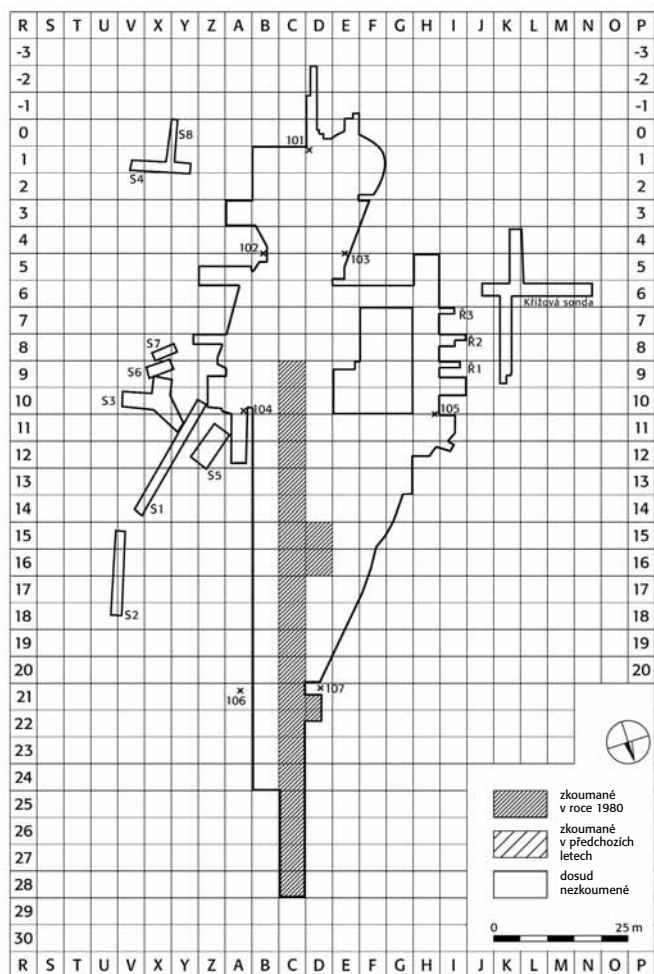

V r. 1984 (2. VII.–17. VIII.) se výzkum zaměřil na vrcholovou část ostrožny: (1) Na akropoli dokončeny sektory DE3–5, F3 s nálezově bohatými síly a četnými kůly, svědčícími o existenci nadzemní zástavby. Odkryty a prozkoumány sekt. EF0–2, s výjimkou zemnic 34 a 37, o nichž jsme zprvu předpokládali, že jde o ústí středověkých šachet. V E7–9 pokračovala obvodová palisáda 16, stáčeující se ve směru západní hrany akropole. – (2) Skryty sektory E–G6. – (3) Pokračoval odkryv tzv. křížové sondy.

V r. 1985 (1. VII.–30. VIII.) dokončovány plochy skryté v minulém roce. (1) Na akropoli zkoumány zemnice 34,

37. – (2) Na Z okraji a svahu akropole dokončena sonda v E–G6; v horní části úsek palisády s brankou, na úpatí přefat vnitřní příkop s mocným kamenným závalem. – (3) Na severním předhradí skryty a dokončeny sektory E–G11–13 s částí středního příkopu, polozemnicí 53 a dvěma síly. – (4) Na východním předhradí položena sonda č. 4, přetínající těleso valu 145.

V r. 1986 (30. VI.–27. VIII.) pracováno na ploše akropole: (1) Odkryty a dokončeny sektory A3, BC1–3, D1–2 včetně části D0. – (2) V JZ části dokončena zemnice 34. – (3) Na středním úseku akropole skryty a prozkoumány sektory BD6, B7 a část B8.

Obr. 5. Kutná Hora - Denmark (viz obr. 4). Sektorová síť a plochy zkoumané v l. 1980–1983.

V r. **1987** (29. VI.–27. VIII.) bylo deštivé, pro výzkum extrémně nepříznivé počasí, proto jen dokončovány plochy z r. 1986. (1) Sondami dokončen výzkum na J a Z okraji akropole. – (2) Ve střední části akropole zkoumány sektory BC4–5 s částí příčné palisády 105, četnými objekty (včetně zemnice 73) a skalními depresiemi. – (3) V SV části akropole prozkoumány sektory B8–12, sahající přes palisádu 16 a vnitřní příkop na severní předhradí. – (4) V sondě č. 4 na východním předhradí rozebrán val 145.

V r. **1988** (4. VII.–12. VIII., 15.–19. VIII.): (1) Na východním svahu akropole skryta sonda v ZA5–6, která prokázala existenci valu 143, naznačila mechanismus jeho destrukce a zachytila konec vnitřní palisády 105. – (2) Na východním okraji akropole dokončena sektorová řada A5–12; kromě valu zde též stopy nadzemní zástavby a úsek obvodové palisády 16. Sonda přes sekt. A11–12 vyjasnila stratigrafickou situaci v místech, kde akropole přechází do severního předhradí. – (3) V sekt. BC7–8 dokončen odkryv šachtovitého objektu 20. – (4) Odkryty a dokončeny tři zjišťovací sondy, které pomohly objasnit způsob opevnění: jedna v sekt. D0 až D-2 na J okraji akropole, dvě – sondy č. 5, 6 – na východním předhradí.

V závěrečném roce výzkumu **1989** práce trvaly od 3. VII. do 24. VII, poté část zaměstnanců přešla na

záchranný výzkum na předhradí Cimburku a zbývající zaměstnanci výzkum 31. VII. dokončili: (1) V sekt. A11–12 sonda podél V strany až na dno vnitřního příkopu, čímž bylo ověřeno zvrstvení výplně příkopu a jeho vztah k vodnímu náhonu 15; sonda poté prodloužena k S na bermu 142 a val 144. – (2) V sekt. Z9–10 rozebrán kamenný val 143 a odkryt základ čelní zdi hradby. – (3) V Z8 skryta sonda d. 2 m, též s úkolem zachytit průběh hradby. – (4) Sondou č. 7 na východním předhradí odkryt úsek vnitřního příkopu. – (5) Sonda č. 8, kolmá na sondu č. 4, sterilní. K sondáži plánované na základě fosfátové analýzy A. Majera na louce při SZ straně ostrožny už z praktických důvodů nedošlo.

Po ukončení výzkumu plochu upravil do původního stavu buldozer, sondy a sektory na svazích zahrnutý ručně; navíc jsme jako ochranu proti splachu navrhli na okrajích akropole z kamenů hrázky. Dne 19. VII. 1989 lokalitu převzali zpět do užívání pracovníci JZD Suchdol ing. Víznerová a ing. Vízner. Se stavem plochy byli plně spokojeni; došli ovšem k závěru, že s ohledem na malou rozlohu a obtížný přístup se do budoucna nehodí k zemědělskému využívání a měla by se proto časem předat lesní správě k zalesnění (obr. 8–12).

Personalia. Výzkum vedl M. Zápotocký, jeho zástupcem byla M. Zápotocká a terénní dokumentátorkou D. Čerychová. Výzkumné sezóny se omezovaly

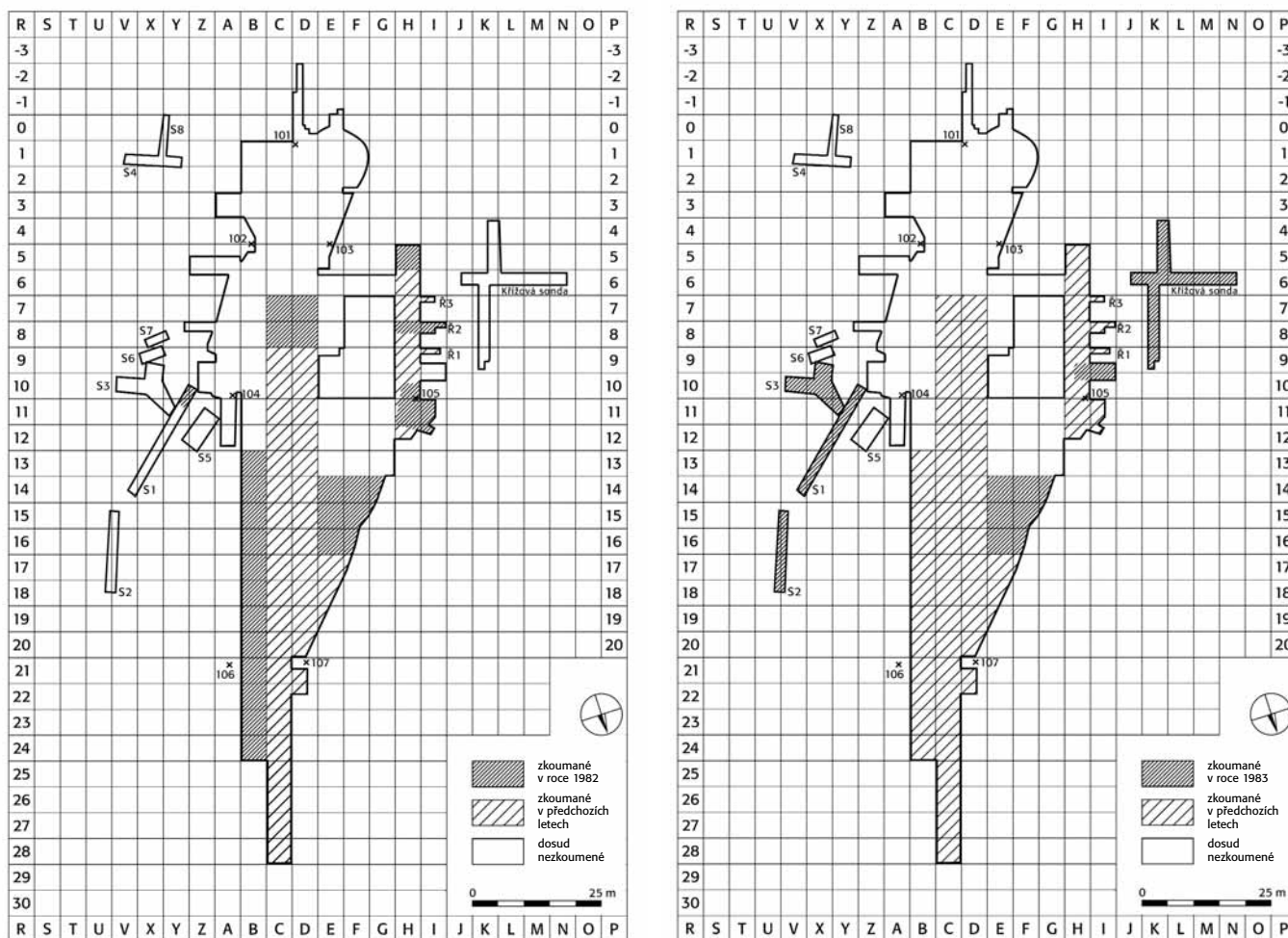

Abb. 5. Kutná Hora - Denmark (s. Abb. 4). Sektorennetz und Grabungsflächen von 1980–1983.

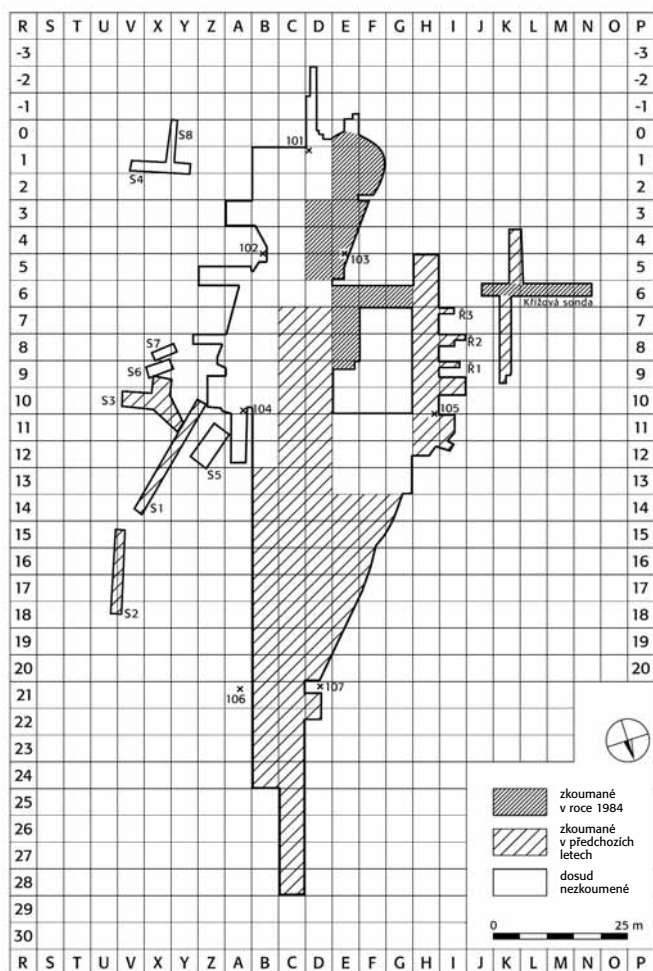
na dobu letních prázdnin, kdy mohl být získán dostatečný počet 10–15 dělníků, kteří se po celou dobu rekrutovali hlavně z kutnohorských středních a učňovských škol. Dlouhodobě se výzkumu zúčastňovali důchodce p. Fr. Lorenc od Velkého rybníka a o prázdninách p. učitel J. Plavec. Technicky a materiálově byl výzkum kryt expedicí ARÚ v Bylanech. Odkryv bagrem prováděl Z. Kříž, s písemnou dokumentací pomáhal a agendu vedla V. Hejduková, na podkladech a přípravě rukopisu se podílela J. Poupová. Kresby objektů – půdorysy a profily – v terénu pořizovali M. Zápotocká a D. Čerychová s pomocí studentů archeologie, fotodokumentaci M. Zápotocký. Čistopisy plánů pro nálezkové zprávy a publikaci kreslili J. Chmelař a O. Vlasák. Zpracování nálezů zajišťovaly za pomoci studentek z výzkumu v bylanské laboratoři A. Kellerová a K. Jiráňová.

Ještě před výzkumem pracovníci měřičského oddělení ARÚ v Praze vypracovali vrstevnicový plán lokality. Ti také každoročně zaměřili výzkum a pořizovali jeho nivelaci a fotoplán.¹

Odbornou pracovní skupinu v Bylanech představovali I. Pavlů (vedoucí) a J. Rulf. Vedle nich ke zdárnému průběhu přispívali i oba stálí koreferenti E. Pleslová-Štiková a V. Moucha. Výzkum navštěvovali

pracovníci kutnohorského Okresního archivu a Geofondu, redaktori, reportéri a žactvo místních škol. S historikem kutnohorského dolování dr. J. Bílkem jsme konzultovali otázky týkající se stop po důlní činnosti, objevených během výzkumu. Přínosem byly návštěvy a rady kolegů z českých pracovišť, mj. M. Buchvaldka, J. Bouzka, T. Durdíka, L. Jiráně, M. Kuny, E. Neustupného, J. Valentové, V. Vokolka a také odborníků na mladší dobu kamennou z Moravy a Slovenska – E. Kazdové, P. Košťuríka, A. Medunové, V. Němejcové-Pavúkové, V. Podborského, J. Pavelčíka, J. Přichystala a M. Šmída. Jako dokumentátoři na výzkumu pracovali studenti z několika archeologických seminářů včetně studentů z universit v Kolíně n. Rýnem, z Frankfurtu n. Mohanem, Heidelbergu a pařížské Sorbonny.

¹ Na těchto pracích se podíleli: M. Hájková, J. Minarčíková, J. Morávek, J. Tájek, Ing. Vojkovský a M. Záleská. J. Minarčíková má hlavní podíl na zhotovení základního plánu výzkumu v měřítku 1: 50 (obr. 8–10). Fotosnímky předmětů pořídily V. Jílková a H. Toušková, autory kreseb nálezů jsou M. Zápotocký (keramika, broušená industrie), Š. Dančo, P. Vydra, J. Janíčková a T. Mazálková (čistopisy kreseb keramiky), L. Macháčková (štípaná industrie) a O. Vlasák (kostěná industrie).

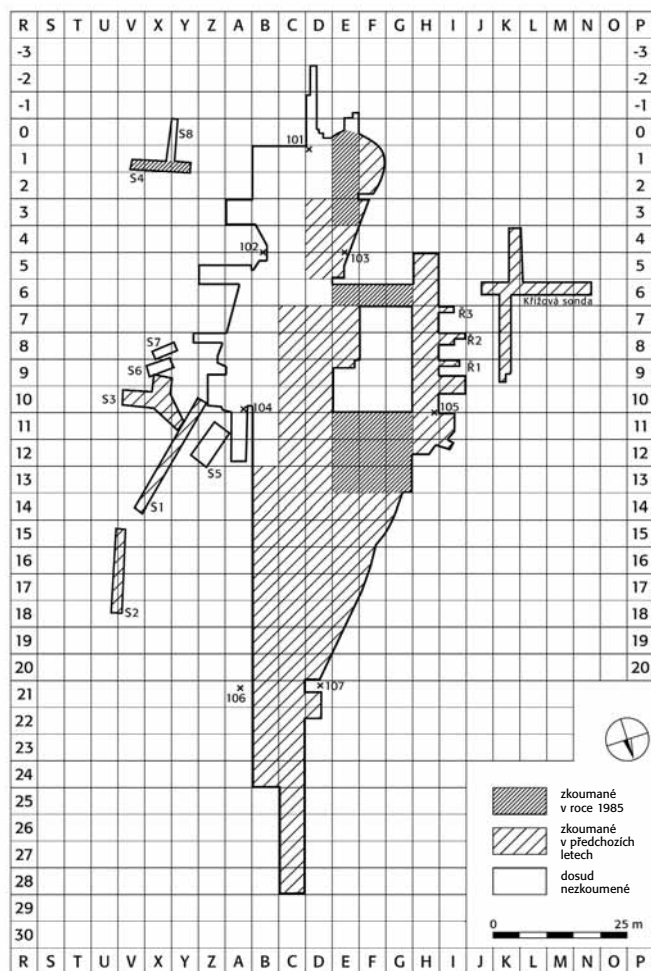

Obr. 6. Sektory a sondy zkoumané v l. 1984–1987.

Dokumentace výzkumu

- 1/ Vrstevnicový plán ostrožny zaměřila v l. 1981–1982 měřická skupina pod vedením J. Tájka; vytiskla jej Geodézie n.p. Liberec (souřadnicový systém JTSK /Křovákův/, výškový systém ČsJNS/Balt po vyrovnání); uložen ve sbírce plánů ARÚ v Praze pod č. 717/5.
- 2/ Zaměření výzkumu, pevných bodů, rozdělení do sektorů, fotoplán a nivelace je prací měřické skupiny ARÚ vedené J. Morávkem a J. Tájkem; měřická dokumentace uložena tamtéž.
- 3/ Základní plán výzkumu 1: 50 sestavila z fotoplánů a plánů sektorů J. Minarčíková (ARÚ). Sestavila také dva základní příčné profily lokality (S–J, V–Z) (obr. 8–10).
- 4/ Skicu odkrytých ploch a povrch sektorů v měřítku 1: 100, plány sektorů, objektů a jejich profily v měřítku 1: 20, jakož i plány kúlových jamek a detaily situací v měřítku 1: 10 zaměřili a nakreslili členové výzkumného týmu (srv. NZ čj. 3990–3999/92, plány – terén).

Předběžné zprávy o průběhu výzkumu jsme publikovali průběžně ve svazcích „Výzkumů v Čechách“ za léta 1980–89 (Zápotocký – Zápotocká 1984; 1985; 1987; 1989; 1992).

Nálezová zpráva, dokončená v r. 2000, je rozdělena do 30 svazků, které se thematicky dělí do oddílů A–I (archiv Archeologického ústavu AV ČR v Praze):

A. Fotodokumentace – terén: celkem 10 svazků, obsahujících celkové záběry zkoumané plochy a snímky objektů včetně detailů a pracovních záběrů.

1. Fotodokumentace – terén 1980, 47 s., 96 obr., čj. 4335/91; 2. Fotodokumentace – terén 1981, 48 s., 104 obr., čj. 4336/91; 3. Fotodokumentace – terén 1982, 55 s., 106 obr., čj. 4337/91; 4. Fotodokumentace – terén 1983, 3 s., 70 obr., čj. 4338/91; 5. Fotodokumentace – terén 1984, 55 s., 89 obr., čj. 4339/91; 6. Fotodokumentace – terén 1985, 72 s., 111 obr., 4340/91; 7. Fotodokumentace – terén 1986, 71 s., 158 obr., čj. 4341/91; 8. Fotodokumentace – terén 1987, 38 s., 76 obr., čj. 4342/91; 9. Fotodokumentace – terén 1988, 48 s., 97 obr., čj. 4343/91; 10. Fotodokumentace – terén 1989, 25 s., 46 obr., čj. 4344/91.

B. Plány – terén: svazky č. 11–20 s kresebnou dokumentací terénních situací (skicu povrchu, začištěného povrchu s číslováním objektů, plány odkrytých sektorů (1: 20, 1: 50), půdorysy a profily objektů (1: 20), detaily a plány kúlových jamek (1: 10).

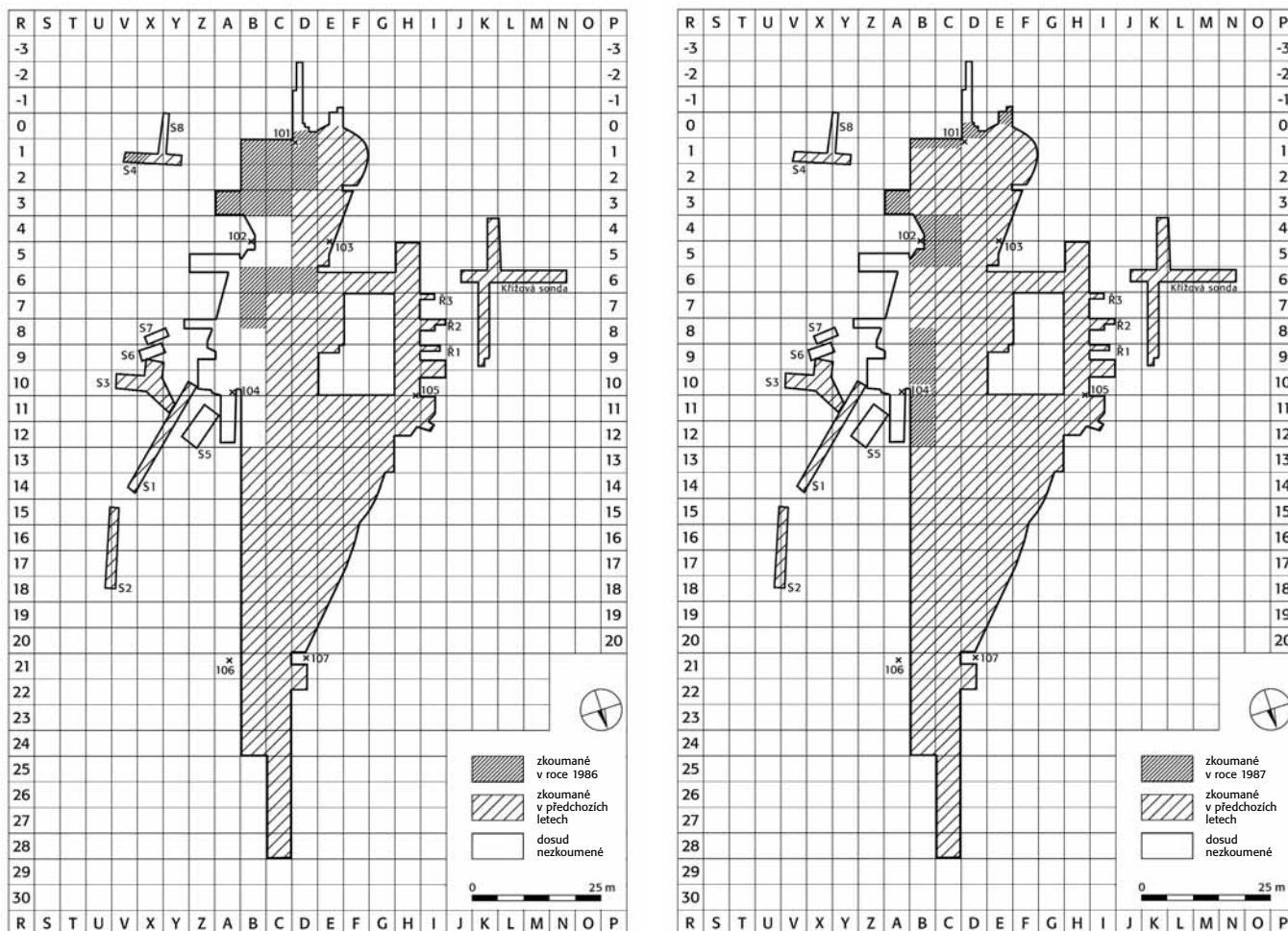

Abb. 6. Sektoren und Sonden von 1984–1987.

- 11. Plány – terén 1980, 52 s., 44 obr., čj. 3990/92;
- 12. Plány – terén 1981, 38 s., 31 obr., čj. 3991/92;
- 13. Plány – terén 1982, 67 s., 58 obr., čj. 3992/92;
- 14. Plány – terén 1983, 43 s., 36 obr., čj. 3993/92;
- 15. Plány – terén 1984, 52 s., 44 obr., čj. 3994/92;
- 16. Plány – terén 1985, 61 s., 53 obr., čj. 3995/92;
- 17. Plány – terén 1986, 56 s., 46 obr., čj. 3996/92;
- 18. Plány – terén 1987, 68 s., 59 obr., čj. 3997/92;
- 19. Plány – terén 1988, 61 s., 53 obr., čj. 3998/92;
- 20. Plány – terén 1989, 20 s., 14 obr., čj. 3999/92.

C. Základní plán prozkoumané plochy: svazek č. 21, sestavený z plánů sektorů a fotoplánu. Obsahuje půdorys s polohou profilů jednotlivých objektů, číslování objektů a kůlových jamek, generální profily J–S a V–Z. Druhou část svazku tvoří základní plán se zanesenými nivelacemi.

21. Základní plán 1: 50 1980–89, 48 s., 37 obr., čj. 3474/95.

Generální profil V–Z a S–J – nivelace.

D. Text – terén a seznam nálezů: 5 svazků (č. 22–26). V každém svazku je popsán průběh výzkumu za dvouleté období: personálie, přehled výzkumu, popis sond a objektů, jakož i celkové zhodnocení výsledků a soupis nálezů.

- 22. Text – terén 1980–81, 79 s., čj. 7141/94;
- 23. Text – terén 1982–83, 86 s., čj. 4932/95;
- 24. Text – terén 1984–85, 105 s., čj. 5098/96;
- 25. Text – terén 1986–87, 127 s., čj. 8194/99;
- 26. Text – terén 1988–89, 92 s., čj. 9295/00.

E. Odborné posudky a analýzy, obsažené ve svazku č. 27:

Bílek, J.: Báňskohistorický přehled jižní části Kutnohorského revíru.

Budd, P.: A metallographic investigation of Neolithic and Eneolithic copper-based artefacts from Czechoslovakia (s metalografickou analýzou měděné sekerky z obj. 34).

Čulíková, V.: Archeobotanické rozborly rostlinných zbytků.

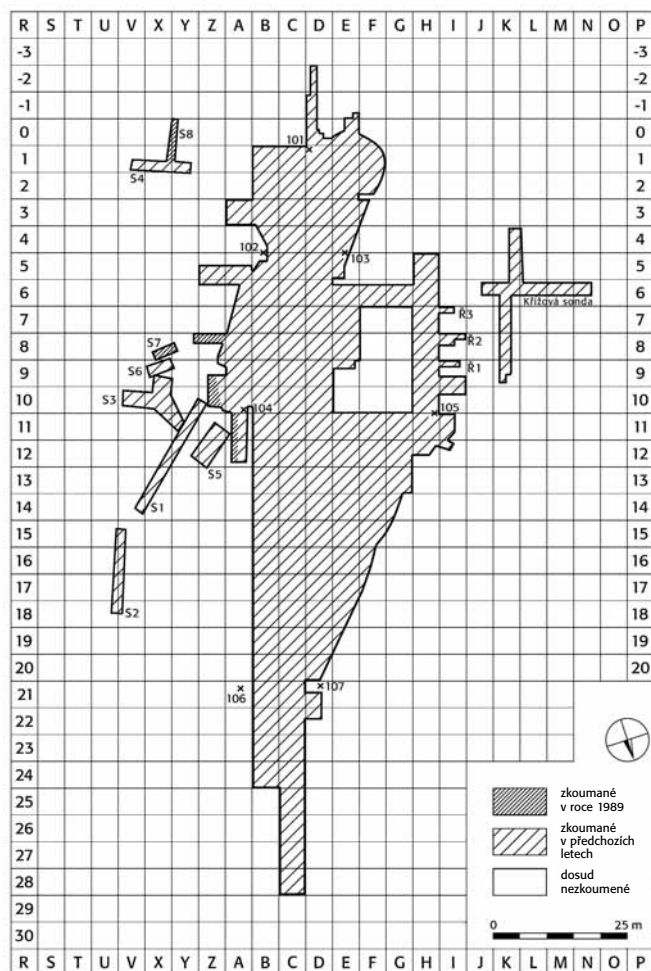
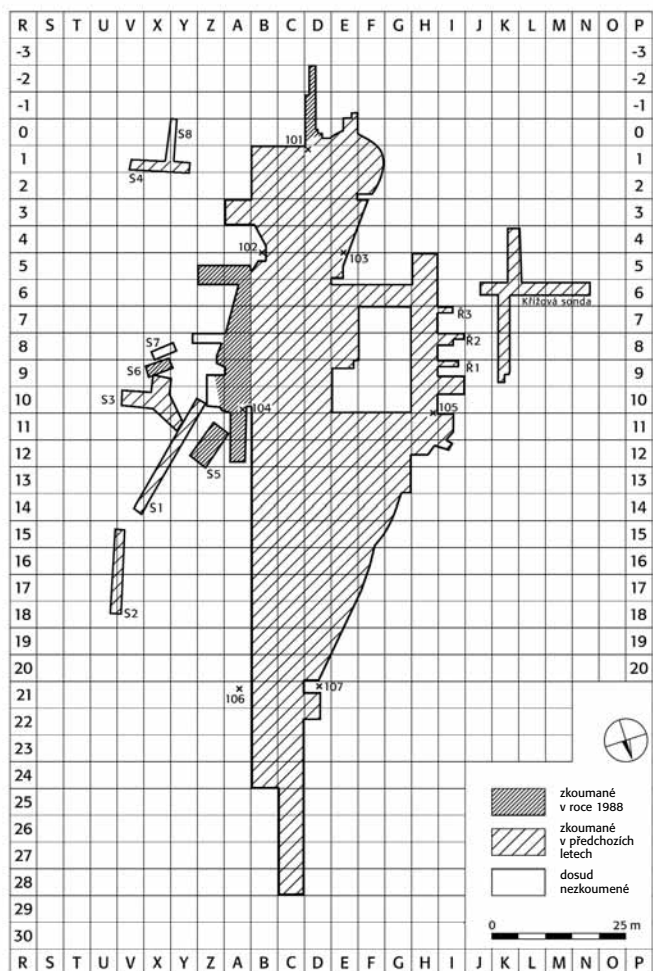
Hoffman, V. – Hoffmanová, A.: Petrografické určení souboru „Broušená industrie“ a „Kameny“.

Majer, A.: Fosfátová analýza na Denemarku, okr. Kutná Hora.

Smolíková, L.: Půdně-mikromorfologický výzkum.

Quitta, H.: Rozborly vzorků uhlíků v berlínské laboratoři. Datování C 14.

27. Odborné posudky 1980–89, 143 s., 14 obr., čj. 1634/95.

Obr. 7. Sektory a sondy zkoumané v l. 1988–1989. — **Abb. 7.** Sektoren und Sonden von 1988–1989.

F. Kresebná dokumentace nálezů. Svazek 28 obsahuje kresby vybraných nálezů, seřazené podle lokace (akropole, opevnění, předhradí).

28. Kresby – nálezy 1980–89, 35 s., 159 tab. s 2939 obr.

G. Fotodokumentace nálezů. Ve sv. 29 budou soustředěny fotografie vybraných nálezů keramiky, kamenných nástrojů, kostěných nástrojů a zvláštních předmětů ze všech objektů, vrstev i z povrchu, seřazené podle lokace (akropole, opevnění, předhradí).

29. Fotodokumentace – nálezy 1980–89.

H. Varia. Sv. 30 obsahuje (1) přehled objektů a jejich zařazení do nálezových zpráv sv. 1–30, (2) databázi objektů a kúlů, (3) analýzu a vyhodnocení hlazené kamenné industrie od J. Turka, (4) analýzu a vyhodnocení štípané kamenné industrie od L. Macháčkové.

30. Varia 1980–89, 120 s., 32 tab., čj. 9450/01.

I. Rozbor kostí a kostěné industrie: L. Peške, R. Kyselý:

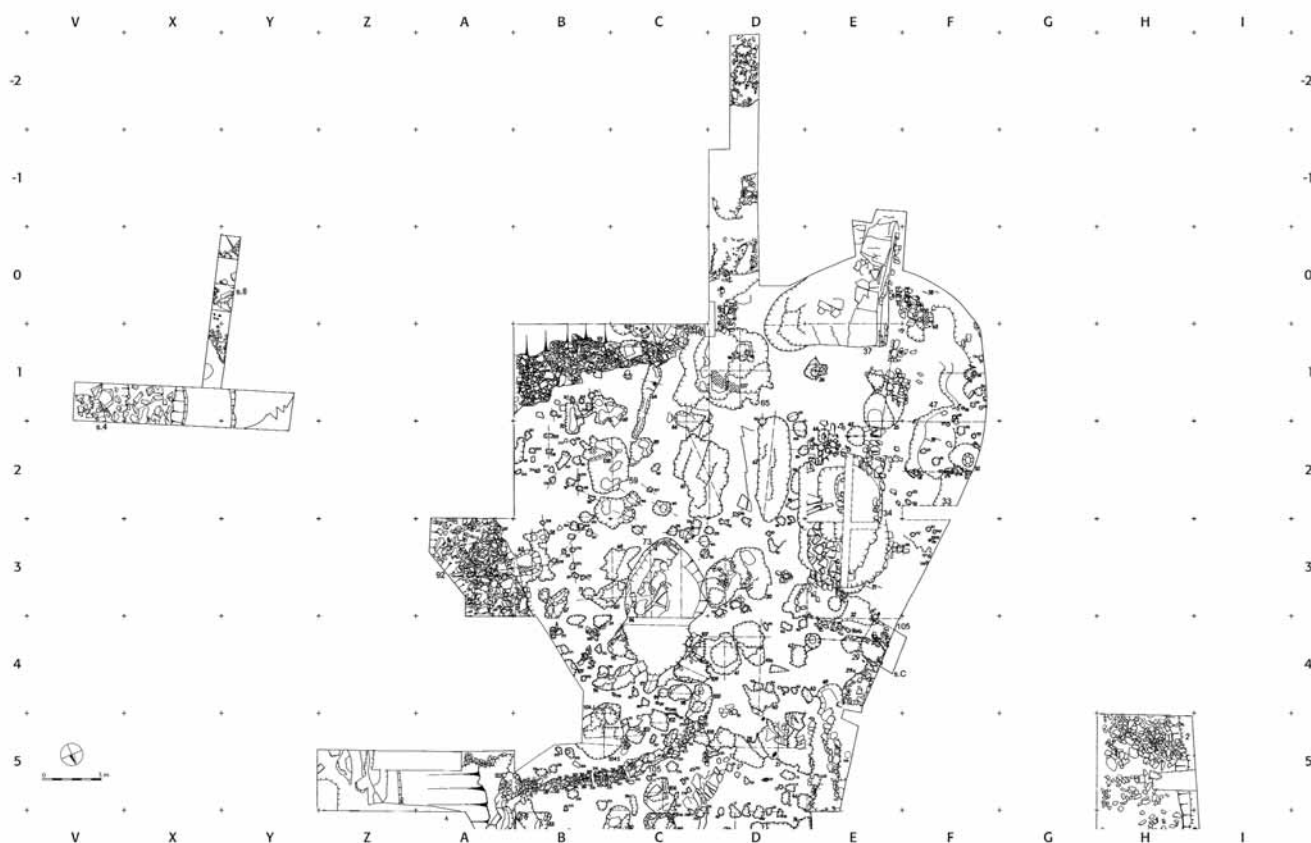
31. Zvířecí kosti 1980–89.

Terénní záznamy a evidence nálezů: deníky výzkumu (4 sešity z let 1980–83, 1984–86, 1986–87, 1988–89), konkordance (seznam zkoumaných sektorů, objektů a kúlových jam a souhrn informací o nich), seznam plánů, terénní karty, odborné posudky a originály plánů jsou, stejně jako veškeré nálezy, opatřené přírůstkovými čísly a po sezónách evidované v sedmi svazcích inventárních knih (sv. I–VII), předběžně uloženy na pracovišti ARÚ v Bylanech u Kutné Hory.

2.2. Akropole

2.2.1. Úvod

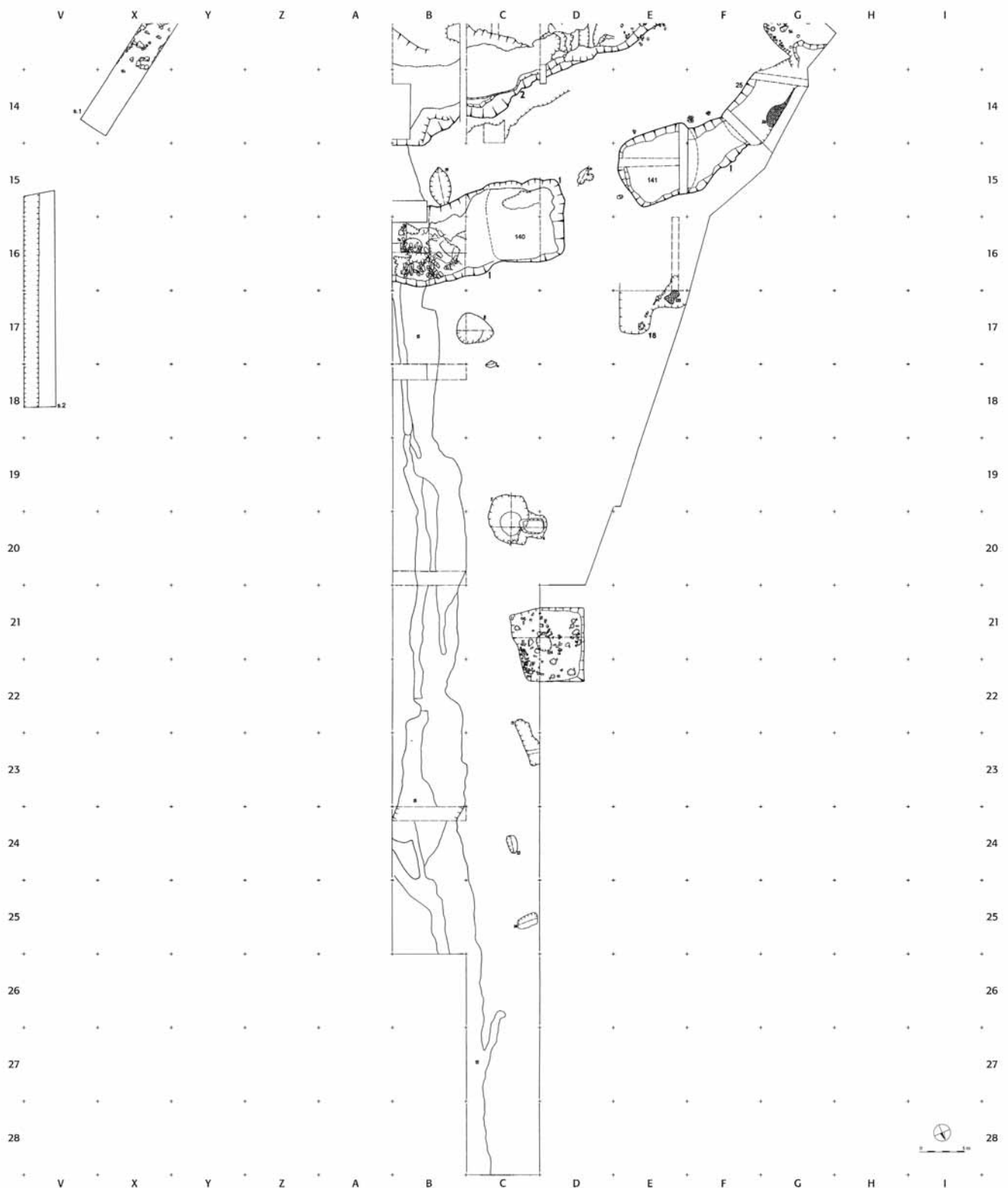
Poloha. Akropole, zabírající náhorní plošinu ostrožny (298–300,5 m n. m.), je široce osmičkovitého tvaru s rozšířenou jižní a severní částí (max. š. 30 a 25 m), ve středové partii se zužuje na ca 20 m. Na jižní straně končí šikmým krátkým svahem o šířce 15–20 m a poté skalní stěnou spadající takřka kolmo k Vrchlici. Původní délka plochy akropole, měřeno od jižního, skalního čela ostrožny až do míst, kde byla výzkumem odkryta palisáda chránící ji na přístupné severní straně, nepřesahovala 50 m. Celková plocha akropole měří ca 1100 m².

Obr. 8. Akropole, jižní část. Sondy na jižním (v sektorech D0–D-2) a východním svahu (sonda YZA 5) a sondy č. 4, 8 na východním předhradí. Základní plán s obrysy a čísly objektů, kůlů (menší číslice) a s liniemi profilů. — **Abb. 8. Akropolis, Südteil.** Sonden am Süd- (in den Sektoren D0–D-2) und Osthang (Sonde YZA 5) und Sonden Nr. 4, 8 in der östlichen Vorburg. Grundplan mit Grundrissen und Nummern der Objekte, Pfosten (kleinere Nummern) und Lage der Profile.

Obr. 9. Akropole, severní část. Sonda v sektorech E6–G6 na západním svahu a přilehlé odkryvy na východní, střední a západní části předhradí: sondy č. 1, 3, 5, 6, 7, vnitřní příkop objekt 3 a část středního příkopu objekt 2 v sektorech C–I. Základní plán s obrysy a čísly objektů, kůlů (menší číslice) a s liniemi profilů. — **Abb. 9. Akropolis, Nordteil.** Sonde in den Sektoren E6–G6 auf dem Westhang und die anliegenden Grabungen in der östlichen, mittleren und westlichen Vorburg: Sonden Nr. 1, 3, 5, 6, 7, Innengraben Objekt 3 und Teil des mittleren Grabens Objekt 2 in den Sektoren C–I. Grundplan mit Grundrissen und Nummern der Objekte, Pfosten (kleinere Nummern) und Lage der Profile.

Obr. 10. Severní předhradí v sektorech B–G13–28 a sondy č. 1, 2 na východním předhradí. Základní plán s obrysy a čísly objektů, kůlů (menší číslice) a s liniemi profilů. — Abb. 10. Nördliche Vorburg in den Sektoren B–G13–28 und die Sonden Nr. 1, 2 in der östlichen Vorburg. Grundplan mit Grundrissen und Nummern der Objekte, Pfosten (kleinere Nummern) und Lage der Profile.

Foto 6. Akropole, jihovýchodní část. Celkový pohled (od Z). — **Foto 6.** Akropolis, Südostteil. Gesamtansicht (von W).

Průběh výzkumu. Areál akropole byl zkoumán po sektorech, resp. sektorových řadách či blocích. V případech, kdy to vyžadoval svažité terén, byl odkryv veden pomocí sond (foto 6, 7). Získané poznatky předkládáme v následném pořadí: nejprve popisujeme situaci na ploše sektorů (kap. 2.2.2), poté objekty (kap. 2.2.3), kúlové jámy kromě obvodové a příčné palisády (kap. 2.2.4) a sondy na svazích akropole (kap. 2.2.5). Opevňovací díla na akropoli navazují na fortifikaci předhradí (kap. 2.4).

Rozdělení na severní a jižní část. Při udávání polohy sektorů a objektů je zároveň uvedeno, zda ležely na jižní (J) nebo severní (S) části akropole. Hranicí je přechod mezi 5. a 6. sektorovou řadou, tedy linie probíhající středem zúžené středové partie akropole zhruba ve směru vnitřní příčné palisády 105.

2.2.2. Sektory

Celkem bylo na akropoli skryto (na okrajových partiích jen zčásti) 58 sektorů o ploše 5 x 5 m. Při popisu postupujeme podle sektorové sítě, tj. od východu k západu a od jihu k severu. Jde o sektory: Y5, Z5, 6, 8–10, A3, 5–10, B1–10, C1–10, D0–10, E0–10; F0–3, 6, G6 a navíc ještě k jihu až ke skalnímu čelu ostrožny vysunutě D-2, -1. Část z nich, ležících při okraji, je uvedena až v kap. 2.2.5.

Popis sektorů obsahuje následující údaje:

1. Číslo sektoru podle sektorové sítě obr. 5–7.
2. Poloha na akropoli (k rozdělení na J a S část viz výše). – Výzkum (rok výzkumné sezóny).
3. Popis: pracovní postup, podloží, objekty (výčet).
4. Dokumentace: plány, fotosnímky.
5. Nálezy: uvedena jsou přírůstková čísla (př. č.) podle inventáře nálezů sv. I–VII.

Přírůstková čísla nálezů: na prvním místě číslo sektoru, na dalších bližší označení místa nálezů v sektoru (V, Z, střed, roh sektoru apod.) nebo číslo vrstvy (0 = povrch

Foto 7. Akropole. Jámy a síla 91, 75, 77 v sektorech DE6 (od SZ). — **Foto 7.** Akropolis. Gruben und Silos 91, 75, 77 in den Sektoren DE6 (von NW).

či skrývka), za lomítkem uvedeno pořadové číslo nálezů v rámci nálezového souboru; pokud byl nález kreslen, je udáno číslo kresby na tabulce (tab.) či na obrázku v textu (obr.).

Sektory Z5–A5

Poloha: J část akropole, východní sráz. – **Výzkum:** Zkoumány sondou YZA 5 (kap. 2.2.5).

Sektory Z8–Z10

Poloha: S část akropole, SV okraj (sektor Z10 již zčásti zasahuje do pásu opevnění, prochází jím vnitřní příkop 3). – **Výzkum:** 1988–1989.

Popis: Sektor Z8 byl společně s ca 1 m širokým přesahem do sekt. Y8 a do okraje Z7 zkoumán v r. 1989 sondou d. 2 m při J stěně za účelem zjištění průběhu hradby. Sektory Z9–10 odkryty v l. 1988–89 při sledování palisády 16 a stejně tak sektory Z9–10 při výzkumu hradby a vnitřního příkopu 3. Skrývka na celé této ploše musela být ruční, ze sekt. Z9–10 zůstala neskrýta partie s mohut-

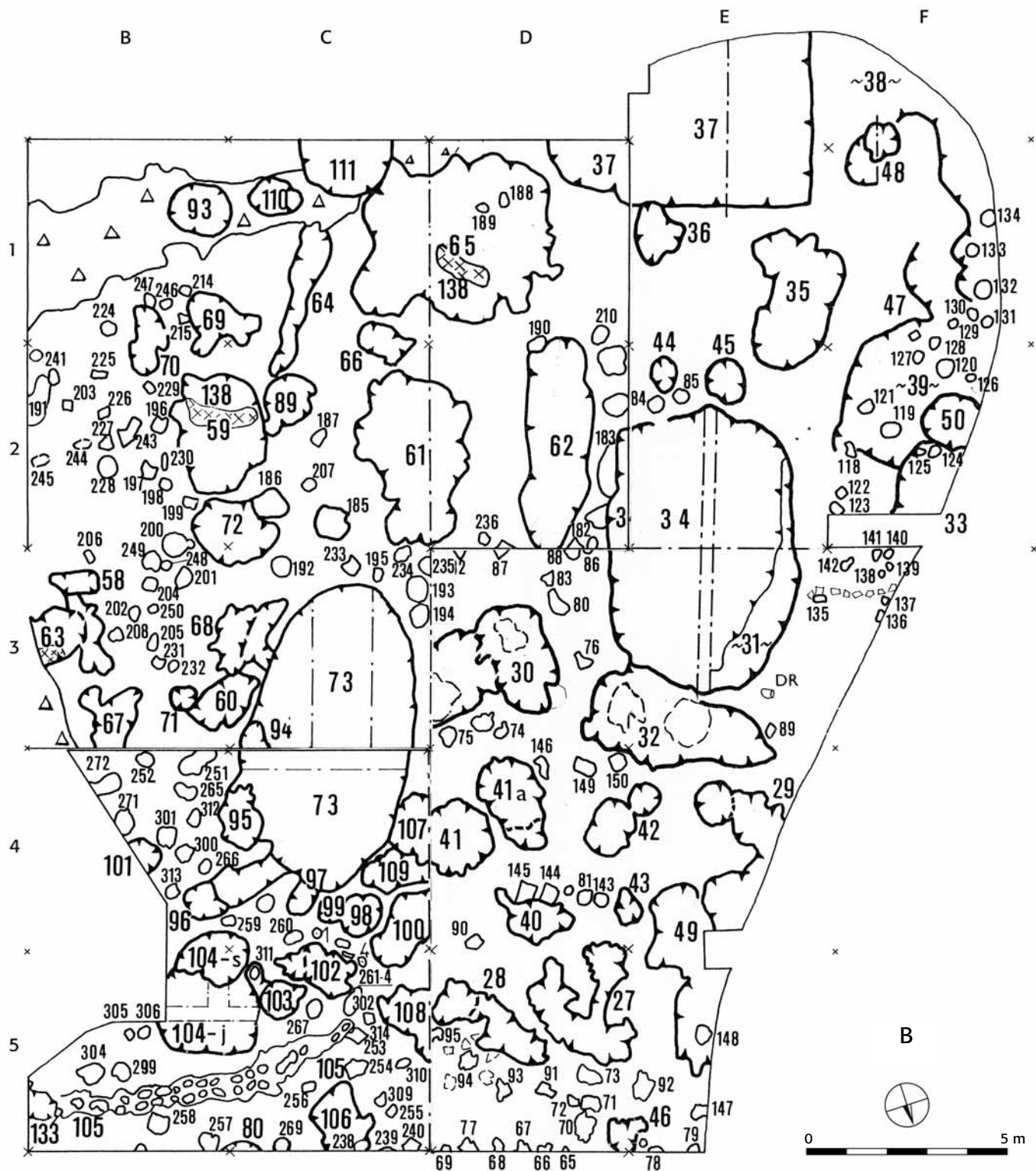
Obr. 11 A, B. Akropole, jižní část, sektory B–F1–5. – A. Stav po skrytí ornice a začátek. Grafické značky výplní viz obr. 14. – **B.** Stav po dokončení výzkumu. – **Abb. 11 A, B. Akropolis, Südteil, Sektoren B–F1–5. – A.** Zustand nach der Abdeckung der Ackerkrumme und Säuberung. Zeichnerklärung zur Verfüllung s. Abb. 14. – **B.** Zustand nach der Fertigstellung der Grabung.

ným chráněným dubem. – Podloží většinou skalnaté. – **Objekty:** Sondou Z8 skryty zbytky **valu 143**, zde značně rozrušené. Na SZ okraj sektoru zasahoval ze sousedního A8 **objekt 125**. Přilehlý strmý skalnatý svah kryly jednotlivé spadané kameny a nálezově značně bohatá vrstva, obojí zřejmě ze zříceného valu. Ve zbývajících dvou sektorech, na ploše sondy Z9–10 rozdělené kontrolním profilem V–Z směru na dvě části, rozebrán kamenný **val 143**, pod nímž se v délce 3,5 m vyrýsoval základ čelní plenty hrady

v podobě souvislé řady přímého směru, složené z jedné až tří vrstev lícovaných kamenů, z nichž ta spodní byla založena na hlinitém podloží. Svými okraji sem zasahovaly **obj. 126, 127, palisáda 16** a koncový úsek sondy č. 1, která v této partii odhalila vnitřní okraj **příkopu 3**. – Foto 57.

Dokumentace: Plány: NZ č. 19, 20. – Foto: NZ č. 9, 10.

Nálezy: 1988: př. č. Z10-1/1-8, Z10-Z/1-6, Z10-P-1/1-12, Z10-P-2/1-5. – 1989: př. č. Z8-S-1/1-13, Z8-S-2/1-10, Z9-S-1/1-16, Z9-

S-V/1-7, Z10-S-0/1-28, Z10-S-1/1-21, Z10-S-V/1-9, Z10-B-1/1-4, Z10-0-1/1-6, Z10-0-2/1-6.

Sektor A3

Poloha: J část akropole, svažité V okraj. – *Výzkum:* 1986; sráz na V straně sektoru nezkoumán. V r. 1987 částečně rozebrána destrukce valu-hradby.

Popis: Sektor skryt ručně, protože zde až na povrch vystupovaly kameny valu. Po jejich začištění vedena středem sektoru sonda š.

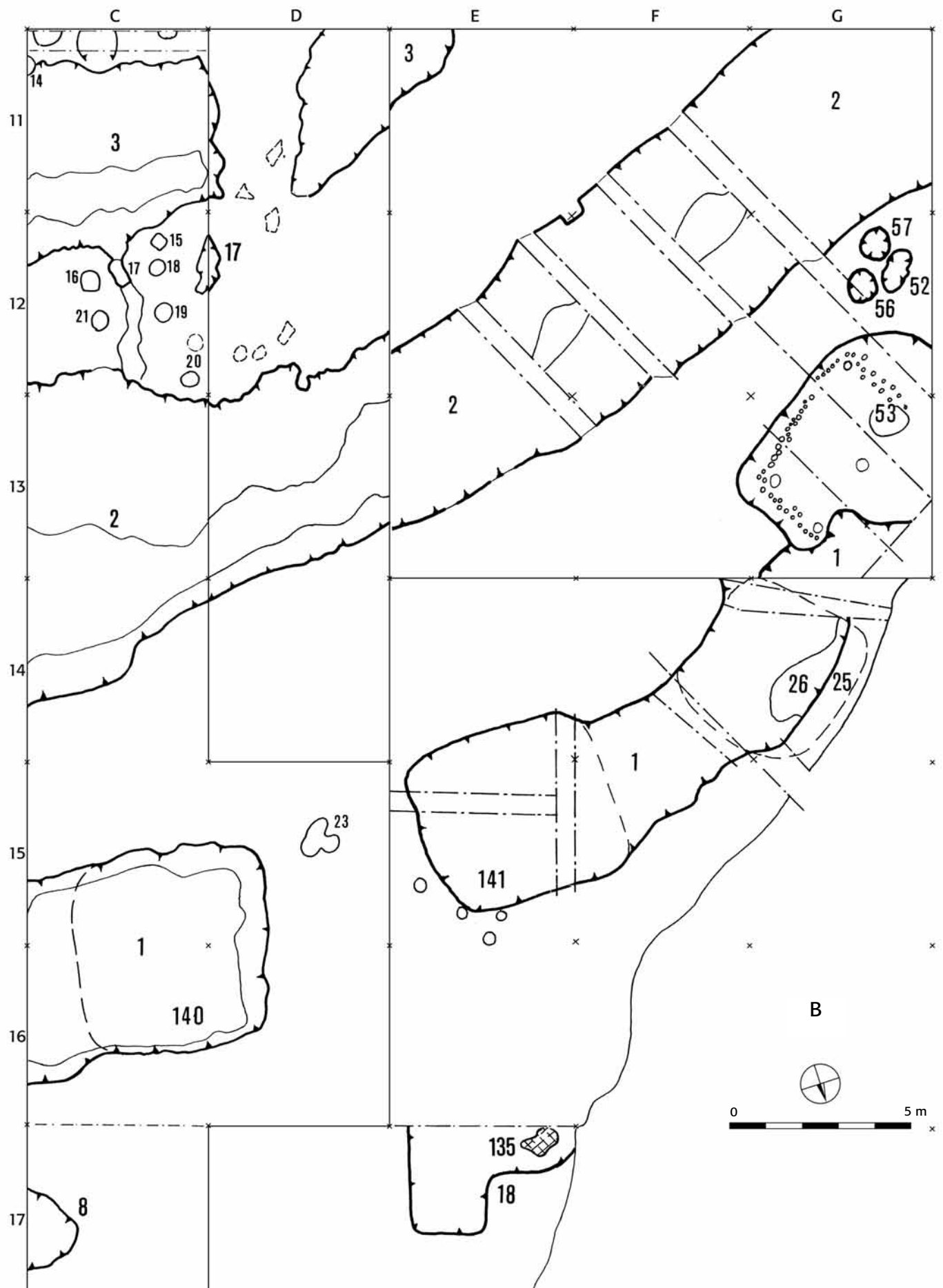
2 m (profily AB, CD), která odstranila destrukci hradby až na *podloží* – rostlou skálu, od poloviny sektoru strmě spadající k úpatí akropole. Jednotlivé kameny z destrukce hradby nasedaly na žlutohnědou kamenitou vrstvu, kterou interpretujeme jako planýrku předcházející stavbu hradby. Na V okraji sondy vrstva planýrky překryla bohatou kulturní vrstvu – obj. 92, ležící na plochem skalním dně. – *Objekty:* Většinu plochy sektoru vyplnilo těleso **valu 143** (kap. 2.4.4). Jeho západní, vnitřní okraj překryl do skály vytesanou **pec 63**, druhou polovinou přesahující do sektoru B3. Podobně okraj valu překryl na J od pece 63 zahloubenou kůlovou

Obr. 12 A, B. Akropole, severní část, sektory Z-D6-12. – **A.** Stav po skrytí ornice a začátek výzkumu. – **B.** Stav po dokončení výzkumu. – **Abb. 12 A, B. Akropolis, Nordteil, Sektoren Z-D6-12.** – **A.** Zustand nach der Abdeckung der Ackerkrumme und der Säuberung. – **B.** Zustand nach der Fertigstellung der Grabung.

Obr. 13 A, B. Severní předhradí, sektory C–G11–17 s pásem tří příkopů. – **A.** Stav po skryvce a začišťení, jak se v závislosti na stavu podloží, daných vlhkostí, jevil v jednotlivých sezónách. – **B.** Stav po dokončení výzkumu. – **Abb. 13 A, B. Nördliche Vorburg, Sektoren C–G11–17 mit drei Verteidigungsgräben.** – **A.** Zustand nach der Abdeckung und Säuberung, wie er je nach Untergrund und der Feuchtigkeit in den einzelnen Saisonen aussah. – **B.** Zustand nach der Fertigstellung der Grabung.

jámu **kj. 237**. Bohatou kulturní vrstvu na východním okraji sondy, spočívající na plochem skalním dně, interpretujeme jako část do okraje akropole zapuštěné **polozemnice 92**.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 17. – Foto: NZ sv. č. 7

Nálezy: 1986: př. č. A3-Z-0/1-22, A3-Z-1/1-15, V-A3-Z-0/1, V-A3-J-0/1-8, V-A3-V-0/1-20, V-A/B3-1/1-49, V-A3-1/1-5, A3-P-1/1-41, A3-P-2/1-14, A3-P-V-0/1, A3-P-V-1/1-6, A3P-V-2/1-46, A3-P-V-3/1-10. – 1987: př. č. A3-1/1-7, A3-SZ/1-20, A3-SV/1-23, A3-V-1/1-18, A3-V-2/1-14, A3-V-3/1-3, A3-V-4/1-5. – *Tab. 1: 1-16.*

Sektor A5

Poloha: J část akropole, V okraj a svah. – *Výzkum:* 1988; viz *sonda YZA5-6 (kap. 2.2.5)*.

Sektor A6

Poloha: S část akropole, při V okraji a svahu. – *Výzkum:* 1988. Pás š. 1 m na J straně sektoru je součástí sondy YZA5 (*kap. 2.2.5*).

Popis: Nejprve odkryt J okraj sektoru v š. 1 m, poté současně se sekt. A7–8 strojem skryta ornice a začištěna zbývající trojúhelníkovitá Z část. **Val 143** překrývající V část sektoru nezkoumán. – *Podloží:* Rozpadlá zhlíněná skála. – *Objekty:* Na J okraji sem zasahovala **pec 130**, ze sekt. B6 **polozemnice 84** a do sektoru A7 odtud přesahovala **jáma/substrukce chaty 120**.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 19. – Foto: NZ sv. č. 9.

Nálezy: 1988: př. č. A6-0/1-11, A6-a/1-6, A6-b/1-5, A6-c/1-6, A6-d/1-9, A6/7-a/1-14, A6/7-b/1-18.

Sektor A7

Poloha: S část akropole, při V okraji. – *Výzkum:* 1988.

Popis: Po skrytce strojem spolu se sekt. A6 a A8 začištěn; val překrývající V okraj sektoru nezkoumán. – *Podloží:* V jižní polovině rozpadavá skála, v severní skála rostlá. – *Objekty:* Při J okraji sem přesahovaly **polozemnice 84** a **jámový objekt / substrukce chaty 120**, při Z stěně **silu 86**, uprostřed se nacházely **skalní deprese s kulturní vrstvou 129** a **jáma / skalní deprese 132** (nedokončen, zacházel pod val), další mělká **skalní deprese 122** a do sekt. A8 přesahující **jáma 121**. Také u kúlůvé jámy **kj. 404**, podlouhlé, vytesané do skály (90 x 60, hl. 10 cm) rozměry nevyklučují, že jde spíše o menší jámu.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 19. – Foto: NZ sv. č. 9.

Nálezy: 1988: př. č. A7-0/1-10, A7-a/1-41, A7-b/1-14, A7-c/1-17.

Sektor A8

Poloha: S část akropole, V okraj. – *Výzkum:* 1988.

Popis: Skryt strojem a začištěn spolu se sektory A6–7. – *Podloží:* Ve V polovině rozpadavá skála, v Z polovině na povrch vystupovala skála rostlá. – *Objekty:* Severní polovina **jámy 121**, **skalní deprese s kúlůvou jámou 123**, **pec 124** a jižní polovina velkého objektu – **jáma / substrukce chaty s pecí 125**. Při V okraji řada kúlůvých jam **kj. 405–408** a **kj. 366**, přiléhající k peci 124.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 19. – Foto: NZ sv. č. 9.

Nálezy: 1988: př. č. A8-0/1-39, A8/9-V/1-18. – *Tab. 1: 17.*

Sektor A9

Poloha: S část akropole, SV okraj. – *Výzkum:* 1988.

Popis: Skryt zčásti strojem, zčásti ručně. – *Podloží:* V jižní polovině ještě rozpadavá zhlíněná skála, v SV části už nastupovala hlinitopísčité podložní vrstva. – *Objekty:* Z fortifikačních objektů sem zasahovalo V rameno **palisády 16** překryté kamenným **valem 143**. V JV polovině **jáma / substrukce chaty s pecí 125**, přesahující do sekt. Z8–9 a A8, též zčásti překrytá valem. Ze sekt. B9 sem přesahovala **jáma/substrukce chaty 115**. Nově očíslována

jáma 131, spojená s **kj. 275**. Uprostřed sektoru odkryta **pec 126**. Severní část sektoru překrývala **kulturní vrstva / substrukce chaty 127**. Pod ní se táhla řada kúlůvých jam **kj. 370–71, 386–90**, z nichž první – **kj. 370** – se ukázala být lalokovitým útvarem se čtyřmi prohlubněmi – propojenými kúlůvými jamkami zahluobenými do písčitého podloží. **Vrstva 127** překrývala i část **palisády 16 (kj. 382–385)** a při Z okraji sektoru kúly **kj. 368–369**.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 19. – Foto: NZ sv. č. 9.

Nálezy: 1988: př. č. A9-0/1-50, A9-V/1-16, A9/10-P-V/1-6, A9-P-1/1-3, A9-P-2/1-4, A/Z-9/10/1-5, A9-P/1-4. – 1989: př. č. A9-P/1, A9-S-1/1-24. – Kúly: 1988: K369/1-4, K371/1-4.

Sektor A10

Poloha: S část akropole, SV okraj. – *Výzkum:* 1988.

Popis: Sektor až na půlmetrový pás u V okraje prozkoumán celý, 1 m od jeho S okraje byla vytyčena sonda š. 3 m, J–S směru, sahající od sekt. A10 přes vnitřní příkop po A12. Skrývá ručně, při J okraji ponechán kontrolní blok š. 50 cm, který po začištění a prozkoumání zbývající plochy byl odstraněn, protože kryl část palisády 16. – *Podloží:* U jižního okraje hlinité až hlinitopísčité, uprostřed částečně zhlíněná rozpadavá skála, u S okraje rostlá skála. – *Objekty:* Ze sektoru B10 sem sahala **skalní deprese 117**. Dále zde zachyceno V rameno **palisády 16** (kj. 372–380) a J okraj **vnitřního příkopu 3**.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 19. – Foto: NZ sv. č. 9.

Nálezy: 1988: př. č. A10-0/1-58, A10-S-1/1-15, A10-S-2/1-77, A10-S-3/1-4, A10-SV-1/1-4, A10-SV-2/1-51, A10-SV-3/1-3, A10-V-2/1-29, A10-V-3/1-9, A10-V-V/1-2, A10-J/1-5, A10-JV/1, A10-JV-A/1-3, A10-P/1-4, A10-A/1, A10/11-H/1-4. – 1989: př. č. A10/11-S-1/1, A10/11-S-2/1-17. – *Tab. 2: 1–8.*

Sektory B1–B3

Poloha: JV okraj akropole. – *Výzkum:* 1986, v r. 1987 rozebrán val v B1 a dokončeny objekty.

Popis: S výjimkou J poloviny sektoru A1 a SV rohu B3, překrytých destrukcí valu, byla ornice skryta strojem. – *Podloží:* Skalnaté, místy rozpadavá skála až hrubý šterkopisek. – *Objekty:* Sektorem B1 na J okraji akropole probíhal **val 143**, zkoumaný již v sekt. A3. Po jeho odstranění se také zde objevil objekt ze starší sídelní fáze – **silu 93**. Na vnitřní ploše akropole se nacházela řada objektů různého druhu – jam či skalních depresí (**obj. 68, 69, 70**), event. součástí chat (**obj. 72**), menších jam či kúlů (**obj. 67, 71**), sil (**obj. 58, 60, 93**), **pec 63** a **polozemnice 59 s pecí 138**, přičemž některé z těchto objektů přesahovaly do sektorů C1–C3. Stejně jako na celé ploše akropole se i zde nacházelo množství kúlůvých jam, většinou vytesaných do skály a zpevnovaných kameny. V sekt. B1–B3 jsme jich rozpoznali celkem 34 – **kj. 191, 196–206, 208, 214–215, 224–232, 241–250**. Z nich **kj. 204, 205, 231, 232, 249, 250** lze interpretovat jako **část V stěny kúlůvé stavby** blíže neurčitelného půdorysu, přičemž **kj. 231**, obdélníkovitá, oddělená od sousedních dvou kúlů (205, 232) kameny a navíc speciálně z V strany ještě třemi kolmo postavenými kameny zapříčená, by za této situace byla v pozici rohového kúlu. Kúlůvé jámy **kj. 191** (obdélníkovitá, 140 x 60 cm, se dnem rozčleněným do tří prohlubní) a **kj. 243** (kosodélníkovitá, 115 x 56, se dvěma prohlubněmi ve dně) byly obě zřejmě určené pro více kúlů. Zajímavým detailem zde byly do červena vypálené kameny oddělující **kj. 246** od 247.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 17, 18. – Foto: NZ sv. č. 7, 8.

Nálezy: 1986: př. č. B1-SV-0/1/17, B1-SZ-0/1-7, B1/2-0/1-44, B2-0/1-18, B2-SV-0/1-10, B2-JV-0/1-10, B2-V-0/1-13, B3-Z-0/1-23, B3-H-0/1-15, B3/C3-0/1-23, V-B1-S-0/1-18, V-B1-0/1-22, V-B1-JZ-0/1-20, V-B/C1-0/1-7, V-B3-0/1-16, V-B3-Z-0/1-4. – 1987: př. č. B1-K/1-4. – *Tab. 2: 21–24; 3: 1–7; 17: 11.*

Kúly: K 191/1-5, K 196/1-9, K 201/1-5, K 202/1-4, K 205/1-3, K 208/1-2, K 214/1-2, K 215/1-3. – *Tab. 79: 7, 8.*

Sektory B4–B5

Poloha: J část akropole. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Z prvních dvou sektorů mohla být odkryta jen část, protože na V okraji, u kóty 102, stojí chráněný strom – vzrostlý dub. Strojem odstraněna ornice (20–25 cm), povrch začištěn. – *Podloží:* Rostlá skála, místy rozpadlá na šterkopísek. – *Objekty:* Vedle **jámy 133, jámy se sílem 104, pece 95, pece či ohniště 101, síla 80** a substrukce **polozemnice se sílem 96** zde nečekaným objevem byla **palisáda 105** (kj. 315–345). Dále zde větší počet kulových jamek, většina z nich na ploše jižně od palisády: **kj. 251–252, 257–259, 265–266, 268, 271–272, 300–301, 304–306, 312–313**. Poměr kj. 266 k polozemnici 96 není jednoznačný; podle profilu se zdá, že horní část kulové jámy tento objekt porušil, tudíž že kůl je starší. Otázkou je i funkce **kj. 271**, jde buď o kůl nebo o součást většího neprozkoumaného objektu sahajícího od pece 101 až k hraně sekt. B3–4 (d. 60, š. 42 cm, vnitřní rozměry. 34 x 22 cm, hl. 35 cm). Dochovaná polokruhovitá část kj. 271, zahlobené do rozpadavé skály, se stupňovitým dnem i stěnami, měla při dně šedou popelovitou vrstvu s. 12 cm, shodnou s výplní pece 101; svrchu světle hnědá písčítá, zčásti překrytá černošedou, přesahující nad **kj. 272** (oválnou, se dvěma prohlubněmi v rozpadavé skále a šedočernou výplní) a sahající od kj. 271 až k hranici sektorů B3–4.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 18. – Foto: NZ sv. č. 8.

Nálezy: 1987: př. č. B4-0/1-10, B5-0/1-19, B5-JV/1-16. – Kůly: K 251/1, K 265/1-2, K 266/1-5, K 268/1-2, K 271/1-7, K 299/1-6, K 300/1, K 301/1-2, K 306/1-2.

Sektory B6–B8

Poloha: S část akropole. – *Výzkum:* Odkryty a dokončeny spolu s C6–D6 v r. 1986, S polovina B8 v r. 1987, v r. 1988 znovu odkryta a začištěna plocha s objektem 86.

Popis: Velmi mělká ornice (do 20 cm) skryta strojem. – *Podloží:* Rostlá skála, do níž byly všechny objekty i kulové jamky vytesány. – *Objekty:* Pouze dvě menší **jámy či kůly 85 a 87** prozkoumány celé, ostatní (**jáma 83, síla 80, 86, polozemnice 84**) zacházely do neodkrytých sektorů. Dokončen **objekt 20** (cisterna či nedokončená šachta), odkrytý již v r. 1982. Čtyři kulové jamy (**kj. 218–221**) v sekt. B6 tvořily souvislou řadu, další byly rozptýlené (**kj. 211, 222, 213, 216–7**). V S polovině B8 jáma či skalní deprese **obj. 112 a kj. 273, 276–277**.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 17, 18. – Foto: NZ sv. č. 7, 8, 9.

Nálezy: 1986: př. č. B6-0/1-13, B6-JV/1-20, B7-0/1. – Tab. 3: 8. – Kůly: K 211/1-4, K 219/1, K 273/1-2. – Tab. 79: 13.

Sektory B9–B10

Poloha: S část akropole, úsek sahající až k okraji vnitřního příkopu 3. – *Výzkum:* 1987, společně se sektory B11–B12.

Popis: Ornice skryta strojem. – *Podloží:* Rostlá skála, místy rozpadavá, v Z polovině sektoru B10 nastoupila písčítá podložní vrstva. – *Objekty:* Jako samostatné objekty zde rozpoznány dvě prohlubně – patrně **substrukce chat 113 a 115**, druhá z nich s deponií hrnčířské hlíny, pak **skalní deprese 117, sílo 114 a kulturní vrstva 116** na rozhraní sekt. B9–10. V sekt. B10 zachycena část **palisády 16** včetně obou vnitřních křídel **ulicové brány** (kj. 287–288, 290–294, 297–298) a kromě toho v obou sektorech řada rozptýlených kulových jamek (**kj. 274, 275, 278–286, 289, 295**). Z nich **kj. 274** na okraji obj. 115, s kolmými stěnami, zahlobená do rozpadavé skály, byla na zdejší poměry nezvykle hluboká (55 cm) a je možné, že přináležela k substrukcím chat 113 či 115.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 18. – Foto: NZ sv. č. 8.

Nálezy: 1987: př. č. B9-0/1-3, B10-1/1-7. – Kůly: K 274/1-9, K 282/1-3, K 284/1-7. – Tab. 79: 11, 12, 14, 15.

Sektory C1–C3

Poloha: J část akropole. *Výzkum:* 1986, v r. 1987 rozebrán v C1 val a dokončeny objekty.

Popis: J polovina C1 s valem 143 skryta ručně, zbývající plocha strojem. – *Podloží:* Skalnaté, místy rozpadlá skála až hrubý šterkopísek. – *Objekty:* Z východní strany sem zasahovaly **obj. 59, 60, 68, 69, 72, 138** (viz sektory B1–B3), jejichž výzkum byl dokončen. Nově zde odkryty **sílo 66, jáma 89**, podlouhlý **žlábek 64** a v r. 1987 ještě **jáma 110**, zjištěná až po odstranění hlinitokamenitého **valu 143**. Do sekt. C0 přesahovala **polozemnice 111**, do D1–2 **polozemnice 61 a 65**. V sekt. C3 zabrala větší plochy J polovina **zemnice 73**, rozměry analogické zemnicím 34 a 37, v její stěně rozpoznáno starší **sílo 94**. Mezi objekty byly rozptýlené kulové jamky **kj. 185–187, 192–195, 207, 233–235**, z nichž však jen kj. 193, oválného tvaru s nerovnými stěnami i dnem a s černošedohnědou výplní, vytesaná do skály, má z jam zjištěných na J okraji zemnice 73 tvar výrazné kulové jámy. Další tři – kj. 194, 195 a 233 – jsou nevýrazné a mohou představovat též zbytky větších objektů zničených při hloubení zemnice.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 17, 18. – Foto: NZ sv. č. 7, 8.

Nálezy: 1986: př. č. C1-SV-0/1-6, C1-SZ-0/1-17, C1-JZ-0/1-18, C1-JV-0/1-15, C2-SV-0/1-5, C2-JV-0/1-9, C2-0/1-3, C3-0/1, V-C1-JV-0/1-10, V-C1-0/1-5, V-C1-J-0/1-7. – 1987: př. č. C1-P/1-5, B/C1-X/1-9. – Tab. 80: 15, 18. – Kůly: K 185/1-6, K 186/1-5, K 187/1-5, K 187/1-6, K 192/1-4, K 193/1-5.

Sektory C4–C5

Poloha: J část akropole. – *Výzkum:* 1987 (zároveň se sektory B4–5).

Popis: Ornice o síle 20–25 cm skryta strojem. – *Podloží:* Na celé ploše rostlá skála, místy překrytá šterkopískem. – *Objekty:* Obtížným úkolem zde byl výzkum velké **zemnice 73**, která porušila řadu menších objektů – **síla 94, 95**, substrukci **polozemnice 96 a jámy 97, 107**. Dokončena **síla 80, 104**, přesahující sem ze sekt. C6 a B5. Nově odkryta **síla 102, 103, jámy 100, 106, 107, 108, 109** a Z část **příčné palisády 105**, v hustě zastavěném prostoru již těžko rozeznatelná (kj. 334–344). Dále větší počet kulových jam, u nichž jsme si nebyli vždy jisti, zda jde o intencionální objekty nebo o záseky či deprese v podložní skále (**kj. 253–256, 260–264, 267, 269–270, 302, 307–311, 314**).

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 18. – Foto: NZ sv. č. 8.

Nálezy: 1987: př. č. C4-0/1-17, C5-0/1-6. – Tab. 3: 14, 17, 18. – Kůly: K 260/1, K 262/1, K 253/1-3, K 254/1-2, K 212/1-6, K 267/1-4, K 270/1-2, K 302/1-5. – Tab. 79: 10.

Sektor C6

Poloha: S část akropole. – *Výzkum:* 1986 (spolu se sektory B6 a D6).

Popis: Ornice, zde opět velmi mělká (max. 20 cm) skryta strojem. – *Podloží:* Rostlá skála, do níž byly všechny objekty i kulové jamky vytesány. – *Objekty:* Sektory řady 4–6 ve středové části akropole se vyznačují větším počtem sil. Také v tomto sektoru prozkoumána velká **síla 79, 80 a 90**, kromě menších objektů či skalních depresí **77, 78 a 81**. Jižním okrajem sem zasahovala **skalní deprese / polozemnice 24**. Z kůlů vybrány severní poloviny **kj. 238–240** a celé **kj. 212, 223**.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 17. – Foto: NZ sv. č. 7.

Nálezy: 1986: př. č. C6-0/1-14.

Sektory C7–C8

Poloha: S část akropole. – *Výzkum:* 1982. Prozkoumány celé kromě obj. č. 20.

Popis: Oba sektory skryty spolu s přilehlými sektory D7–8 strojem. – *Podloží:* Rostlá skála, místy na povrchu rozpadavá. – *Objekty:* Na rozhraní sekt. C7–8 se vyrysovala polovina **šachty / cisterny 20** a při ní kulová jáma **kj. 403**. Z mělké **skalní deprese či zbytku polozemnice 24** vybrána jen část v C7. Na rozhraní C8–9 kulová jamka **kj. 13**.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 13. – Foto: NZ sv. č. 3.

Nálezy: 1982: př. č. C7-9/1-12, C8-0/1-17. – Tab. 3: 15, 16.

Sektory C9–C10

Poloha: S část akropole. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Skryvka strojem. – *Podloží:* Pod vrstvou ornice, silící směrem k Z a S z 20 až na 30 cm, vystupovala rostlá skála s povrchem jen místy rozpadavým, do níž byly všechny objekty vytesány. – *Objekty:* Nejdůležitějším objektem zde byl úsek Z ramena **palisády 16** (v C10 kj. 3, 4, 25–29, v C9 kj. 30–32, 61, 62, 9 a patrně i kj. 12). Řada kúlových jam kolmá na průběh palisády udává linii Z stěny její **ulicové brány**. Na vnitřní ploše za palisádou se nacházely **jámy/skalní deprese 6, 7** a tři osamocené kúly **kj. 1, 8, 13**. Vně palisády ležela jáma, spíše ale **skupina kúlových jam 9**, sahající z poloviny do sekt. D10, a kúlové jámy **kj. 5, 10**. Při S okraji zachyceny ještě **kj. 60, 22** a **jáma/kúl 12** větších rozměrů, dle polohy patřící k Z stěně Z ramene brány.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 11. – Foto: NZ sv. č. 1, 2.

Nálezy: př. č. C9-0/1-8, C9/10-0/1-9, C10-0/1-5. – Kúly: K 5/1-6, K 8/1-2, K 13/1-8.

Sektory D0, D-1, D-2

Viz *popis sondy na jižním svahu akropole* v kap. 2.2.5, k sektoru D0 viz níže.

Sektory D1–D2

Poloha: J část akropole. – *Výzkum:* 1986, v r. 1987 na J straně rozšířen do sekt. D0, v r. 1988 položena na úzkém svahu mezi okrajem akropole a skalní stěnou, spadající k Vrchlici, sonda zabírající část sekt. D0 až D-2 (viz kap. 2.2.5).

Popis: Skryvka ornice strojem. – *Podloží:* Rostlá skála, místy rozpadlá, přecházející do hrubého šterkopisků. – *Objekty:* **Objekt 62** byl patrně substrukcí položením. Další **polozemnice 65 s pecí 137** a dvěma výraznými kúlovými jamami **kj. 188, 189** sahala mělič polovinou do sekt. C1. Západní částí sem přesahovala i **polozemnice 61** a dvě rozměrné **zemnice obj. 34, 37**, zkoumané již v l. 1984–85. Při J okraji sekt. D2 dobrány **kj. 86–88** a dále **kj. 182–184, 190, 209–210, 236**; z nich kj. 209 se ukázal být dvojkúlem obdélníkovitého půdorysu, na J straně mělím, na S poněkud hlubším, vytesaným do skály a po obvodu i mezi oběma částmi utěsněným kameny.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 17. – Foto: NZ sv. č. 7.

Nálezy: 1986: př. č. D0-S-0/1-9, D0/1-JV-0/1-6, D2-JV-0/1-35, V-D0-0/1-5, V-D1-0/1-19. – Kúly: K 86/1-3, K 182/1-3, K 183/1-2, K 184/1-7, K 209/1-3.

Sektory D3–D5

Poloha: J část akropole. – *Výzkum:* 1983–84.

Popis: V r. 1983 byly všechny tři sektory spolu se sektory řady E skryty strojem a začištěny. Vzhledem k extrémně suchému létu jsme jejich výzkum odložili na r. 1984, kdy celá plocha znovu začištěna. Situace zde místy byla obtížně čitelná, někdy se nedalo jednoznačně rozhodnout, zda jde o intencionální objekt, jeho zbytek nebo o nerovnost ve skále. Z toho důvodu nejsou zcela jednoznačné ani obvody větších mělkých objektů i kúlových jam. – *Podloží:* Rostlá skála, místy rozpadlá, při V okraji sektoru místy překrytá šterkopiskem.

Objekty: Sektor D3: ve středu **dvójice sil 30** a **silo s pecí 32**, které pokračuje do sekt. E3. V JZ rohu sem zasahuje okraj **zemnice 34**. Dále zde řada kúlových jamek **kj. 74–76, 80, 83**; další, **kj. 82, 86–87** na rozhraní sekt. D2–3 dokončeny v r. 1986. – Sektor D4: dvójice do skály vytesaných, možno říci ukázkových **sil 41, 41a**, dvě menší **sil 42, 43, skalní deprese / substrukce kúlové chaty 40** a řada více či méně jistých kúlových jamek **kj. 81, 90, 143–146, 149–150**. Při Z stěně sektoru se v podorníci ještě slabě projevila **splachová vrstva 39**, zasahující sem z E4. – Sektor D5: Zde byla situace značně nejasná. Rozeznány tu dva větší objekty – **silo se skalní depresí 28** a nepravidelná jáma, patrně **substrukce chaty 27** a **jamka 46**. V severní polovině označeny a z poloviny vybrány kúlové jamky **kj. 65–69, 77**, dokončené v r. 1986, a **kj. 70–73, 91, 93–95**.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 15, 16, 21. – Foto: NZ sv. č. 5, 6.

Nálezy: 1983: D3-O/1-18, D4-O/1-12, D5-O/1-7. – 1984: př. č. D3-0/1-6, D3-SV-1/1-44, D3-SZ-1/1-18, D3-JV-1/1-3, D3-JZ-1/1-5, D4-0/1-9, D4-SV-1/1-23, D4-SZ-0/1-6, D4-SZ-1/1-24, D4-JV-1/1-24, D4-JZ-1/1-43, D5-0/1-7, D5-S-a/1-6, D5-S-b/1-51, D5-S-c/1-9, D5-S-d/1-16, D5-V-a/1-10, D5-V-b/1-8, D5-SZ-a/1-9, D5-SZ-b/1-8, D5-JV-1/1-21, D5-JZ-1/1-36. – 1985: 0. – *Tab. 4: 1–17; 5: 1–10, 17, 18.*

Kúly: K 65/1-6, K 66-1/1-4, K 74/1-4, K 75/1-4, K 76/1-2, K 80/1-10, K 83/1-2, K81/1-10, K90/1-3, Kj. 91: dno nádoby? – *Tab: 79: 2–4, 6.*

Sektor D6

Poloha: S část akropole. – *Výzkum:* 1986 (spolu se sektory B6 a C6).

Popis: Velmi mělká ornice (do 20 cm) skryta strojem. – *Podloží:* Rostlá skála, do níž byly objekty i kúlové jamky vytesány. – *Objekty:* Hloubení objektů ve skále muselo být velmi obtížné a stejně obtížně určitelná je i jejich funkce. Pouze objekt **91** lze funkčně určit jako **silo; jáma 74** mohla být zbytkem **substrukce chaty** a u zbývajících (**jáma / silo 75** a **jámy 76, 82**) je interpretace sporná. Na J okraji sektoru dokončeny **kj. 65–69, 70** z výzkumu v r. 1984.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 17. – Foto: NZ sv. č. 7.

Nálezy: 1986: př. č. D6-0/1-27. – *Tab. 5: 11.*

Sektory D7–D8

Poloha: S část akropole. – *Výzkum:* 1982.

Popis: Oba sektory skryty strojem. – *Podloží:* Rostlá skála, u V okraje rozpadlá místy až na rezavý šterkopisek. Všechny objekty zde byly vytesány do skály. – *Objekty:* Východní polovinu D7 vyplňoval podélný mělký objekt, **polozemnice/skalní deprese 23**, přesahující do D8. V JZ rohu D8 se již na povrchu vyrýsoval pás kúlových jamek **palisády 16** (kj. 53–59), směřující od SV k JZ podél lomu rostlé skály. Na povrchu bylo ještě několik míst zaplněných tmavou kulturní vrstvou, patrně puklin ve skále, které neregistrovány.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 13. – Foto: NZ sv. č. 3.

Nálezy: 1982: př. č. D7-0/1-4, D8-0/1-6.

Sektory D9–D10

Poloha: S část akropole. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Ornice, v průměru 30 cm silná, skryta strojem. – *Podloží:* Rostlá skála, mezi vystupujícími prahy rozpadlá na šterkopisek. – *Objekty:* V sekt. D9 se od SV k JZ rohu obloukovitě táhl pás **palisády 16** (kj. 33–45). Kromě ní sem z V strany zasahovaly **kj. 8, 12** a při S straně **kj. 46**. Další výrazné kúlové jamky **kj. 47–51** byly nepravidelně rozptýleny v D10. Ačkoli netvoří žádný jasný půdorys, je možné, že konstrukčně souvisely s přechodem vnitřního příkopu, jehož okraj, resp. okraj jeho Z ramena se vyrýsoval v SZ rohu sekt. D10. Z C10 sem přesahovala mělká **jáma obj. 9**.

Dokumentace: Plány: NZ sv. 11, 12. – Foto: NZ sv. 2.

Nálezy: př. č. D9-0/1-4, D10-0/1-7. – Kúly: K 46/1-3, K 47/1-3, K 49/1.

Sektory E-1, E0, E1, E2

Poloha: J část akropole, sekt. E-1 leží již na prudkém svahu k Vrchlici. – *Výzkum:* 1984, v r. 1985 pokračovala práce na obj. 34 a 37.

Popis: Celé JZ nároží akropole bylo nejprve skryto strojem, poté povrch dvakrát ručně začištěn. – *Podloží:* V sekt. E-1 a E0 rostlá skála, severněji, v E1 a E2 překrytá poměrně mělkou šterkopiscitou až hlinitopísčitou rezavě žlutou vrstvou. – *Objekty:* V sekt. E0–E2 dva velké objekty ohraničené po obvodu úzkým pásem temně hnědé výplně – **zemnice 34, 37** a čtyři menší objekty. Ze

sekt. E-1 odkryta část S okraje a ze sekt. E0 pouze S polovina, vyplněná zemnicí 37. Její výzkum byl natolik obtížný, že jsme jej omezili jen na JZ kvadrant, jímž jsme vedli směrem do svahu, podél Z stěny objektu, sondu. V E1 se našla ještě **jáma s pecí 35** a **jáma 36**. V E2 zabrala S polovinu **zemnice 34**, k jejímu J okraji přiléhala **sila 44, 45** a kameny zpevněné kúlové jamky **kj. 84, 85**. V sekt. E0-1, stejně jako v sousedních sektorech F0-2, pod ornici povrch zčásti kryla **splachová vrstva 38-39**.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 15, 16, 17, 18, 21. – Foto: NZ sv. č. 5, 8.

Nálezy: 1984: př. č. E/F-1/2-0/1-19, E2-0/1-8. – 1985: 0. – *Tab. 5: 13-16.*

Sektory E3-E5

Poloha: J část akropole. – *Výzkum:* V r. 1983 skryty strojem a začištěny, vzhledem k tropickému počasí zkoumány až v r. 1984. V r. 1985 dokončen objekt 34 a skryt metrový kontrolní blok u J okraje sektoru E4.

Popis: Značně nepřehledná situace se projevila v sekt. E4, v prostoru objektů 29 a 49, kam od Z okraje akropole zasahovala splachová vrstva. – *Podloží:* Silně rozrušený povrch skály, při Z okraji překrytý splachovou vrstvou. – *Objekty:* V E3 vyplnila J polovinu sektoru část **zemnice 34**, při S okraji protáhla **jáma se silem a pecí 32**; kromě nich zde ještě dva kúly **kj. 89, 135** a mezi objekty nalezeno na podloží ležící **drtídko**. Jižní část sektoru kryla, stejně jako v F3 a při Z stěně E4, přesně neohrazená **splachová vrstva 38, 39**. Na zúžené ploše sekt. E4, 5 se nacházely **jámy 29, 49**, z D4 sem zasáhla **sila 42, 43, jamka 46** (z D5) a kúly **kj. 78-79, 89, 92, 135, 147-148**.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 15, 16, 21. – Foto: NZ sv. č. 5.

Nálezy: 1983: E3-0/1-23, E4-0/1-36. – 1984: př. č. E3-SV-1/1-82, E3-SZ-1/1-120, E3-JV-1/1-57, E3-JZ-1/1-47, E4-SV-1/1-83, E4-JV-1/1-54, E4-JZ-1/1-56, E5-S-1/1-4, E5-SV-1/1-21, E5-Z-2/1-17, E5-JV-1/1-3. – 1985: 0. – *Tab. 5: 12; 6: 1-23; 7: 1-26; 8: 1-6.* – Kúly: K 89/1-6.

Sektor E6

Poloha: S část akropole; viz *kap. 2.2.5* (sonda na Z svahu akropole).

Sektory E7-E9

Poloha: S část akropole. – *Výzkum:* 1984.

Popis: Plocha akropole se zde zúžila na pás š. ca 3 m; skryt strojem. – *Podloží:* rostlá skála. – *Objekty:* V sekt. E7-E8 úsek **palisády 16** (kj. 96-117) s kúly zasekanými do rostlé skály, sekt. E9 bez objektů.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 15, 21. – Foto: NZ sv. č. 5.

Nálezy: 1984: 0

Sektory F0-F2

Poloha: J část akropole, JZ nároží. – *Výzkum:* 1984.

Popis: Skryty strojem a dvakrát začištěny. – *Podloží:* Při V okraji pod ornici skála, při Z okraji mocnost ornice stoupala, spolu se splachovou vrstvou dosahovala síly až 75 cm. – *Objekty:* V SV cípu sektoru F0 zachycena nízká vrstva kamenů – zbytek destruo- vaného **valu 143**. Jinak celou plochu překrývala **splachová vrstva obj. 38, 39**, barevně splývající s ornici (v F0 nedobrána). Pod ní se vyrýsovala **jáma s destrukcí pece obj. 48** na rozhraní sekt. E0-E1, mělké **sílo (?) 50** a komplex kúlových jam **kj. 118-134**, přináležejících patrně k jedné kúlové **chatě obj. 47** v sekt. F1-F2.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 15, 21. – Foto: NZ sv. č. 5.

Nálezy: 1984: př. č. F0-1/1-68, F1-0/1-27, F2-0/1-31. – Kúly: K 133/1-3, K 134/1-4.

Sektor F3

Poloha: J část akropole. – *Výzkum:* 1983-84, společně se sektory D3-5, E3-5.

Popis: Odkryt jen JV roh, zbývající plochu zabíral příkrý svah. – *Podloží:* Pod ornici světle hnědá splachová vrstva na rostlé skále. – *Objekty:* **Splachová vrstva 39** a skupina kúlových jam **kj. 133-142**.

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 15, 21. – Foto: NZ sv. č. 5.

Nálezy: 1984: 0.

2.2.3. Objekty

Forma popisu objektů a použité zkratky:

1. *Objekt:* číslo, funkce.
2. *Poloha:* akropole, J či S část, sektor. – *Výzkum:* rok, event. postup odkryvu.
3. *Popis:* půdorys, stěny, dno. – *Výplň (obr. 14).* – *Rozměry* v cm (pokud neuvedeno jinak), event. obr. (plán) a foto (tab.).
4. *Nálezy:* př. č. – přírůstková čísla. Tab.: čísla kreseb na tabulkách.
Dokumentace (plány, foto) uvedena při popisu sektorů v *kap. 2.2.2.*
5. *Funkce:* určení, event. zda jde o funkci primární či sekundární.
6. *Datování. Stratigrafická situace* (pokud zjištěna).

Objekt č. 6 – jáma / skalní deprese

Poloha: S část akropole, sektory BC9. – *Výzkum:* 1980, 1987.

Popis: Mělká, do skály vylámaná jáma nepravidelně obdélníkovitého tvaru, orient. V-Z, střední prohloubená část S-J. – *Výplň:* černohnědá světle promíšená hlína s nálezy (zbytek kulturní vrstvy?). – *Rozměry:* d. 130 cm, š. 110 cm, max. hl. 25 cm (s ornici 40 cm). – *Obr. 28.*

Nálezy: př. č. 6/1-9. – *Tab. 140: 13.*

Funkce: nejisté, zda jde o intencionální objekt. – *Datování:* řívnáčská k.

Objekt č. 7 – jáma / skalní deprese

Poloha: S část akropole, sektor C9. – *Výzkum:* 1980.

Popis: Nepravidelně obdélníkový útvar vylámaný do skály, orient. SV-JZ. Nerovné skalní dno (hl. 10-25 cm) místy vystupující až na povrch skryvky. – *Výplň:* hnědočerná hlína s nálezy. – *Rozměry:* d. 370 cm, š. 210 cm, max. hl. 25 cm. – *Obr. 28.*

Nálezy: př. č. 7/1-23, obj. 7a v D9/1-4 (?).

Funkce: mělký objekt neurčitě funkce nebo přírodní prohlubeň vyplněná kulturní vrstvou. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* v těsné blízkosti vnitřní strany Z ramene palisády 16.

Objekt č. 9 – jáma / kúlové jámy?

Poloha: S část akropole CD10. – *Výzkum:* 1980-81.

Popis: Nepravidelně obdélníková prohlubeň SV-JZ, vylámaná do skály ve směru puklin. Ve dně několik ostrých prohlubní velikosti kúlových jamek. – *Výplň:* černohnědá hlína s nálezy. – *Rozměry:* d. 330 cm, š. 170 cm, max. hl. 30 cm (s ornici 48 cm). – *Obr. 9.*

Nálezy: př. č. 9/C10/1-16, 9/D10/1-9.

Funkce: Neurčitá. Objekt se nachází už v pásmu opevnění, vně palisády 16 a těsně u vchodu mezi V a Z ramenem vnitřního příkopu. Mohl by proto spolu s objektem 17, ležícím mezi 3. a 2. příkopem, souviset s obranou vchodu na akropoli. Vzhledem k nepravidelnému tvaru může jít ale též o propojené kúlové jámy, kterých je v okolí několik, nebo o přírodní útvar. – *Datování:* řívnáčská k.

Grafické značky výplní:

Podloží (P)	Základní barvy (ZB)	Kombinace: žlutá (Ž)	hnědá (H)	černá (Č)	jiné (J)
spráš	žlutá, okrová	bělavé jemná sprašová (val)	hnědá	černá	jílovitý výmaz podlah
písek	šedá	rezavá písčité	temně hnědá, jemná (v příkopech)	sytě černá	mazaniceová vrstva
písčitohlinité	hnědá	okrová-žlutá sprašová	světle hnědá	černá se zrnky spraše	vrstva prosycená mazanicí
rozpadlá skála	černá	okrová-žlutá hlinitopísčité	černoohnědá	hnědočerná	mazanice žlutavá
šterkopísek	popel	šterkopísková	šedoohnědá	šedočerná	uhlíky
dto zhlíněná	červená (vypálená)	žlutošedá	hnědá písčité	černošedá	vrstva uhlíků
rostlá skála		písčité promíšená hnědou	hnědá kamenitá	černá písčité	kameny
ornice, podbrázdi			hnědá promíšená žlutkou	černá kamenitá	drtidla
lesní půda				černá promíšená žlutkou	kamenná industrie
zelenavý jí				černoohnědošedá	hrušky mazanice
recentní zásah				černoohnědá se žlutkou	zlomky keramiky
železitá vrstva				černošedoohnědá	kosti

Obr. 14. Grafické značky podloží a výplně objektů. — **Abb. 14.** Zeichen zur Beschreibung des Untergrundes und der Verfüllung der Objekte.

Objekt č. 12 – jáma / kúlová jáma

Poloha: S část akropole, sektory C10–11. – *Výzkum:* 1980.

Popis: Nepravdělně okrouhlý, s poměrně rovným mísovitým dnem, cele vylámaný do skály. – *Výplň:* tmavě hnědá hlína promíšená černou, s uhlíky a střepy. – *Rozměry:* 140 x 130 cm, hl. 25 cm (s ornici 50 cm). – *Obr. 9.*

Nález: př. č. 12/C10-11/1-10. – *Tab. 15:* 10–14.

Funkce: Objekt leží v jedné řadě s kúly kj. 3, 6, 7, tvořícími Z stěnu vnějšího křídla ulicové brány palisády 16. Je proto vysoce pravděpodobné, že jde o rozměrnější kúlovou jámu, příslušející k této stěně. Polohou koresponduje s kj. 14 protilehlé V stěny brány.

Datování: řívnáčská k., starší fáze. – *Stratigrafická situace:* Objekt leží mezi palisádou 16 a V ramenem vnitřního příkopu, jehož J stěna jej lehce porušila. Je tedy starší než příkop.

Objekt č. 16 – obvodová palisáda, viz kap. 2.4.1.

Objekt č. 20 – šachtice / cisterna

Poloha: S část akropole, sektory BC7–8. – *Výzkum:* 1982, 1986–87, dokončen a dokumentován v r. 1988. Pracovní postup: 1982: odkryta Z polovina a vybrána do hl. 50 cm; 1986: odkryt celý obvod a vybrána V polovina do hl. 50–60 cm; 1987: vybrána Z polovina do hl. 250 cm, ale protože se profil začal hroutit, výzkum jsme přerušili. Dokončen v r. 1988, když na radu dr. J. Bílka z Ústavu nerostných surovin dělníci jištění lanem – rozměry a tvar objektu totiž nevyklučovaly, že by mohlo jít o důlní dílo, a v tom případě hrozila možnost propadnutí (šachty či větrací

štol) se běžně nezasypávaly, ale jen provizorně opatrovaly dřevěnou „zátkou“, která bývala poté zasypana). Po odebrání 30 cm výplně dosaženo dna.

Popis: Tvar objektu cele vytesaného do skály byl na povrchu protáhle hexagonální, se stěnami na Z a V straně shodně s lomivostí skály lehce zešikmenými a do hl. 140 cm hladkými. Hluběji ke dnu a na S a J straně byly stěny v celé výšce stupňovitě vylámané, kolmé. Dno ploché. Asi třetina spodní části objektu zůstala nevybrána. – *Výplň:* Objekt byl zaplněn většinou volně navršenými většími kameny, mezery mezi nimi vyplňovala při povrchu tmavě hnědá promíšená hlína, hlouběji podložní rezavý písek až šterkopísek. V hl. 180–200 cm vrstva drobnějších kamenů, na dně místy tenká jílovitá vrstva. K zaplnění objektu zřejmě došlo jednorázově, a to materiálem získaným při jeho hloubení. Ve výplni se našlo několik eneolitických střepů, v hl. ca 280 cm novověký polévaný střep. – *Rozměry:* horní obvod objektu o průměru 310 (V–Z) x 210 cm (S–J), dno 180 x 160 cm, hl. 345 cm. – *Obr. 28.*

Nálezy: př. č.: 1982: C7/8-o.20/1-6; 1986: 20-V-0/1-4, 20-V-1/1-5; 1987: 20-Z-100/1-6; 1988: 20-0/1-2, 20-300/1. – *Tab. 140:* 31, 32.

Funkce a datování: Při interpretaci objektu tohoto neobvyklého typu se nabízejí dvě řešení:

1/ Mohlo se jednat o pokus vyhloubit větrací šachtu. Možnost, že by mohlo jít o šachtu těžní, dr. Bílek vyloučil s poukazem, že ty se kopaly co nejsporněji, tj. menší a zpravidla z boku údolí (*kap. 4.4*). Pro raně novověké stáří objektu svědčí především střep „hnědého zboží“ (Braungeschirr) z hl. 280 cm. Stejně lze vyloučit možnost, že by šlo o zkušební sondu, protože přítomnost rudy se dala lehce zjistit na skalních svazích ostrožny (její východní svah je odtud pouhých 10 m). Charakter zásypu (volně sypané kame-

ny, místy s dutinami), nepatrný počet nálezů a novověký střep, nalezený ca 60 cm nad dnem dosvědčují, že k zasypání objektu došlo vzápětí po jeho vyhloubení.

2/ Pro předpoklad, že objekt je řívnáčský mluví pouze stopy tenkého jílovitého výmazu na dně, analogického jako v polozemnicích a zemnicích. Tato možnost je však málo pravděpodobná. Pokud by mělo jít o cisternu, dalo by se zvažovat, zda nebyla vyhloubena krátce před zánikem mladší fáze, kdy došlo též k přerušení práce na hloubení vnějšího příkopu. Mohlo se ukázat, že je pro tuto funkci nevhodná a proto byla vzápětí zaházena. Je ale nepravděpodobné, že by se novověký střep propadl výplní, byť z volně navršených kamenů, až do hloubky 3 m.

Objekt č. 23 – polozemnice / skalní deprese

Poloha: S část akropole, sektory C7, D6–8. – *Výzkum:* 1982 a 1986, rozdělen kontrolním profilem na dvě poloviny; prozkoumán celý.

Popis: Protáhlý objekt nepravidelného půdorysu se po skrytí ornice a začátek odlišil od skalního podloží hnědou výplní. Jeho okraje jsou ale nejisté, nelze přesně stanovit, kde šlo o přírodní pukliny ve skále, rozpadlou skálu a kde o intencionální objekt. Dno zcela nerovné, skalnaté. Při interpretaci se nabízejí dvě možnosti: buď jde o větší objekt původně obdélníkovitého půdorysu nebo o poněkud menší nepravidelný objekt na J straně užší než na straně severní. Okraje objektu byly totiž velmi mělké, pouze střední partii měl poněkud hlubší, ale zcela nepravidelnou (což svědčí spíše pro druhou variantu). – *Výplň:* světle hnědá, drobně kamenitá hlína, v hlubší J části tmavší, v jedné z prohlubní až hnědočerná. – *Rozměry:* Varianta (a) d. 800 cm, max. š. 560 cm. Varianta (b) d. 630 cm, š. 360 cm; max. hl. 28 cm (38 cm s ornici). – *Obr.* 30.

Nálezy: př. č. 23: 23-V/1-22, 23-Z/1-28.

Funkce: Tvarem i nerovným dnem jde o útvar natolik nepravidelný, že může být pochybnost, zda jde o intencionální objekt. Vezmeme-li však v úvahu jeho výplň, polohu na akropoli a blízkost dvou sil, je pravděpodobné, že jde o špatně zachované a jen mělce do skály zahloubené dno chaty.

Datování: řívnáčská k., starší fáze osídlení (též 1 zl. štitarské k. a několik zl. pozdně středověkých). – *Stratigrafická situace:* Bez přímého vztahu k okolním objektům. Umístěn je ca 3 m na V od Z ramena palisády 16, při jeho J okraji jsou dvě síla (75, 91).

Objekt č. 24 – polozemnice / skalní deprese

Poloha: S část akropole, sektory C6–7. – *Výzkum:* 1982 a 1986.

Popis: Do skály vytesaný objekt s mělkým nerovným dnem (podle lomu skály). Severní okraj poloobloukovitý, jižní hrotitý. – *Výplň:* hnědočerná hlína. – *Rozměry:* max. š. 280 cm (V–Z), d. 300 cm, max. hl. 30 cm. – *Obr.* 28; *foto* 39.

Nálezy: př. č. 24: 24-1/1-12.

Funkce: Nejistá. Je možné, že jde opět o zbytek podlahy do skály mělce zapuštěné chaty (možná souvislost s *obj.* 81). – *Datování:* řívnáčská k.

Objekt č. 27 – kúlová chata?

Poloha: J část akropole, sektory D4–5, E5. – *Výzkum:* 1983–1984.

Popis: Objekt se na povrchu jevil jako oválná jáma vyplněná černou hlinou, na povrchu leželo drtidlo. Po vybrání se ukázal jako mělká, nepravidelná, do skály vytesaná a stejně jako sousední objekty 28 a 49 též těžko ohraničitelná prohlubeň, rozdělená na dvě části: větší severní a menší jižní, spojené úzkou šíjí. Dno kamenité, nerovné. Podloží: silně rozpadavá skála. – *Výplň:* poměrně jednotná, černohnědá s hrudkami mazanice a nálezy. – *Rozměry:* d. 330 cm, š. S části 210 cm, J části 100 cm, š. úzké šíje mezi oběma částmi 20 cm, max. hl. 38 cm. – *Obr.* 15.

Nálezy: př. č. 27/1-229 (?). – *Tab.* 11: 1–15; 12: 1–17; 13: 1–3.

Funkce: Patrně zbytek podloží kúlové chaty ohraničené na S a J straně řadami kúlů V–Z směru, tvořící spolu se sílem 40 a kúlovou jámou či sílem 43 jeden komplex. – *Datování:* řívnáčská

k. – *Stratigrafická situace* na celé ploše sektorů DE5 byla značně nejasná, už proto, že trojice nepravidelných objektů 27, 28, 49, vyplněných stejnorodým materiálem, téměř splývala. Po S i J straně je zčásti rámovaly dvě řady kúlových jamek V–Z směru, patrně stěny kúlové chaty.

Objekt č. 28 – silo a skalní deprese s kulturní vrstvou

Poloha: J část akropole, sektor D5. – *Výzkum:* 1983 a 1984.

Popis: Na povrchu souvislá vrstva černohnědé kulturní hlíny, při J okraji drtidlo. Po vybrání se vyrýsoval objekt nepravidelného tvaru rozdělený do dvou částí. Ve V části okrouhlé silo vytesané do skály, větší Z část nepravidelného tvaru se značně nerovným dnem; okraje objektu byly jen těžko rozpoznatelné. – *Výplň:* V silu černá s mazanicovými hrudkami a nálezy, uprostřed mazanicová kra a pod ní nade dnem sytě černá vrstvička. V mělčích partiích objektu hnědá hlinitá s drobnými kameny, v hlubších tmavší černohnědá. Místy i na povrchu větší kusy kamenů (zával?). – *Rozměry:* celková d. V–Z 370 cm, š. S–J 260 cm; silo ve V části objektu: 90 x 90 cm, hl. 50 cm. – *Obr.* 15.

Nálezy: př. č. 28-1/1-47, 28-2/1-60, 28-JV-3/1-28, 28-Z-3/1-54. – *Tab.* 14: 1–11.

Funkce: Spíše než o jeden samostatný objekt (silo s přílehlou mělkou jámou) nebo o dva oddělené a spolu nesouvisející objekty se zde jedná o součást stavebního komplexu jedné či dvou kúlových chat (viz *objekt* 27). – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* shodná jako u objektu 27.

Objekt č. 29 – jáma

Poloha: J část akropole, sektor E4. – *Výzkum:* 1984, až na okraj Z stěny prozkoumán celý.

Popis: Jáma osmičkovitého tvaru, V–Z, složená ze dvou prohlubní oddělených nízkým hřbetem (37 cm); dno nerovné. Vytesána do skály. – *Výplň:* V obou částech jednotná černá kulturní vrstva s mazanicí a nálezy, při dně Z části vrstvička promíšeného šterkopísku. U JZ okraje navazoval na tuto jámu patrně další objekt, zacházející pod profil, který ale v r. 1985, kdy jsme kontrolní profil mezi sektory E 3 a E 4 odstraňovali, už nebyl rozpoznán. – *Rozměry:* d. 240 cm, V část 90 x 90 cm, hl. 37 cm, Z část 150 x 130 cm, hl. 25 cm. – *Obr.* 8.

Nálezy: př. č. 29-J-1/1-25, 29-J-2/1-21, 29-P/1-12. – *Tab.* 15: 1–9.

Funkce: neurčitelná. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze? – *Stratigrafická situace:* Na povrchu se objekt propojil s dalším, později označeným 29a. Vzájemný vztah těžko ohraničitelných objektů v tomto prostoru není jednoznačný, s ohledem na blízkost zeměnice 34 patří nejspíše do starší fáze.

Objekt č. 29a – skalní deprese

Poloha: J část akropole, sektor E4. – *Výzkum:* 1984, zachází do stěny odkryvu, nedokončen.

Popis: Oválná, do skály vytesaná prohlubeň. Na nerovném dně velké kameny překryté kulturní vrstvou sahající až k *obj.* 29 (oba objekty proto zprvu označeny jedním číslem). – *Výplň:* černohnědá, náleзовě chudá kulturní vrstva. – *Rozměry:* d. 180 cm (SV–JZ), š. 130 cm, hl. 25 cm. – *Obr.* 8.

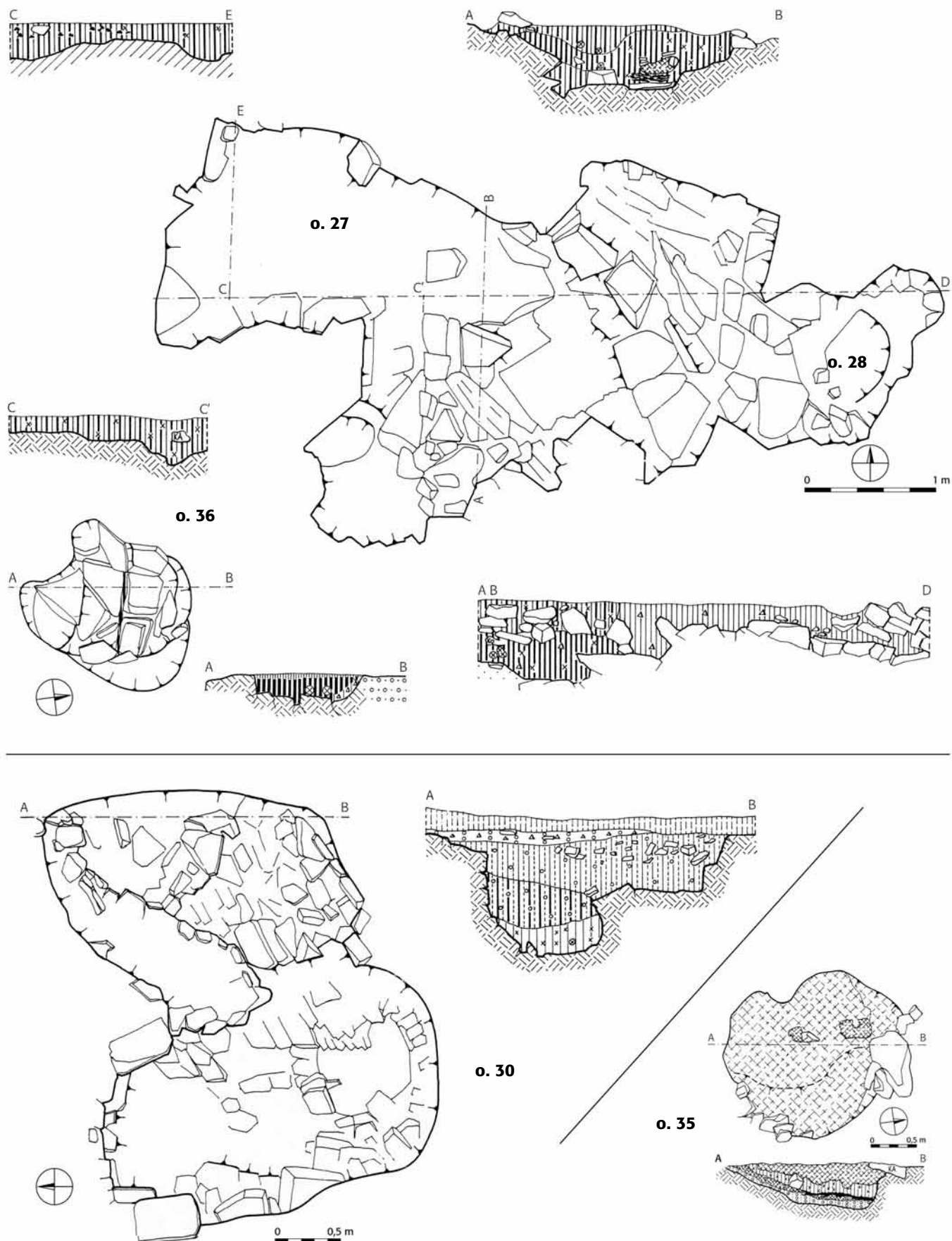
Nálezy: př. č. 29a-1/1-81. – *Tab.* 16: 1–10.

Funkce: mělká deprese ve skalním podloží. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze.

Objekt č. 30 – dvojice zásobních jam / sil

Poloha: J část akropole, sektory CD3. – *Výzkum:* 1984, prozkoumán celý.

Popis: Nepravidelně osmičkovitá jáma rozdělená kamenitým hřbetem na dvě části. *Východní část* oválná s kolmými stěnami a hlubokou prohlubní v SV rohu, ostatní stěny šikmé, stupňovitě se snižující k S. Dno zčásti podebrané, vcelku ploché. *Západní*

Obr. 15. Akropole, jižní část. Kůlová chata (?) 27: půdorys a profily AB, ABD, CC', CE. – Silo a skalní deprese 28: půdorys a profil AB. – Dvojitě silo 30: půdorys a profil AB. – Pec s předpeční jámou 35: půdorys a profil AB. – Jáma 36: půdorys a profil AB. – **Abb. 15. Akropolis, Südteil.** Haus (?) 27: Grundriss und Profile AB, ABD, CC', CE. – Silo und Delle im Felsen 28: Grundriss und Profil AB. – Doppeltes Silo 30: Grundriss und Profil AB. – Ofen mit Vorofengrube 35: Grundriss und Profil AB. – Grube 36: Grundriss und Profil AB.

část též oválná, od S strany se stěny stupňovitě snižují až k prohlubni u J okraje – druhému silu, též s plochým dnem. – *Výplň*: Pod ornici na celé ploše objektu tenká vrstva žlutavého šterkopísku s kameny, pod ní hlinitopísčité vrstva s. až 40 cm, ve svrchní části se závalem větších kamenů. V SV silu: černošedá kulturní hlína s menšími kameny, mazanicí a četnými nálezy, na dně 20–30 cm vrstva rezavě hnědé hlíny prosycené hručkami mazanice (výpal dna?), na ní svrchu dvě nádoby. Výplň J sila obdobná. Při povrchu J strany úzký pás temně hnědé měkké hlíny, známé z výplní příkopů a zemnic. – *Rozměry*: d. 340 cm (V–Z); V polovina: 250 x 130 cm, max. hl. 124 cm; Z polovina: 280 x 180 cm, hl. 95 cm; hřbet mezi oběma částmi v hl. 20 cm. – *Obr.* 15.

Nálezy: př. č. 30-V-1/1-47, 30-V-2/1-6, 30-V-3/1-3, 30-V-4/1-11, 30-Z-1/1-36, 30-Z-2/1-27, 30-K/1-12. – *Tab.* 17: 1–9.

Funkce: zásobní objekt – dvojice sil. – *Datování*: řívnáčská k. – *Stratigrafická situace*: Objekt je umístěn mezi dvěma zemnicemi, z nichž zemnice 73 se jej těsně dotýkala, ale neporušila jej. Vztah k nim, stejně jako k několika kulovým jamkám kolem, není jednoznačný. Patrně přísluší ke kulovým chatám při Z straně akropole (obj. 27, 28). Kůly č. 74–76, 80, 82–83, 87, obklopující objekt ze všech stran, by mohly být buď pozůstatkem jeho zastřešení, nebo součástí dalších kulových staveb.

Objekt č. 31 – součást zemnice obj. 34

Poloha: J část akropole, sektory DE2–3. – *Výzkum*: 1984. Jako samostatný objekt, pozorovaný na Z okraji objektu 34, byl označen z důvodu barevné odlišnosti; patrně výběžek splachové vrstvy 39; zrušen.

Nálezy: 31-Z-1/1-28. – *Tab.* 17: 10.

Objekt č. 32 – silo a pec s předpecní jámou / dvojice pecí

Poloha: J část akropole, sektory DE3–4. – *Výzkum*: 1984–1985.

Popis: Protáhlý útvar orient. V–Z, na V straně širší, na Z zúžený. Ve V části do skály vytesáno nepravidelně okrouhlé silo s kolmými stěnami a podebraným plochým dnem, Z část se od okrajů postupně snižovala k mísovitému dnu. – *Výplň*: V silu do hl. 45 cm černošedá s většími kameny, hručkami mazanice a nálezy. Pod ní až ke dnu vrstva mazanicových bloků (30–40 cm), zřejmě z destruované pece, a pod velkým kamenem nad dnem sytá černá uhlíkatá vrstva. Na dně tenká písčité vrstva. Výplň západní části odlišná: pod souvislou vrstvou sytá hnědá a světlejší hnědá (splachové?) vrstvy ležela ve středu prohlubně 20 cm silná čoučka šedé, drobné a drobně kamenité hlíny, pod ní souvislý, téměř metrový blok mazanice s. až 15 cm a poté až ke dnu hnědá hlína prosycená mazanicí. Asi 2 m od V okraje se do svrchní hnědé miskovité zahluboval další souvislý mazanicový blok ca 100 x 60 cm, v. až 30 cm, u jehož JZ okraje v hl. 20 cm ležela přes sebe dvě drtidla. – *Rozměry*: celková d. 500, š. ve V části se silou 180, ve středu 270 a v Z části max. 140 cm. Hl. sila 75, středové prohlubně až 84 cm a Z části 28–40 cm. – *Obr.* 16; *foto* 23.

Nálezy: př. č. 32-A-1/1-25, 32-A b-1/1-5, 32-A-3/1-3, 32-B-2/1-23, 32-B3/1-48, 32-C-1/1-31, 32-C-2/1-12, 32-D-1/1-49, 32-D-2/1-77, 32-D-3/1-66, 32-D-4/1-2, 32-D-5/1-13, 32-D-6/1-25, 32-D-7/1-11, 32-E-1/1-51, 32-E-2/1-59, 32-E-x/1-8. – *Tab.* 18: 1–18; 19: 1–14; 20: 1–6; 21: 1–6; 22: 1–4; 23: 1–13.

Funkce: Komplex hospodářských objektů. V Z části pec s předpecní jámou, spíše však dvojice pecí, ve V části silo s destrukcí další pece. Podle profilu je pravděpodobné, že pece v Z části byly postavené až po zaplnění sila destrukcí starší pece. Objekt byl patrně součástí komplexu kulové chaty (jak naznačují kulové jamky v těsné blízkosti objektu). Nález drtidel naznačuje, že zde bylo ukládáno a zpracovávalo obilí; dvě drtidla ležela v těsné blízkosti jedné z pecí v Z části přímo v objektu, další drtidlo se našlo na povrchu u JZ rohu objektu. S podobnou situací jsme se setkali již u obdobně interpretovaných objektů 27, 28, 30.

Datování: řívnáčská k., starší sídelní fáze. – *Stratigrafická situace*: Ačkoliv se podle zbarvení povrchu po začistění zdálo, že jde o jeden objekt, není jisté, že by jednotlivé jeho části byly současné. Hluboká jáma s destrukcí pece v Z části byla zřejmě starší, než

dvojice pecí postavená ve V části po jejím zaplnění. Vztah pecí k silu ve V části objektu není jasný, ale hnědá vrstva překrývající Z část s pecemi zde chyběla. Stejně nejednoznačný je vztah k sousedním objektům. Jižní stěna se takřka dotýkala okraje zemnice 34 a i když ji neporušila, není současnost obou objektů pravděpodobná.

Objekt č. 33 – jáma / součást kulové chaty?

Poloha: J část akropole, sektory F2–3. – *Výzkum*: 1984; zachází do stěny odkryvu.

Popis: Část (asi čtvrtina) nepravidelně oválné jámy, jejíž okraje se ve splachové vrstvě daly jen těžko rozpoznat. Součástí objektu byly patrně kulové jamky kj. 118, 122–125, 135–142 o průměru 40 x 20–30 a hl. 15–30 cm, všechny tesané do skály a zaplněné, stejně jako objekt 33, černošedou kulturní hlínou. – *Výplň*: Pod ornici a hnědošedou splachovou vrstvou v hl. 40 cm černošedá s nálezy, pod ní tvrdá šedavě písčité vrstva vzhledu udusané podlahy. – *Rozměry*: zahloubená část 190 x 140 cm, hl. 80 cm. Včetně kulových jamek by S–J strana předpokládané kulové chaty dosahovala délky 440 cm a V–Z strana max. 320 cm. – *Obr.* 20.

Nálezy: př. č. 33-1/1-56, 33-2/1-174, 47-1/1-10, 47-2/1-24; viz též nálezy z kj. 135 a 136. – *Tab.* 24: 1–8; 25: 1–11.

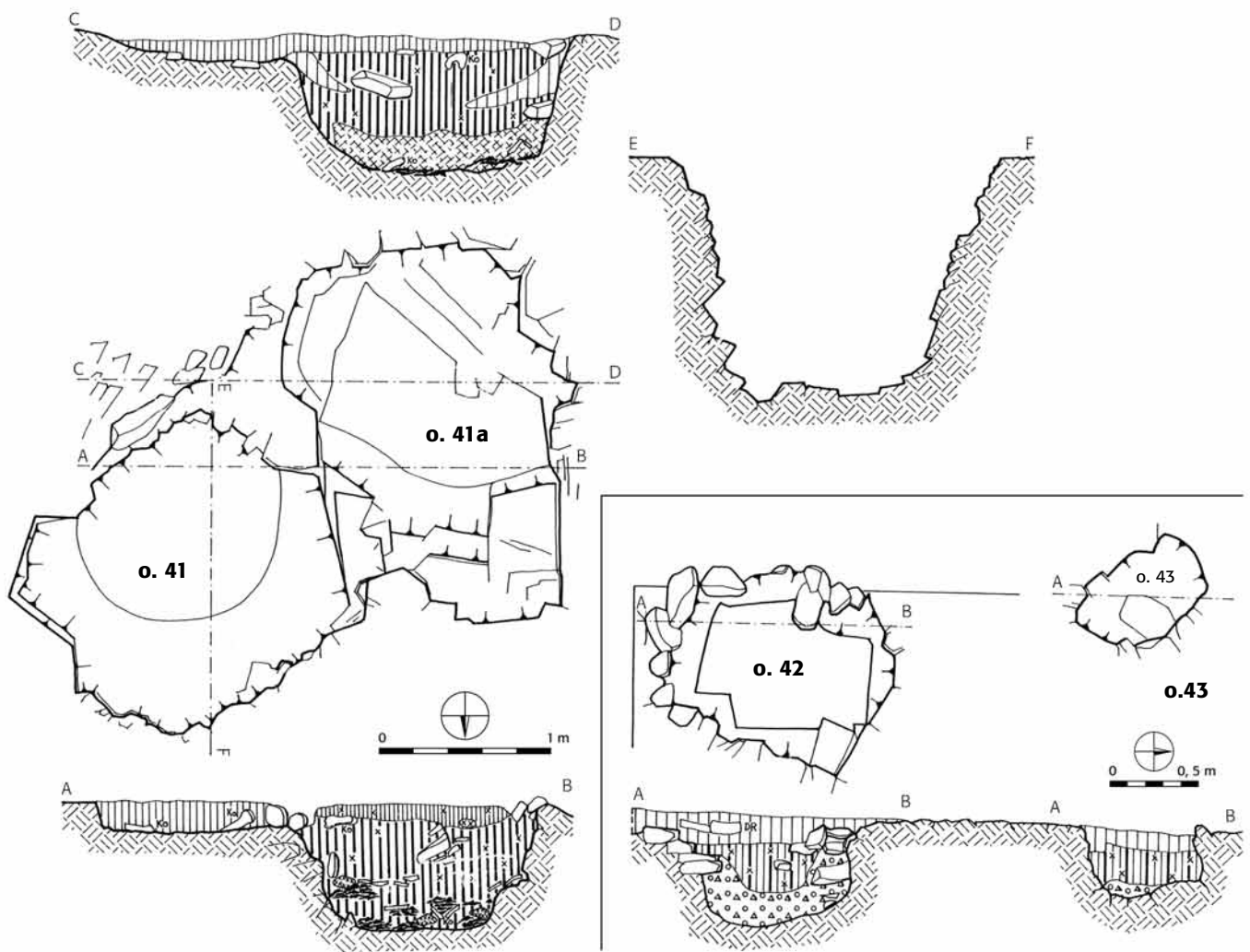
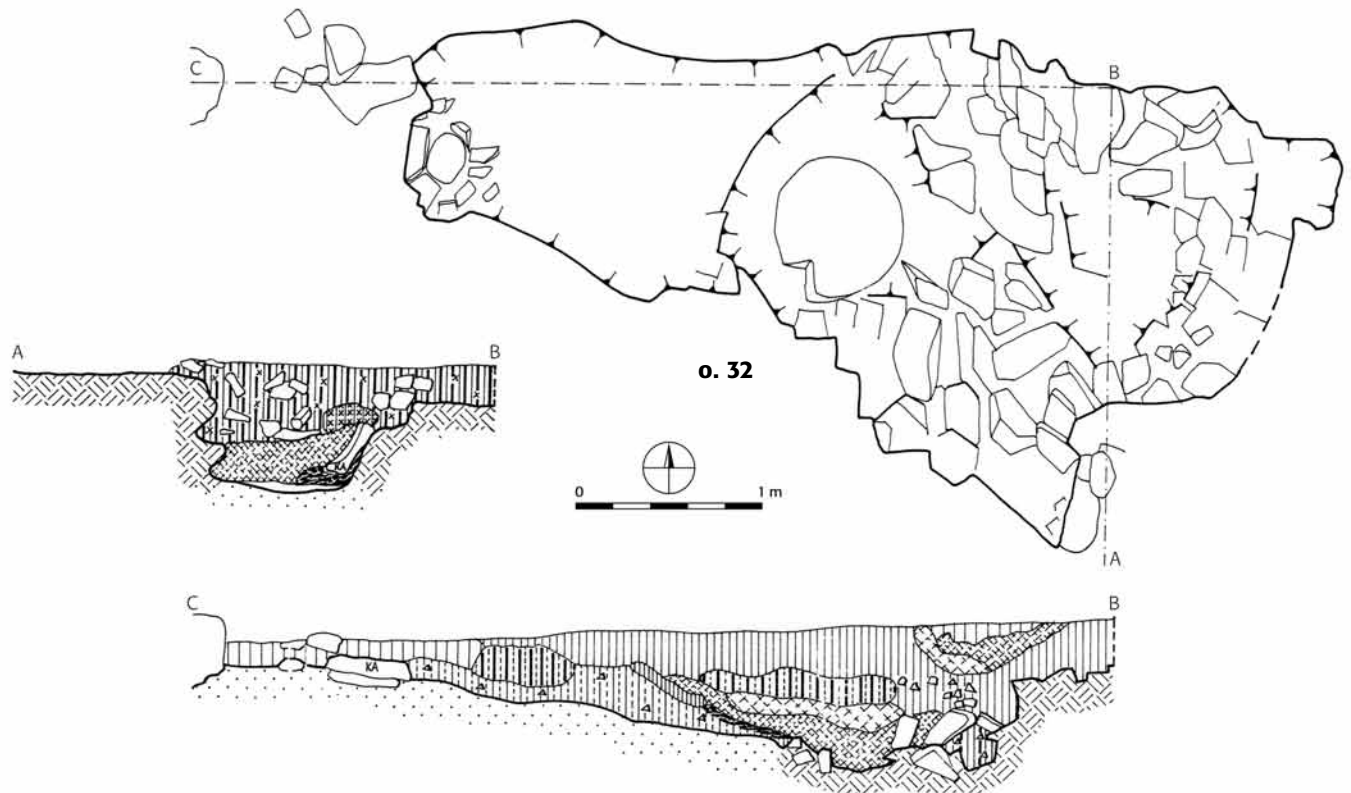
Funkce: Pokud o této jámě uvažujeme jako o součásti kulové stavby postavené na samém Z okraji akropole, pak by k jejímu půdorysu patřily na J straně kůly kj. 118, 125 a 124, na V straně kůly kj. 118, 122, 123, 142, 135, na S straně kůly kj. 135–137; čtvrtá, západní strana zůstala neodkryta. Kůly kj. 138–141, pokud by s tímto objektem byly současné, by náležely k jeho vnitřní konstrukci.

Datování: řívnáčská k. – *Stratigrafická situace*: Objekt 33 je starší než splachová vrstva 39, která jej překryla. Kulové jamky kolem objektu mohly být součástí k němu náležející chaty.

Objekt č. 34 – zemnice

Poloha: J část akropole, sektory D2–3, E2–3. – *Výzkum*: 1984, 1985 a 1986, prozkoumán téměř celý.

Popis: Pracovní postup: Půdorys objektu po začistění byl nepravidelně oválný, přičemž jeho obvod lemoval ca 20–50 cm široký pás jemné, temně hnědé měkké hlíny, kterou jsme už znali z výplně příkopů. Další, již neúplný pás kolem středu objektu tvořila vrstva světlé písčité až šterkovité hlíny. Střed objektu kryla tmavá hnědočerná, v JV rohu světlejší hnědá hlína s nálezy. Rozdělen dvěma kontrolními profily (S–J a V–Z) na kvadranty, zkoumané postupně (SV a JV kvadrant vybrány jen do hl. 40, resp. 90 cm, SV zkoumán jen zčásti). – *Tvar objektu*: obdélníkovitý se zaoblenými rohy, orient. J–S. Ve V polovině již od povrchu skrývky, v Z části od hl. 30 cm byl vytesán do skály. Stěny v JZ kvadrantu kolmé, v SZ kvadrantu ve stěně vylámané stupně, které umožňovaly sestup na dno objektu. Samotné dno zde bylo – na rozdíl od zemnice 37 – poměrně nerovné; zavalené balvanů o průměru až 3/4 m, které jsme všechny nezvládli vyzvednout. – *Výplň objektu*: se do značné míry shodovala s výplní vnitřního a středního příkopu. Povrch kryla slabá (10–20 cm) vrstva hnědočerné drobně kamenité kulturní vrstvy s nálezy. Pod ní ležela až 40 cm silná vrstva rezavě hnědé písčité hlíny s drobnými a ve spodní části i většími kameny. Další vrstva, rozprostřená na celé ploše objektu, mísovité prohnutá a sahající od povrchu, kde lemovala celý obvod objektu, až do hl. 90 cm, dosahovala mocnosti v průměru 30 cm a ve středu až 45 cm. Jde o temně hnědou jemnou hlínu, která se na hradišti tvořila během dlouhého období, kdy lokalita nebyla osídlena a která vznikala přirozeným způsobem – rozkladem vegetačního porostu (*kap.* 3.3.2). Shodná vrstva, navíc promíšená drobnými kameny, se zopakovala ještě v hl. 120–145 cm, nebyla již tak výrazná a ve středu objektu chyběla. Mezi těmito dvěma vrstvami stejné konzistence, a poté i pod druhou z nich, ležely mocné kamenné závaly, většinou promíšené rezavě hnědou písčitou hlínou, místy však to byly jen bloky volně vrstvených balvanů bez hlinitopísčité výplně. Dno překrývala vrstva hnědé hlíny s menšími kameny a nálezy. Místy se zde dochovala dobře znatelná vrstvička zelenožlutého jílovitého výmazu na způsob podlahy chat. V SZ kvadrantu se při začistění

Z stěny vyrýsovala čočka hnědočerné vrstvy – torzo staršího objektu, patrně sila, které zemnice porušila a jehož část se pak do ní zřítla. – *Rozměry*: d. 720 (S–J), š. 460, max. hl. 210 cm. – *Obr.* 23; *foto* 17, 18.

Nálezy: př. č. 34-Z-1/1-28, 34-x/1-2, 34-x/1-2, 34-P/1-9, 34-Z/1-19, 34-V-1/1-19, 34-V-2/1-9, 34-V-3/1-36, 34-SV-1/1-7, 34-JZ-1/1-4, 34-JZ-2/1-30, 34-SZ-1/1-7, 34-SZ-2/1-12, 34-SZ-3/1-14, 34-SZ-4/1-7, 34-SZ-x/1-6, 34-JV-4/1-31, 34-JV-5/1-16, 34-JV-6/1-14, 34-JV-7/1-7, 34-SV-1+2/1-8, 34-SV-3/1-28, 34-SV-4/1-18, 34-SV-5/1-9, 34-SV-x/1-11, 34-P-1/1-23, 34-P-k-2/1-26, 34-JV-K/1-17, 34-JV-H/1-8, 34-JZ-3/1-21, 34-JZ-4/1-22, 34-SV-K/1-27, 34-SV-H/1-12, 34-SZ-3/1-29, 34-SZ-4/1-28, 34-SZ-R/1-5, 34-SZ-U/1-9, 34-J-K/1-10, 34-J-7/1-6, 34-J-D/1-5, 34-S-K/1-17, 34-SZ-J/1-26, 34-J-KK/1-19. – *Tab.* 26: 1–21; 27: 1–18.

Funkce: Objekt lze interpretovat, podobně jako dva další objekty tohoto typu (37, 74), jako zemnici velikostí téměř dvojnásobně převyšující standardní rozměr řívnáčských polozezemnic nebo jako spodní část nadzemní stavby. S ohledem na absenci otopného zařízení mohlo stěží jít o obytný prostor.

Datování: řívnáčská k., mladší stavební fáze?; intruze: mladší d. bronzová, pozdní středověk. – *Stratigrafická situace*: Objekt 34 se na S straně dotýká komplexu obj. 32, s nímž zřejmě nebyl současný. Na Z stěně se dochoval zbytek menší jámy – sila (?) zničené při hloubení zemnice. Podle těchto situací, jakož i podle výplně, jejíž zvrstvení je v podstatě shodné jako v příkopech a v dalších dvou objektech tohoto typu (37, 74), a také s ohledem na pedologický rozbor, se přikláníme k datování do mladší řívnáčské fáze.

Objekt č. 35 – pec s předpeční jámou

Poloha: J část akropole, sektory E1–2, F1. – *Výzkum*: 1984.

Popis: Na povrchu osmičkovitého půdorysu, S–J, zaplněný hnědou kulturní vrstvou, v S polovině s bloky mazanice. Po skrytí hnědé vrstvy J polovinu zabírala mělká prohlubeň ve skalním podloží, v severní polovině zbytek zahloubené okrouhlé pece. – *Výplň*: V jižní části hnědá hlinitá, v severní pod téměř souvislými až 25 cm silnými bloky mazanice, pokrývajícími celý povrch objektu, ležela 15 cm silná vrstva hnědé hlíny prosycené kousky mazanice, naspodu s tenkou uhlíkatou vrstvičkou, a pod ní do červena vypálené rostlé písčité podloží. – *Rozměry*: d. 390 cm; J část 190 x 120 cm, hl. 20 cm; S část s pecí 200 x 190, hl. 55 cm. – *Obr.* 15.

Nálezy: př. č. 35-1/1-76, 35-2/1-39, 35-3/1-6. – *Tab.* 28: 1–10; 29: 2, 3.

Funkce: Torzo okrouhlé pece mělce zapuštěné do podloží, s mělkou předpeční jámou. – *Datování*: řívnáčská k.

Objekt č. 36 – jáma

Poloha: J část akropole, sektor E1. – *Výzkum*: 1984.

Popis: Jáma nepravidelného půdorysu vytesaná do rostlé skály. Stěny kolmé, dno nerovné (zkosení u JZ rohu vzniklo při hloubení obj. 37). – *Výplň*: Na povrchu tenká vrstvička temně hnědé měkké hlíny; vlastní výplň jámy byla sytě černá hlína s nálezy, při S stěně vrstvička šterkopisku. – *Rozměry*: 140 (S–J) x 120 cm, hl. 20 cm. – *Obr.* 8, 15.

Nálezy: př. č. 36-J-1/1-11, 36-1/1-5, 36-Z-1/1-16. – *Tab.* 29: 1.

Funkce: neurčitá, jistě ale intencionálně zahloubeno. – *Datování*: řívnáčská k., starší stavební fáze. – *Stratigrafická situace*: Objekt

leží v těsné blízkosti zemnice 37, jejíž S stěna zčásti porušila svrchní výplň objektu, je proto stratigraficky mladší. Povrchová vrstvička temně hnědé hlíny sem přesáhla z obvodu zemnice 37 po jejím zániku.

Objekt č. 37 – zemnice

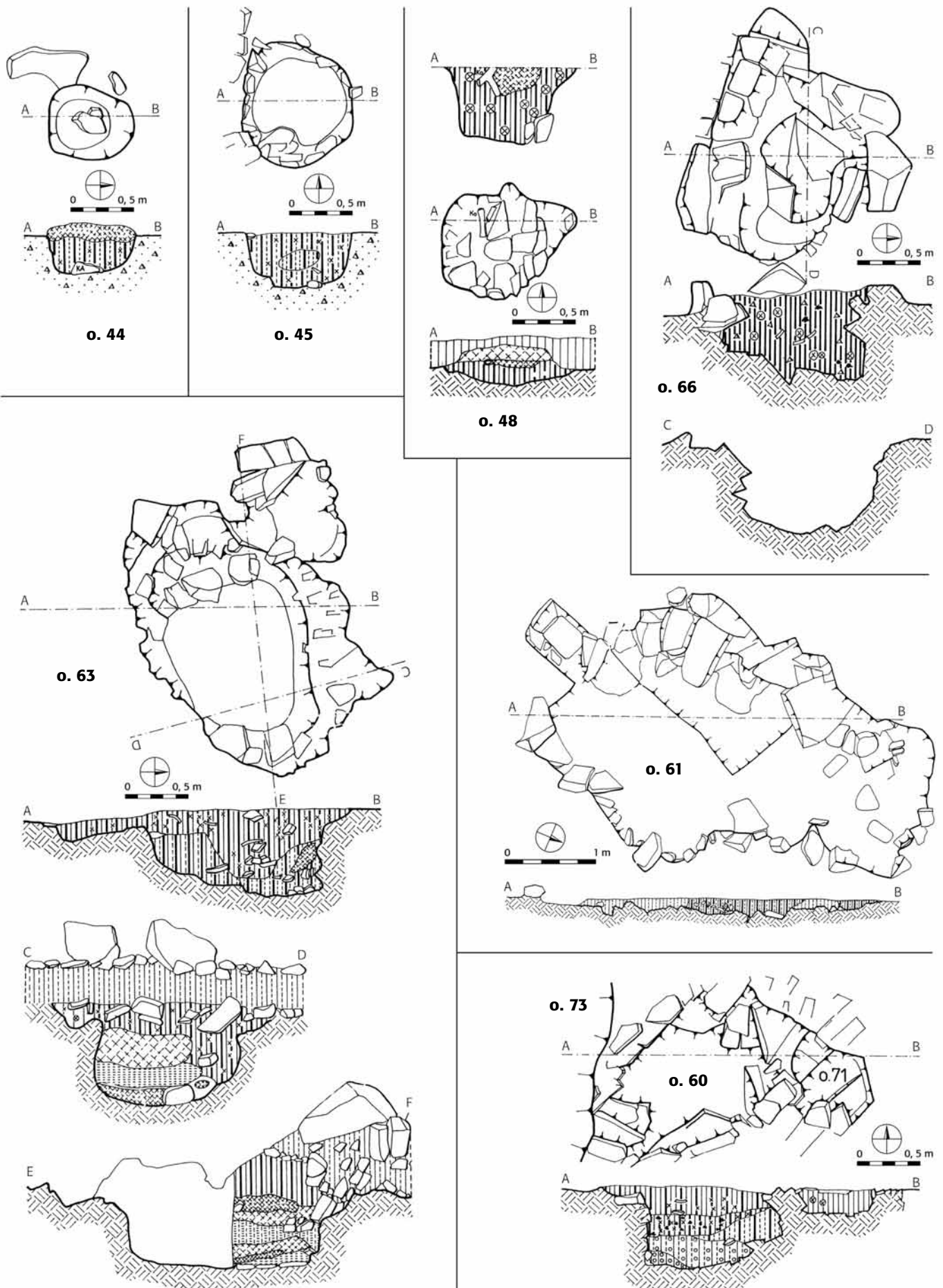
Poloha: J část akropole, sektory DE0, -1, na hraně skalního čela ostrožny spadajícího do údolí Vrchlice. – *Výzkum*: zkoumán po částech: 1984: SZ čtvrtina, 1985: část v sektorech E0 a E-1, 1986: část v sekt. D0, D-1 a sonda při J okraji západní stěny v sekt. E0.

Popis: Půdorys objektu lze rekonstruovat jako téměř čtvercový, po obvodu na S, Z a J straně s rovnými stěnami, na východní straně se stěnou oblokovitě ven vyhnoutou. *Severní a západní stěna* byly až ke dnu téměř kolmé, prvá hladká, v druhé, západní, byly vytesány úzké stupně – schody, umožňující sestup na dno objektu. *Jižní stěna* s vyvýšeným stupněm odkryta jen zčásti sondou v JZ rohu objektu. Tato sonda zachytila také okraj plochého dna a směrem k J vyvýšený plochý stupeň, ústící do J svahu akropole. JV okraj objektu zůstal neprozkoumán. Pouze *východní stěna*, hloubená do podloží, které v této partii bylo sypké, písčité, se ke dnu svažovala šikmo. Nelze ovšem vyloučit, že i tato stěna byla původně kolmá a k jejímu zkosení zde došlo druhotně, po opuštění objektu. Pak bychom předpokládali, že objekt byl ve V–Z směru původně užší, s půdorysem spíše široce obdélníkovitým než čtvercovým. *Dno* objektu, ploché, k Z mírně svažité, téměř cele kryla pevná zelenavě žlutá jílovitá vrstvička shodná s výmazem podlah polozezemnic. Podél okraje S a Z stěny pozorován na povrchu náznak úzkých žlábků, které by mohly sloužit k uložení základových trámů roubené stavby. – *Výplň*: Objekt se po skrytí ornice vyrýsoval jako ovál, jehož obvod lemoval pruh sytě hnědé jemné hlíny š. 40–70 cm, na V straně slábnoucí. Střed oválu vyplňovala hnědočerná kulturní vrstva bohatá na nálezy. Výplň měla vcelku shodné schéma jako v dalších dvou objektech tohoto typu (34, 73) a také s výplní příkopů 1–3. Na povrchu do hl. ca 20–30 cm čočka tmavě hnědočerné kulturní vrstvy s četnými nálezy (střepey, kostmi, kamennými nástroji, mazanici, uhlíky), kterou interpretujeme jako pravěkou kulturní vrstvu druhotně přemístěnou během novodobé planýrky. Tato vrstva nasadela místy na temně hnědou sypkou jednotnou vrstvu, představující vrstvu vzniklou dlouhodobým přirozeným rozpadem vegetace (*kap.* 3.3.2). Většínou však obě vrstvy oddělovala mohutná vrstva volně navršených velkých i drobných kamenů. Poté následovalo souvrství, charakterem odpovídající postupnému zaplňování objektu: nade dnem s jílovitým výmazem ležela tmavá kulturní vrstva s nálezy a nad ní následovaly vrstvy drobnějších kamenů různé mocnosti střídající se s vrstvami splachů, složených z podložního šterkopisku, kulturní vrstvy nebo hlíny rázu ornice. Mocnost kamenného závalu, s kameny o průměru až 1 metr, dosahovala u okrajů síly 140 cm. – *Rozměry*: max. š. horního obvodu 630 cm (S–J), d. 620 cm (V–Z), dno: š. 420 cm, d. 415 cm, max. hl. 210 cm. – *Obr.* 24–25; *foto* 19–21.

Nálezy: př. č. 37-JV-1/1-17, 37-SZ-1/1-16, 37-SZ-2/1-12, 37-SZ-3/1-3, 37-SZ-4/1-7, 37-3/1-3, 37-0-x/1-8, 37-V-1/1-43, 37-V-2/1-35, 37-V-3/1-18, 37-V-4/1-9, 37-V-5/1-3, 37-V-6/1-1, 37-V-7/1-8, 37-Z-1/1-44, 37-Z-2+3/1-33, 37-Z-4/1-26, 37-Z-5/1-32, 37-Z-6/1-33, 37-Z-7/1-8, 37-Z-x/1-6, 37-P-1/1-16, 37-P-3+4/1-6, 37-P-6/1-7, 37-1/1-13, 37-2/1-13, 37-3/1-23, 37-4/1-7, 37-x/1-6, 37-JJ-0/1-13, 37-JJ-1/1-18, 37-JJ-2/1-20, 37-JJ-3/1-6, 37-JJ-4/1-5, 37-JJ-5/1-5, 37-JJ-x/1-7. – *Tab.* 29: 4–23; 30: 1–30; 31: 1, 8.

Funkce: Jde o objekt stejného typu jako objekty 34 a 74, které interpretujeme jako zemnice, resp. jako spodní prostory nadzemních staveb, svou velikostí podstatně převyšujících běžné polozezemnic. Proti oběma jmenovaným se vyznačuje pravidelným půdorysem – zřejmě proto, že byl tesán do rostlé, nerozpávané skály. Velikostí a vypracováním, stejně jako exponovanou polohou na samém okraji jižního čela akropole, v místě skýtajícím široký výhled do okolní krajiny, reprezentoval zřejmě objekt zvláštního významu. – *Datování*: řívnáčská k., mladší fáze?; intruze: mladší d. bronzová, novověk. – *Stratigrafická situace*: Objekt je mladší než jáma 36, jejíž svrchní výplň okrajem porušil.

Obr. 16. Akropole, jižní část. Sila a pec s předpeční jámou 32: půdorys a profily AB, CB. – Sila 41, 41a: půdorys a profily AB, CD, řez EF. – Silo 42: půdorys a profil AB. – Silo/kulová jáma 43: půdorys a profil AB. – **Abb. 16. Akropolis, Südteil.** Silo und Ofen mit Vorofengrube 32: Grundriss und Profile AB, CB. – Silos 41, 41a: Grundriss und Profile AB, CD, Schnitt EF. – Silo 42: Grundriss und Profil AB. – Silo/Postengrube 43: Grundriss und Profil AB.

Objekty č. 38, 39 – splachová vrstva

Poloha: J část akropole, sektory EF0–3. Jižní část označena jako objekt 38, severní jako objekt 39. – *Výzkum:* 1984, zachází do J a Z stěny odkryvu.

Popis: Vcelku souvislá plocha světlejší hnědé jemné hlíny, kryjící část sektoru E0 (vedle zemnice 37), celý sektor F0 a západní část sektorů F1–2. Shodná vrstva se projevila, i když méně výrazně, též při Z stěně sektorů EF3–4 a D4 (viz *plán povrchu obr. 11*), kde jsme ji neoznačili číslem. – *Výplň:* měkká, lehká, světle hnědá hlína. – *Rozměry:* Vrstva kryla plochu d. ca 10 m (S–J), š. 3–4 m. Její mocnost s klesajícím povrchem od V k Z stoupala z 5–10 cm až na 50 cm u J a Z okraje. – *Obr. 8, 11.*

Nálezy: př. č. 38-S-1/1-250, 38-J-1/1-151, 38-S-2/1-95, 38-J-2/1-42, 38-S-3/1-33, 39-S-1/1-122, 39-S-2/1-73, 39-SV-1/1-62, 39-SZ-1/1-12, 39-J-1/1-182, 39-J-2/1-135, 39-J-3/1-82, 39-JV-1/1-25. – *Objekt 38: tab. 31: 2–7; 32: 1–19; 36: 7–9. Objekt 39: tab. 33: 1–15; 34: 1–12; 35: 1–17; 36: 1–6.*

Funkce: Vrstva vznikla po zániku eneolitického osídlení splachem, směřujícím od zvýšené V části akropole k JZ a Z, tj. ve směru přirozeného sklonu terénu. Táhne se podél JZ okraje akropole, na ploše, kde se původní terén mírně svažoval. Nepřesahuje okraj akropole, ale končí na jejím obvodu, kde se zarazila o fortifikaci. – *Datování:* mladší doba bronzová. – *Stratigrafická situace:* Vrstva souvisle překryla řadu řívnáčských objektů a kúlů (33, 35, 47, 48, 50), je tedy mladší než řívnáčské osídlení. Její stáří je dáno silným podílem keramiky z mladší doby bronzové.

Objekt č. 40 – skalní deprese / součást kúlové chaty

Poloha: J část akropole, sektor D4. – *Výzkum:* 1984.

Popis: Podle nepravidelného půdorysu a výplně jde spíše o prohlubeň ve skále než o intencionálně zahloubený objekt; stěny svažité, dno mělké, nerovné. – *Výplň:* hnědá povrchová hlína. – *Rozměry:* d. 205 cm (JV–SZ), š. 110 cm, hl. 25 cm. – *Obr. 8.*

Nálezy: př. č. 40-1/1-53. – *Tab. 36: 10, 11.*

Funkce: nejasná. – *Datování:* řívnáčská k.? – *Stratigrafická situace:* Polohou mohla tato deprese být součástí komplexu kúlové chaty popsané u obj. 27.

Objekt č. 41 – silo

Poloha: J část akropole, sektory CD4. – *Výzkum:* 1984.

Popis: Kruhovitý objekt s téměř kolmými stěnami, nerovnými podle lomů skály a s taktéž nerovným, ale vcelku plochým dnem. Poněkud širše vylámané ústí objektu lze považovat za schůdek usnadňující přístup. – *Výplň:* Do hl. 20 cm souvislá mazanice kra (90 x 60 cm), okolo sytě černá hlína se zvířecími kostmi. Pod ní až ke dnu hnědočerná až černá s bohatými nálezy, ale i volně naházenými velkými kameny. – *Rozměry:* 190 x 180 cm na povrchu, od zúžení ve 30 cm průměr 140 cm, dno o průměru 100 cm, max. hl. 155 cm. – *Obr. 16; foto 24.*

Nálezy: př. č. 41-1/1-50, 41-2/1-55, 41-3/1-31, 41-4/1-22, 41-5/1-33, 41-6/1-17, 41-7/1-31. – *Tab. 37: 1–15; 38: 1–11; 39: 1–10; 40: 1–8; 41: 1–9.*

Funkce: zásobní jáma, tvořící dvojici se *silem 41a*. – *Datování:* řívnáčská k., starší stavební fáze.

Obr. 17. Akropole, jižní část. Silo / pec 44: půdorys a profil AB. – Silo 45: půdorys a profil AB. – Pec s předpeční jámou 48: půdorys a profil AB. – Silo a jáma / kúl 60, 71: půdorys a profil AB. – Polozemnice 61: půdorys a profil AB. – Pec s předpeční jámou 63: půdorys a profily AB, CD, EF. – Silo 66: půdorys a profil AB. – **Abb. 17. Akropolis, Südteil.** Silo / Ofen 44: Grundriss und Profil AB. – Silo 45: Grundriss und Profil AB. – Ofen mit Vorofengrube 48: Grundriss und Profil AB. – Silo und Grube / Pfostengrube 60, 71: Grundriss und Profil AB. – Grubenhäuser 61: Grundriss und Profil AB. – Ofen mit Vorofengrube 63: Grundriss und Profile AB, CD, EF. – Silo 66: Grundriss und Profil AB.

Stratigrafická situace: Na povrchu bylo toto silo spojeno na V straně s objektem 107, porušeným zemnicí 73, na Z straně se silem 41a, od něhož jej odděluje úzká skalní stěna, místy jen 10 cm silná.

Objekt č. 41a – silo

Poloha: J část akropole, sektor D4. – *Výzkum:* 1984.

Popis: Na povrchu oválně polygonální, tesaný ve skále, orient. delší osou S–J. Severní stěna se snižovala ke dnu schodovitě, ostatní stěny téměř kolmé. Dno úzce obdélníkovité, ploché, orient. delší osou napříč, tj. V–Z. – *Výplň:* Pod ca 10–15 cm silnou vrchní hnědou vrstvou, patrně splachovou, promíšenou hručkami mazanice a černou, následovala do hl. 50–60 cm černá kulturní vrstva silně promíšená mazanicí, uhlíky a nálezy. Pod ní až ke dnu vrstva velkých bloků mazanice s. až 20 cm, u V okraje souvislá vrstva mazanice do červena vypálené; mezi mazanicovými bloky rozptýlené čočky sytě černé uhlíkaté hlíny, zvířecí kosti a nálezy. Na plochém skalním dně tenká uhlíkatá vrstvička. – *Rozměry:* v úrovni skřívky 225 x 100–170 cm, zahloubená část 170 x 170 cm, max. hl. 85 cm. – *Obr. 16.*

Nálezy: př. č. 41a-1/1-56, 41a-2/1-37, 41a-3/1-31, 41a-4/1-36, 41a-5/1-2, 41a-6/1-8. – *Tab. 42: 1–10; 43: 1–11; 44: 1–8; 45: 1–14; 46: 1–9.*

Funkce: silo, tvořící dvojici se *silem 41*. Mazanice bloky vyplňující spodní část objektu pocházely zřejmě z destrukce pece. – *Datování:* starší fáze řívnáčské k. – *Stratigrafická situace:* viz obj. 41.

Objekt č. 42 – silo s předstupněm / kúlem

Poloha: J část akropole, sektory DE4. – *Výzkum:* 1984.

Popis: Objekt osmičkovitého půdorysu, JZ–SV. V JZ části mělká mísovitá jamka okrouhlého tvaru, v SV části obdélníkovitá, do skály vytesaná zásobní jáma s téměř kolmými stěnami a plochým dnem, při J straně podhloubeným. – *Výplň:* V JZ části hnědá hlína promíšená černou kulturní vrstvou. V SV části – silu – se pod touto vrchní, ca 20 cm silnou vrstvou, v níž leželo celé drtidlo, nacházela mísovitě zahloubená černá kulturní výplň s nálezy, při stěnách a na dně až 30 cm žlutavého, jen slabě hlinitého šterkopiskku. – *Rozměry:* d. 210 cm, JZ část 80 x 90 cm, hl. 35 cm; silo 130 x 110 cm, hl. 65 cm. – *Obr. 16; foto 25.*

Nálezy: př. č. 42-3/1-12. – *Tab. 47: 1–4.*

Funkce: SV část lze interpretovat jako silo, JZ část pak mohla být jeho předstupněm, nedokončeným druhým silem nebo kúlovou jámou. – *Datování:* řívnáčská k.

Objekt č. 43 – silo / větší kúlová jáma

Poloha: J část akropole, sektory DE4. – *Výzkum:* 1984.

Popis: Oválná jáma JV–SZ, s kolmými stěnami a plochým dnem, vytesaná do skály. – *Výplň:* Pod světle hnědou splachovou vrstvičkou s. 10–15 cm sahala až ke dnu černohnědá kulturní výplň s hručkami mazanice a nálezy. Na dně mezi kameny žlutavý, slabě hlinitý šterkopisek. – *Rozměry:* 80 x 50 cm, hl. 53 cm. – *Obr. 16.*

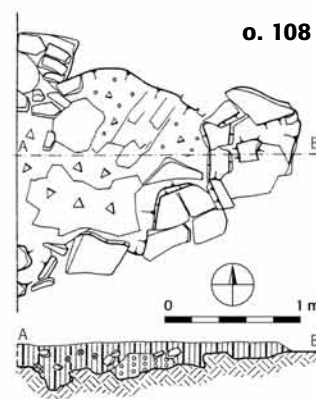
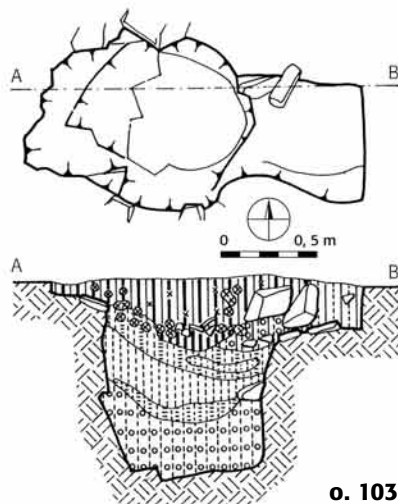
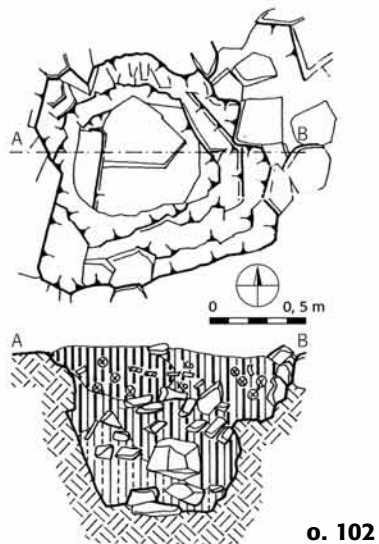
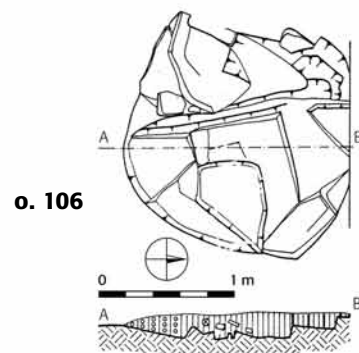
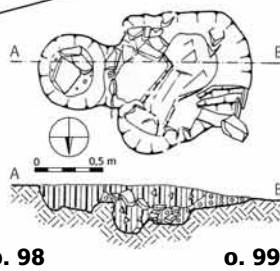
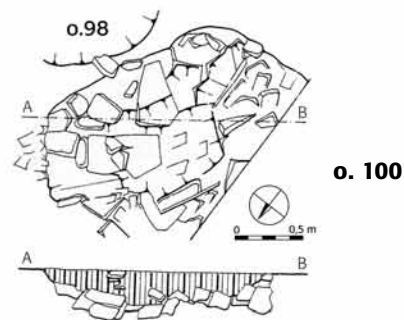
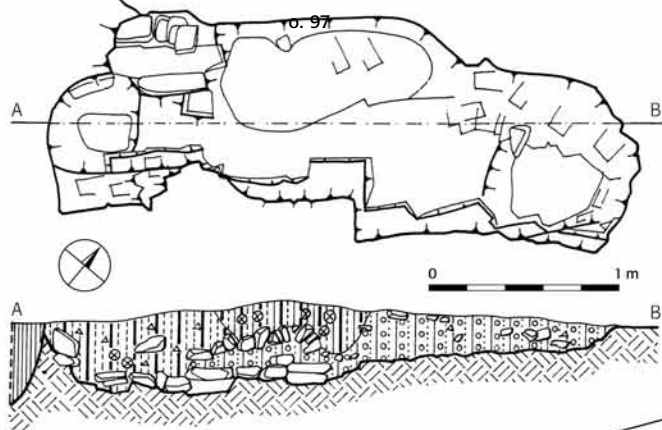
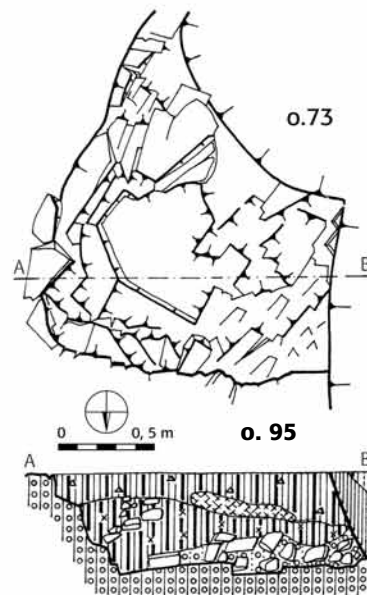
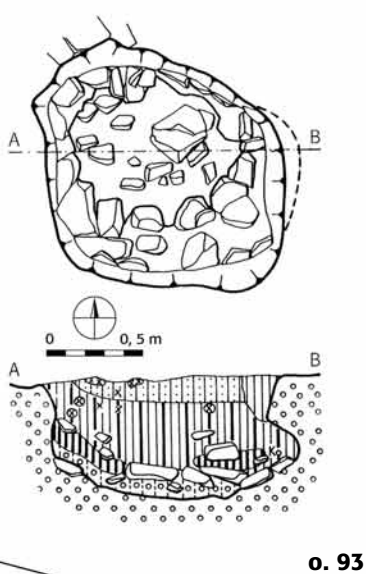
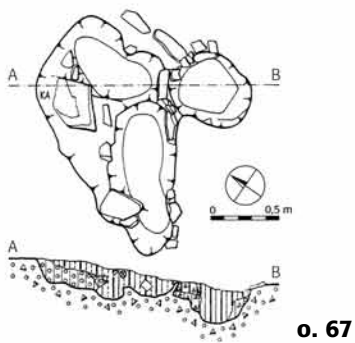
Nálezy: př. č. 43-1/1, 43-2/1-12. – *Tab. 47: 5–8.*

Funkce: Malé či nedokončené silo nebo větší kúlová jáma. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* Objekt je v jedné řadě s kúlovými jamkami 143–145, 81, které považujeme za součást kúlové chaty 27. V případě současnosti s nimi by se pak jednalo spíše o velkou (nárožní?) kúlovou jámu této chaty.

Objekt č. 44 – silo / pec

Poloha: J část akropole, sektor E2. – *Výzkum:* 1984.

Popis: Široce oválný, S–J, s kolmými stěnami a téměř plochým dnem, dosedajícím na skalní podloží. – *Výplň:* Na povrchu 15 cm silná mazanice vrstva, pod ní až ke dnu černohnědá kulturní vrstva s mazanicí a nálezy. – *Rozměry:* 70 x 60 cm, hl. 42 cm. – *Obr. 17.*

Nálezy: př. č. 44-1/1-2. – *Tab.* 47: 9.

Funkce: Podle mazanícové vrstvy na povrchu objektu jde o zbytek ohniště či pece, podle tvaru by v úvahu připadala spíše menší zásobní jáma. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* Objekt se nachází v těsné blízkosti zemnice 34, s níž patrně nebyl současný, a kůlů kj. 84 a 85.

Objekt č. 45 – silo

Poloha: J část akropole, sektor E2. – *Výzkum:* 1984.

Popis: Okrouhlý, s téměř kolmými stěnami a relativně plochým kamenitým dnem, zahloubený do rozpadlé skály. – *Výplň:* černohnědá hlína s mazanicí a nálezy, uprostřed čůčka promíšená žlutkou. – *Rozměry:* 100 x 85 cm, hl. 45 cm. – *Obr.* 17.

Nálezy: př. č. 45-1/1-14, 45-2/1-4.

Funkce: silo menších rozměrů. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* Objekt leží v těsné blízkosti zemnice 34, s níž nejspíše nebyl současný.

Objekt č. 46 – jamka

Poloha: J část akropole, sektory DE5. – *Výzkum:* 1984.

Popis: Nepravidelně obdélníkovitý s úzkým výběžkem na S straně; kolmé stěny, ploché dno, vytesaný do skály. – *Výplň:* černohnědá hlína. – *Rozměry:* 100 x 80 cm, hl. 37 cm. – *Obr.* 8.

Nálezy: 0.

Funkce: neurčitelná. – *Datování:* ?

Objekt č. 47 – kúlová stavba

Poloha: J část akropole, sektory F1–2. – *Výzkum:* 1984, rozpoznán až po skrytí splachové vrstvy 38; zacházel do Z okraje výzkumu.

Popis: Komplex složený minimálně ze 12 kúlových jamek (kj. 119–121, 126–134), zahloubených do hlinitého podloží a zpevněných kameny. Kúly byly nepravidelně rozptýlené a nevytvářely smysluplný půdorys. – *Výplň:* Pod hnědavým hlinitým splachem 38 se vyrýsovala řada jamek s tmavší černohnědou kulturní vrstvou. – *Rozměry:* d. S–J ca 580 cm, š. na J straně 200 cm, na S straně až 380 cm. – *Obr.* 21.

Nálezy: př. č. 47-2/1-24, kj. K133/1-3, K134/1-4, kj. 128 stopy po spáleném kúlu. – *Tab.* 48: 1–4.

Funkce: torzo jedné (?) kúlové chaty. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* Celý tento komplex kúlových jamek je starší než splachová vrstva obj. 38–39 mladobronzového stáří, která ho překryla. U severního okraje byla mezi kúly zahloubena větší jáma 50, která mohla být součástí této stavby nebo s ní nebyla současná. Na S straně se nacházel další podobný komplex kúlů (obj. 33).

Objekt č. 48 – pec s předpecní jámou

Poloha: J část akropole, sektory F0, F-1. – *Výzkum:* 1984, odkryt pod splachovou vrstvou 38–39, prozkoumán celý.

Popis: Nepravidelně osmičkovitý objekt, JZ–SV, složený ze dvou částí: JZ část okrouhlá, zahloubená do skalního podloží, SZ část

mělká, mísovitá. – *Výplň:* Pod tenkou splachovou vrstvou (ca 10 cm) ležela silná rozpadavá mazanícová kra, mezi ní a dnem tvrdá tmavá kulturní výplň promíšená hrudkami mazanice. Dno upravené, skalnaté. – *Rozměry:* d. 160 cm; JZ část 90 x 90, hl. 25 cm; SV část 90 x 80, hl. 20 cm. Mazanícová vrstva s. 15 cm místy vystupovala až na povrch splachové vrstvy 38. – *Obr.* 17.

Nálezy: př. č. 48-1/1-8.

Funkce: destrukce kopulovité pece s předpecní jámou. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* Objekt je starší než splachová vrstva 38–39.

Objekt č. 49 – skalní deprese / jáma

Poloha: J část akropole, sektory E4–5. – *Výzkum:* 1984, zkoumána jen zčásti, zbývající část zacházela do okraje odkryvu.

Popis: Protáhlá prohlubeň ve skále při Z okraji odkryvu. Půdorys obtížně rozeznatelný, stěny i dno nerovné. Při okraji ve dně označeny dva kúly (kj. 147, 148). – *Výplň:* hnědá, kamenitá. – *Rozměry:* d. 630 cm, š. 220 cm, hl. 45 cm. – *Obr.* 8.

Nálezy: př. č. 48-1/1-8.

Funkce: prohlubeň ve skále nebo část jámy neznámé funkce. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* Vztah mezi obj. 49 a kj. 147, 148 není jednoznačný.

Objekt č. 50 – silo / jáma

Poloha: J část akropole, sektor F2. – *Výzkum:* 1984, pod splachovou vrstvou 38–39, zacházel do stěny odkryvu.

Popis: Část nepravidelně okrouhlého, stupňovitě zahloubeného objektu s mísovitým dnem posunutým k S straně. – *Podloží:* spraš. – *Výplň:* Pod splachovou vrstvou s. 20 cm černohnědá kulturní výplň s nečetnými nálezy. – *Rozměry:* 150 x 140 cm, hl. 40–50 cm. – *Obr.* 8.

Nálezy: př. č. 50/1-60. – *Tab.* 48: 5–14.

Funkce: mělké silo či jáma neurčité funkce. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* Objekt je starší než splachová vrstva 38–39. Vztah ke kúlovým komplexům 33 a 47 neurčitý.

Objekt č. 58 – jáma / dvojice kúlových jam

Poloha: J část akropole, sektor B3. – *Výzkum:* 1986.

Popis: Nepravidelně obdélníkovitý, do skály vytesaný objekt, rozdělený kameny na dvě poloviny. – *Výplň:* černohnědá kulturní výplň. – *Rozměry:* 130 x 70, max. hl. 25 cm, V část 70 x 60, hl. 24 cm, Z část mísovitá, 70 x 70, hl. 25 cm. – *Obr.* 8.

Nálezy: př. č. o. 58-0/1-4, 58-V/1-7, 58-Z/1-3. – *Tab.* 159: 15.

Funkce: jáma neurčité funkce (součást předpecní jámy pece 63?) nebo dvojice kúlových jam. – *Datování:* řívnáčská k.; intruze: mladší d. bronzová. – *Stratigrafická situace:* Objekt se dotýká pece 63.

Objekt č. 59 – polozemnice s pecí obj. 138

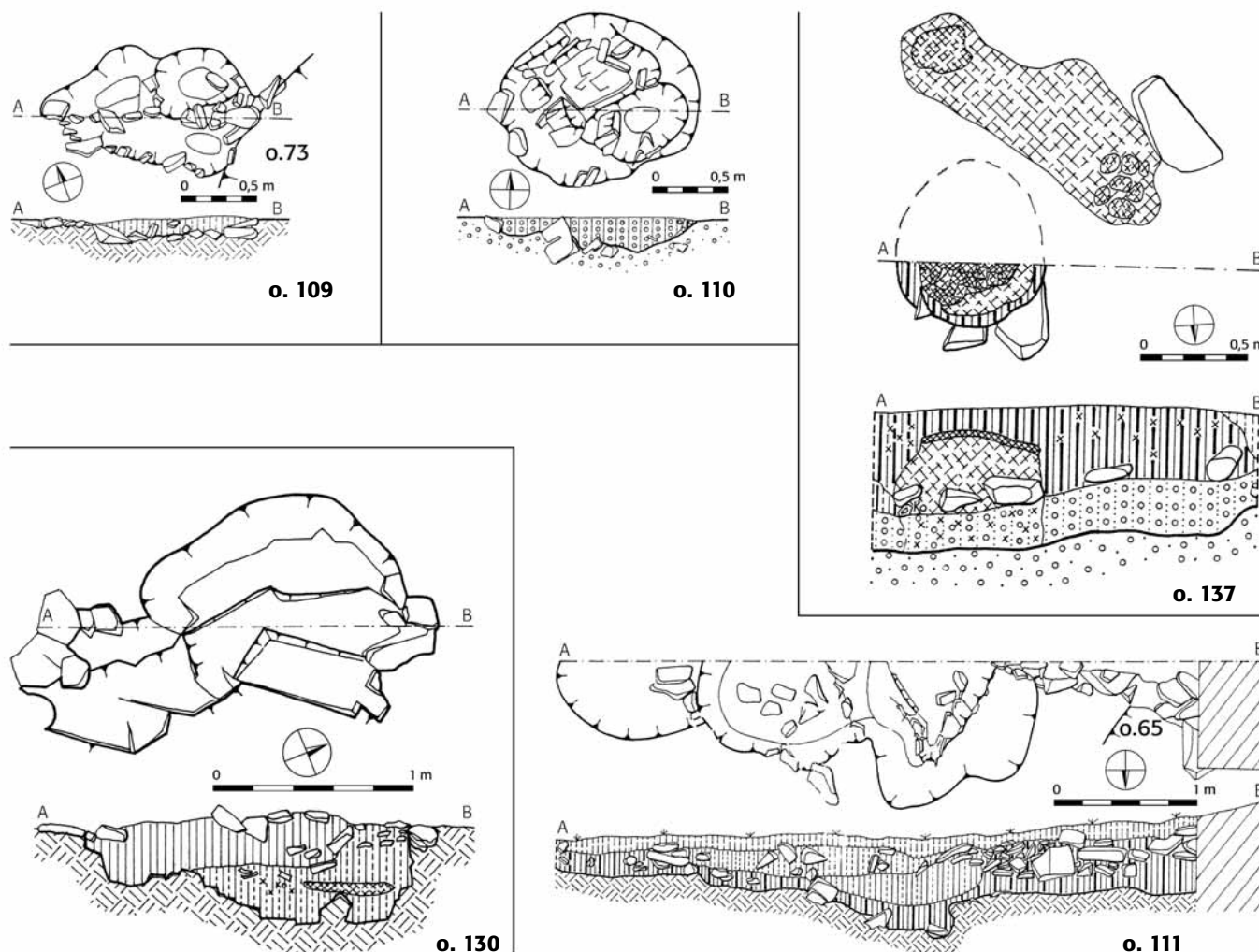
Poloha: J část akropole, sektory BC2. – *Výzkum:* 1986.

Popis: Na povrchu se vyrýsoval jako šedě hnědočerná skvrna s výrazným pásem mazanice. Obdélníkovitý se zaoblenými rohy, zapuštěný do skalního podloží, s poměrně plochým dnem. V jižní polovině se přes něj táhl pás červené mazanice a přepálených kamenů – destrukce pece 138. – *Výplň:* Světlá hnědošedá sypká hlína, při dně a na J straně při mazanícové vrstvě se místy dochoval jemný žlutavě šedý jílovitý výmaz podlahy. – *Rozměry:* d. (S–J) 280, š. 210, max. hl. 38 cm. – *Obr.* 25, 26.

Nálezy: př. č. 59-0/1-14, 59-SV/1-3, 59-SZ/1-21, 59-JZ/1-18, 59-J/1-11. – *Tab.* 159: 17–20.

Funkce: Torzo mělce zahloubené polozemnice; její součástí mohl být i objekt 72, čímž by spolu s přílehlými kúly dosáhla stejných rozměrů jako další předpokládané chaty v této partii akropole (61, 62, 65). – *Datování:* řívnáčská k.; intruze: mladší d. bronzová. – *Stratigrafická situace:* Na Z straně se dotýkala jámy 89, na S straně jámy 72. Kolem objektu se nacházela řada kúlových jam,

Obr. 18. Akropole, jižní část. Jáma / kúľ 67: půdorys a profil AB. – Silo 93: půdorys a profil AB. – Pec v jámě / silo 95: půdorys a profil AB. – Substrukce chaty či silo a jáma 96, 97: půdorys a profily AB, CD. – Jáma / dvojkúľ a kúlová jáma 98, 99: půdorys a profil AB. – Jáma 100: půdorys a profil AB. – Silo 102: profil AB. – Silo 103: půdorys a profil AB. – Jáma 106: půdorys a profil AB. – Jáma 108: půdorys a profil AB. – **Abb. 18. Akropolis, Südteil.** Grube / Pfostengrube 67: Grundriss und Profil AB. – Silo 93: Grundriss und Profil AB. – Ofen in einer Grube / Silo 95: Grundriss und Profil AB. – Unterbau einer Hütte bzw. Silo und Grube 96, 97: Grundriss und Profile AB, CD. – Grube / Doppelpfostengrube und Pfostengrube 98, 99: Grundriss und Profil AB. – Grube 100: Grundriss und Profil AB. – Silo 102: Profil AB. – Silo 103: Grundriss und Profil AB. – Grube 106: Grundriss und Profil AB. – Grube 108: Grundriss und Profil AB.

Obr. 19. Akropole, jižní část. Jáma / skalní deprese / substrukce chaty (?) 109: půdorys a profil AB. – Jáma / silo 110: půdorys a profil AB. – Polozemnice 111: půdorys a profil AB. – Jáma s pecí 130: půdorys a profil AB. – Pec 137 v polozemnici 65: půdorys a profil AB. – **Abb. 19. Akropolis, Südteil.** Grube / Delle im Felsen / Unterbau einer Hütte (?) 109: Grundriss und Profil AB. – Grube / Silo 110: Grundriss und Profil AB. – Grubenhaus 111: Grundriss und Profil AB. – Grube mit Ofen 130: Grundriss und Profil AB. – Ofen 137 in Grubenhaus 65: Grundriss und Profil AB.

z nichž některé, zvláště řada kj. 229, 196, 230, 198–9, mohly patřit k jeho půdorysu.

Objekt č. 138 – pec v polozemnici 59

Popis: V jižní polovině polozemnice, blíže ke středu, se ode dna až k povrchu a přes celou její šířku (ca 220 cm) táhl od V k Z nepravidelný, asi půlmetrový pás červeně vypálené mazanice. Mezi mazanicí a na dně polozemnice ležely do červena přepálené kameny. – **Výplň:** Větší či menší bloky mazanice, mezi nimi světlá, žlutavě šedá hlinitá výplň a přepálené kameny. – **Rozměry:** d. 220, š. 40–60, max. v. vrstvy 25 cm. – *Obr. 19, 20.*

Nálezy: př. č. 59.

Funkce: Destrukce pece. – **Datování:** řívnáčská k., starší fáze. – **Stratigrafická situace:** součást polozemnice 59.

Objekt č. 60 – silo

Poloha: J část akropole, sektory BC3. – **Výzkum:** 1986.

Popis: Obdélníkovitý objekt (SV–JZ) vytesaný do skály, s kolmými stěnami a relativně plochým dnem. – **Výplň:** značně zvrstvená. Na povrchu ca 25 cm světlejší černohnědá se zrnky mazanice a nálezy, pod ní 20 cm sytější černá s uhlíky a mazanicí, ze strany světlejší šedočerná, nade dnem ca 25 cm světlých písčítých šedoohnědých vrstviček. – **Rozměry:** 145 x 70, max. hl. 65 cm. – *Obr. 17.*

Nálezy: př. č. 60-J-1/1-46, 60-S-1/1-19, 60-S-2/1-15, 60-J-3/1-16, 60-J-4/1-18, 60-x/1-3. – *Tab. 49: 1–22.*

Funkce: zásobní jáma-silo. – **Datování:** řívnáčská k., starší fáze osídlení; intruze: mladší d. bronzová. – **Stratigrafická situace:** Silo se dotýkalo zemnice 73 a malých jam 68 a 71. V prostoru akropole je značná koncentrace sil a protože část jich byla porušena velkými objekty – zemnicemi, soudíme, že tento druh menších sil patřil ke starší sídelní fázi.

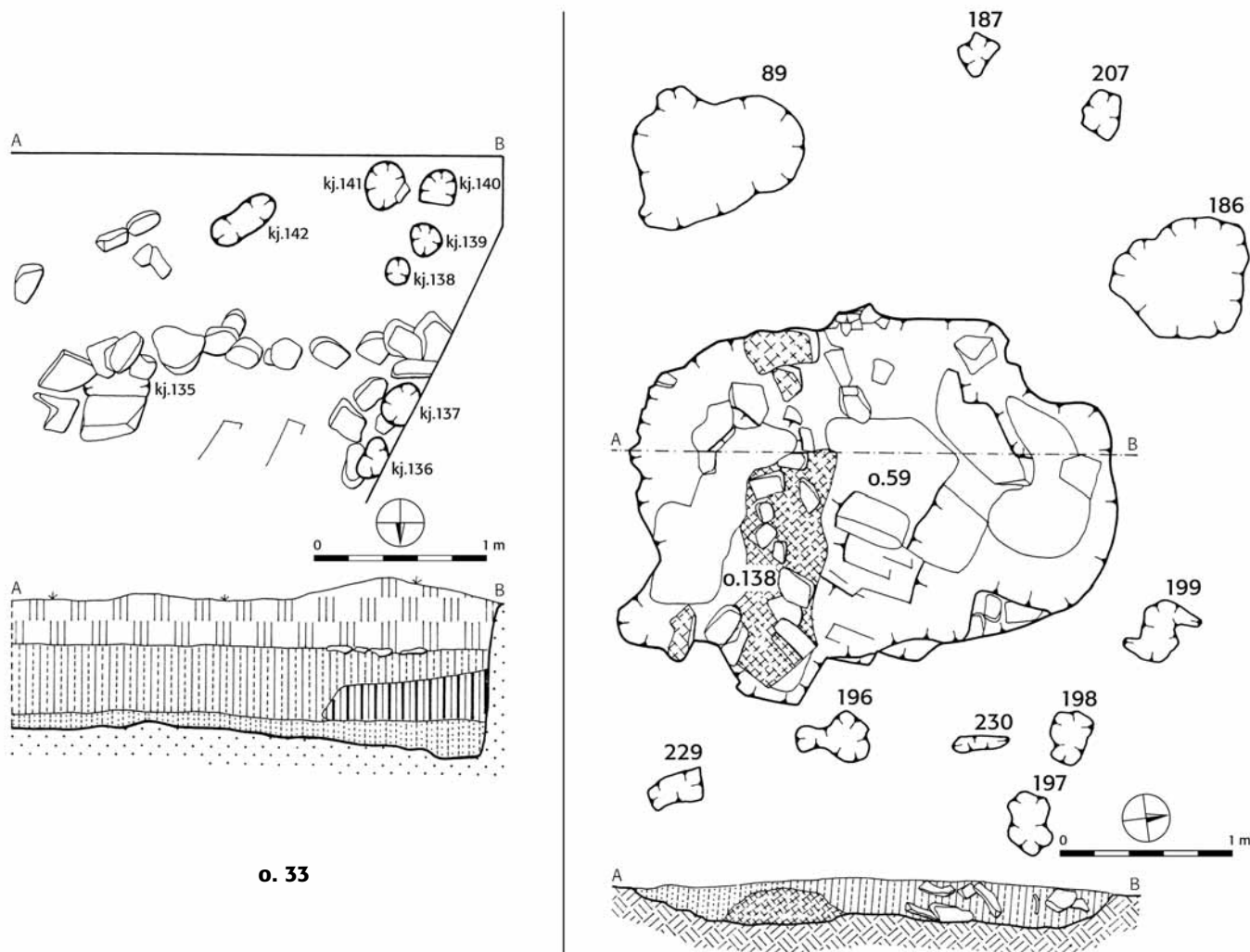
Objekt č. 61 – polozemnice

Poloha: J část akropole, sektory CD2. – **Výzkum:** 1986.

Popis: Objekt nepravidelně protáhlého tvaru, S–J, s nerovným mělkým dnem zasekaným do skály. – **Výplň:** světlejší šedoohnědá, u středu tmavší. – **Rozměry:** 400 (S–J) x 290, max. hl. 20 cm. – *Obr. 17.*

Nálezy: př. č. 61-0/1-21, 61-SV/1-7, 61-Z/1-13, 61-V/1-18. – *Tab. 159: 21–26.*

Funkce: Torzo polozemnice; této interpretaci odpovídají rozměry i poloha, dno objektu je však značně nerovné a chybí stopy po otopných zařízeních. – **Datování:** řívnáčská k.; intruze: mladší d. bronzová. – **Stratigrafická situace:** Objekt leží mezi objekty 59 a 62, které rovněž interpretujeme jako spodky mělce zahloubených chat. K jeho jižnímu okraji těsně přiléhalo silo 66.

o. 33

Obr. 20. Akropole, jižní část. Jáma / část kůlové chaty (?) 33: půdorys a profil AB. – Polozemnice 59 s pecí 138 a kůly 186–7, 196–9, 207, 229–230: půdorys a profil AB. – **Abb. 20. Akropolis, Südteil.** Grube / Teil eines Hausgrundrisses (?) 33: Grundriss und Profil AB. – Grubenhaus 59 mit Ofen 138 und Pfosten 186–7, 196–9, 207, 229–230: Grundriss und Profil AB.

Objekt č. 62 – polozemnice / skalní deprese

Poloha: J část akropole, sektor D2. – *Výzkum:* 1986.

Popis: Objekt úzce oválného půdorysu (S–J) s nerovným dnem. – *Výplň:* světlejší černohnědá s drobnými kameny. – *Rozměry:* 530 (S–J) x 210, hl. 25 cm. – *Obr. 8.*

Nálezy: př. č. 62-0/1-11, 62-V/1-12, 62-Z/1-14.

Funkce: Velikostí, resp. délkou je podobný sousedním objektům 61 a 59, interpretovaným jako spodky mělkých polozemnic. – *Datování:* řívnáčská k.; intruze: novověk. – *Stratigrafická situace:* viz obj. 61.

Objekt č. 63 – pec s předpeční jámou

Poloha: J část akropole, sektory AB3. – *Výzkum:* 1986.

Popis: Oválná jáma s kolmými stěnami a plochým dnem, vytesaná do skály. Na Z straně mělčí prohlubeň, patrně předpeční jáma, jejíž součástí mohl být také obj. 58 (naznačuje to shodná výplň objektu 58 a první vrstvy objektu 63). – *Výplň:* Tím, že byl překryt valem 143, zůstal objekt dobře dochován. Na dně ležela souvislá, až 15 cm mocná křa červeně vypálené mazanice, překrytá až 20 cm silnou vrstvou bělošedého popela, a nad tou další vrstva mazanice, rozpadavá, místy až 25 cm silné, souvislé klenby. Nad ní černá kulturní výplň, kterou překrýval val. – *Rozměry:* 180 x 160, max. hl. 90 cm od povrchu sondy, 120 cm od povrchu valu. Délka předpeční jámy 160 cm (spolu s obj. 58 až 240 cm), š. 50–80, hl. 20–40 cm. – *Obr. 17.*

Nálezy: př. č. 63-0/1-40, 63-Z-1/1-28, 63-Z-2/1-7, 63-Z-4/1-10, 63-S-1/1-60, 63-S-2/1-42, 63-S-3/1-16, 63-V-1/1-58, 63-V-2/1-36, 63-V-2a/1-15, 63-V-3/1-28. – *Tab. 50:* 1–14; 51: 1–13; 52: 1–13; 53: 1–16.

Funkce: Destrukce pece kopulovitěho tvaru umístěná v jámě s plochým dnem a předpeční jámou. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze. – *Stratigrafická situace:* Pec, umístěnou při V okraji akropole, překryla obvodová hradba 143 z mladší fáze. Na svahu pod ní ležela polozemnice 92.

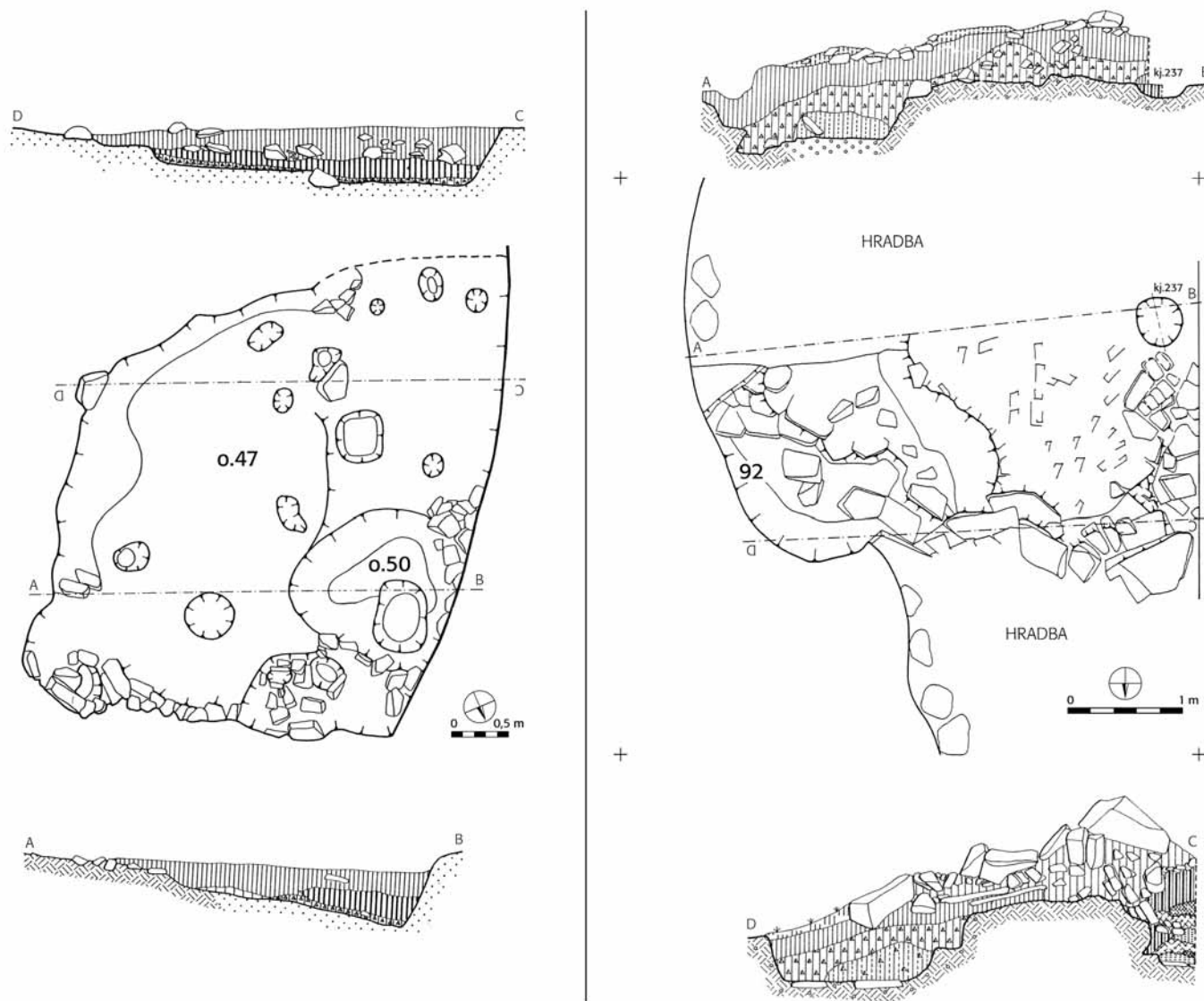
Objekt č. 64 – jáma / základový žlab stěny kůlové chaty

Poloha: J část akropole, sektory C1–2. – *Výzkum:* 1986.

Popis: Žlabovitý útvar, v kratší J části (d. 160 cm) širší a hlubší, S část měla tvar úzkého žlábků s okraji zpevněnými urovanými kameny. Dno v obou částech miskovité. Uprostřed J části zasazena nádoba, též upevněná kameny. – *Výplň:* světle šedohnědá. – *Rozměry:* d. 400 cm (JJZ–SSV), š. v S části ca 50, v J části až 80 cm, hl. 15–25 cm. – *Obr. 8.*

Nálezy: př. č. 64-0/1-6, 64-a/1-3, 64-b/1-4, 64-c/1-7. – *Tab. 53:* 17–19.

Funkce: Intencionální objekt, patrně část základového žlabu stěny kůlové chaty. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze. – *Stratigrafická situace:* J okraj překryt valem 143.

Obr. 21. Akropole, jižní část. Kúlová chata (?) 47 a silo / jáma 50: půdorys a profily AB, CD. – Polozemnice 92: půdorys a profily AB, CD. – **Abb. 21. Akropolis, Südteil.** Hausgrundriss (?) 47 und Silo / Grube 50: Grundriss und Profile AB, CD. – Grubenhaus 92: Grundriss und Profile AB, CD.

Objekt č. 65 – polozemnice s pecí 137

Poloha: J část akropole, sektory CD1. – *Výzkum:* 1986–1987.

Popis: Objekt široce obdélníkový se zaoblenými rohy a stěnami stupňovitě spadajícími k relativně plochému dnu. Uprostřed poměrně dobře zachovaná kopulovitá **pec 137**, založená na skalním podloží. Na JZ od ní a výše než její kopule ležel na povrchu skrývky blok téměř souvislé rozlámané hlazené mazanice o ploše ca 150 x 50 cm – zřejmě torzo zřícené stěny. Jižně od pece se nacházela obdélníková prohlubeň – předpecní jáma – se dvěma kúly. Objekt byl jižní polovinou zahloben svrchu do šterkopiscitého podloží, hlouběji a v celé S polovině vytesán do skály. Beze stop po kúlové konstrukci. – *Výplň:* Nade dnem bělavě šedožlutá hlinitopísčítá vrstva s. 20–25 cm, přerušená blokem mazanice u pece 137. Na ni nasedala hnědočerná kulturní vrstva promíšená hrudkami mazanice, uprostřed až 50 cm mocná, nálezově bohatá. U východního okraje byl patrný pozdější zásah se světle šedou výplní. – *Rozměry polozemnice:* 480 (V–Z) x 420 cm (S–J), max. hl. 125 cm; dno ca 260 x 220 cm v hl. ca 100 cm. – *Obr. 19* (detail s pecí a fragmentem mazaniceové stěny); 22.

Nálezy: 1986: př. č. 65-0/1-74, 65-a-1/1-39, 65-a-2/1-25, 65-bc-1/1-91, 65-c-Š1/1-43, 65-bc-M/1-51, 65-b-2/1-102, 65-c-Š2/1-72, 65-c-2/1-15, 65-b-3/1-37, 65-d-1/1-37, 65-d-2/1-41, 65-e-

1/1-127, 65-e-2/1-126, 65-f-Š2/1-78, 65-e-3/1-28, 65-f 3/1-8, 65-P-Š/1-23, 65-P-1/1-95, 65-P-M/1, 65-P-2/1-10. 1987: 65-0/1-11, 65-J/1-18, 65-x/1-7. – *Tab. 54:* 1–25; 55: 1–16; 56: 1–18; 57: 1–18; 58: 1–16; 59: 1–14; 60: 1–14.

Funkce: Polozemnice čtvercového půdorysu s poměrně dobře zachovanou kopulovitou pecí 137 uprostřed. Patrně k ní příslušelo i silo 66, zahlobené těsně při jejím SV rohu. – *Datování:* řivnáčská k., starší sídelní fáze; intruze: bolerázská (?) skup., starší a mladší d. bronzová. – *Stratigrafická situace:* Jižní okraj objektu byl překryt valem 143.

Objekt č. 137 – pec v polozemnici 65

Popis: Poměrně dobře zachovaná okrouhlá kopulovitá pec. Na jižní straně obdélníková předpecní jáma se dvěma okrouhlými kúlovými jamami kj. 188, 189; obě byly miskovité, první s hnědošedou hlinitou výplní, 28 x 22, hl. 30 cm, druhá s výplní hnědočernou se zrnky mazanice, 38 x 30, hl. 30 cm. – *Výplň:* Na skalnatém dně vrstva červené s bločky dobřela vypálené mazanice, ve v. necelých 60 cm nade dnem zbytek souvislé mazaniceové kupole s. až 5 cm, v její černé popelovité výplni uhlíky a hručky mazanice. – *Rozměry:* 70 x 70, zachov. v. 60 cm. – *Obr. 8, 19.*

Funkce: kopulovitá pec situovaná uprostřed polozemnice 65.

Obr. 22. Akropole, jižní část. Polozemnice 65 s pecí 137: půdorys a profily AB, CD. — **Abb. 22. Akropolis, Südteil.** Grubenhaus 65 mit Ofen 137: Grundriss und Profile AB, CD.

Objekt č. 66 – silo

Poloha: J část akropole, sektory C1–2. – *Výzkum:* 1986.

Popis: Oválná jáma s kolmými stěnami a nerovným dnem, vytesaná do skály. – *Výplň:* Poměrně jednotná černošedá, nálezově bohatá (střepey, kosti, mazanice). – *Rozměry:* 180 (VJV–ZSZ) x 100, max. hl. 80 cm, dno 110 x 100 cm. – *Obr:* 17.

Nálezy: př. č. 66-0/1-5, 66-1/1-25, 66-2/1-41, 66-3/1-47, 66-x/1-8. – *Tab. 61:* 1–24.

Funkce: zásobní jáma-silo. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze; intruze: mladší d. bronzová. – *Stratigrafická situace:* silo, patrně příslušející k polozemnici 65.

Objekt č. 67 – jáma / kúlové jamky

Poloha: J část akropole, sektor B3–4. – *Výzkum:* 1986–87.

Popis: Objekt tvaru nepravidelného trojlistu, sestávající ze tří prohlubní, z nichž JV okrouhlá jamka je nejhlubší (50 cm), zbýva-

jící dvě mělčí (hl. 40 cm). – *Výplň:* V JV jamce hlinitá hnědočerná s nálezy, v obou mělčích hnědošedočerně promíšená písčité výplň. – *Rozměry:* 150 (V–Z) x 140 cm, max. hl. 50 cm. – *Obr:* 18.

Nálezy: př. č. 67-Z/1-5, 67-V/1-9.

Funkce: jáma neurčitého účelu nebo skupina tří (?) kúlových jam. – *Datování:* řívnáčská k., intruze: mladší d. bronzová.

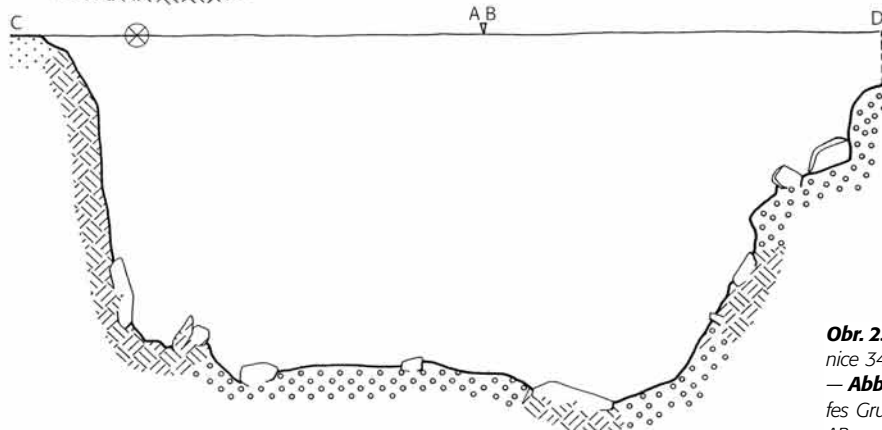
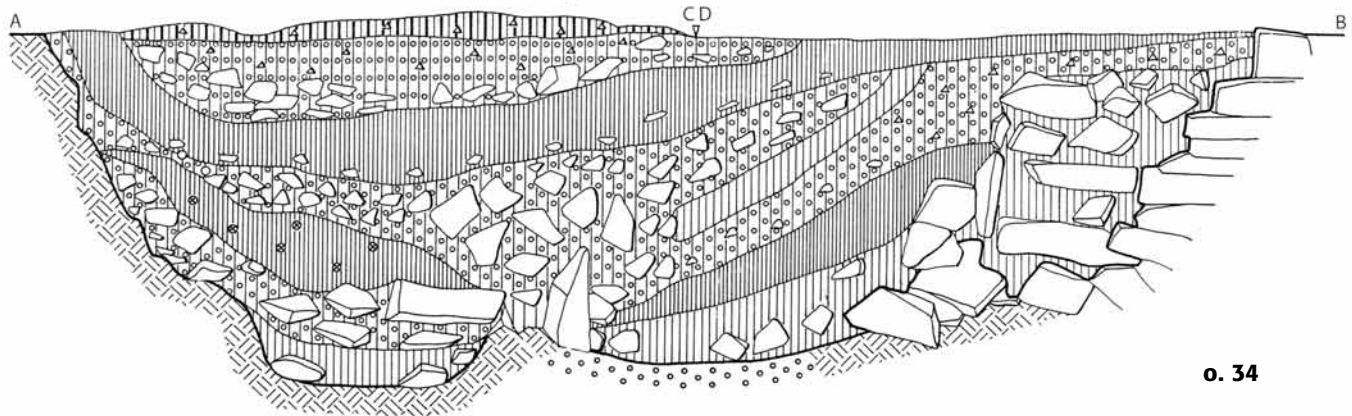
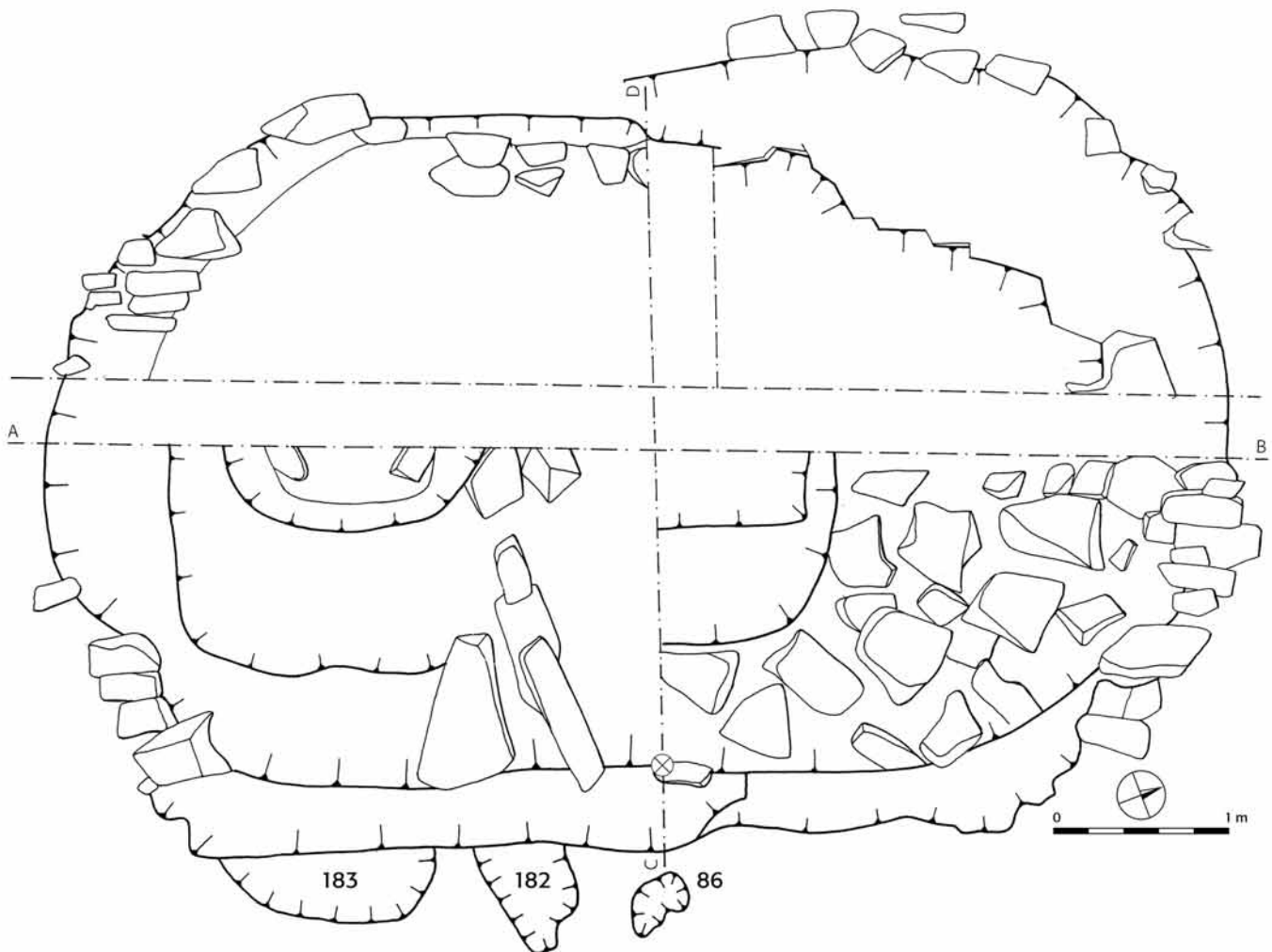
Objekt č. 68 – jáma

Poloha: J část akropole, sektor BC3. – *Výzkum:* 1986.

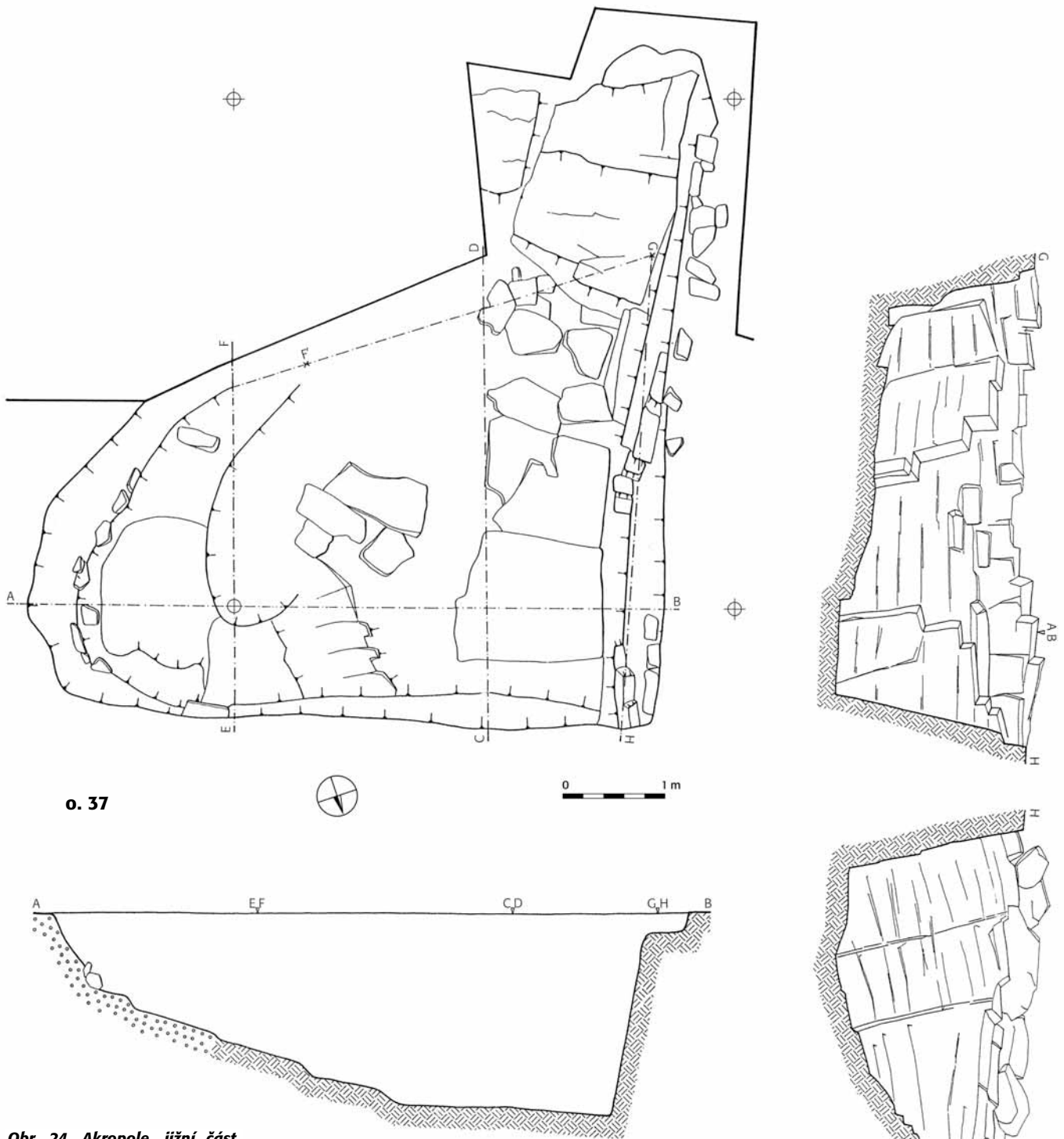
Popis: Jáma nepravidelného tvaru, V polovina s hlubším nerovným dnem, Z polovina mělčí se dvěma výběžky, z nichž severní porušila zemnice 73; vysekaná do skály. – *Výplň:* světlé hnědá, promíšená. – *Rozměry:* 240 x 160, hl. 30 cm. – *Obr:* 8.

Nálezy: 0.

Funkce: neurčitelná. – *Datování:* řívnáčská k., starší sídelní fáze. – *Stratigrafická situace:* porušena zemnicí 73.

Obr. 23. Akropole, jižní část. Zemnice 34: půdorys, profil AB a řez CD. — **Abb. 23. Akropolis, Südteil.** Tiefes Grubenhaus 34: Grundriss, Profil AB und Schnitt CD.

o. 37

Obr. 24. Akropole, jižní část.

Zemnice 37: půdorys, řez AB a profily GH, HE (viz obr. 25). — **Abb.**

24. Akropolis, Südteil. Tiefes Grubenhaus 37: Grundriss, Schnitt AB und Profile GH, HE (s. Abb. 25).

Objekt č. 69 – jáma / skalní deprese

Poloha: J část akropole, sektory BC1–2. – *Výzkum:* 1986.

Popis: Mělká, nepravidelně trojúhelníková jáma vylámaná ve skále; dno s prohlubněmi. – *Výplň:* světlá, hnědošedě promíšená hlína. – *Rozměry:* 160 (JV–SZ) x 120, max. hl. 15 cm. – *Obr. 8.*

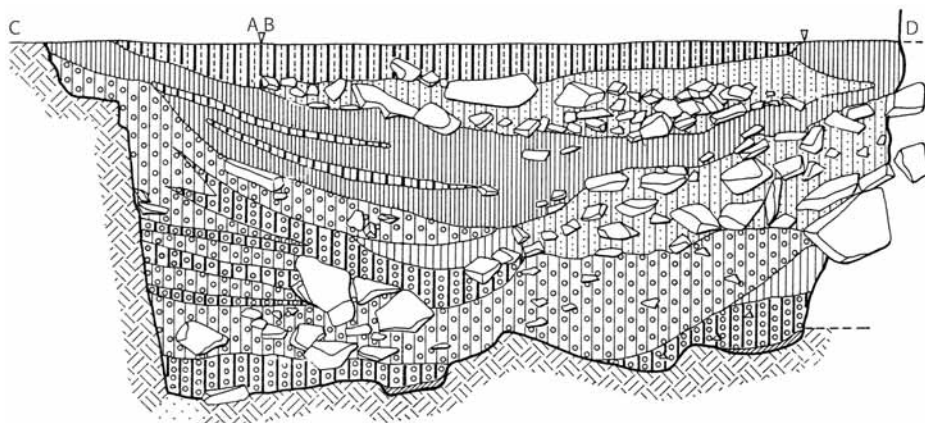
Nálezy: př. č. 69-Z/1-6, 69-V/1-5.

Funkce: jáma neurčitého účelu nebo terénní deprese. – *Datování:* řívnáčská k.

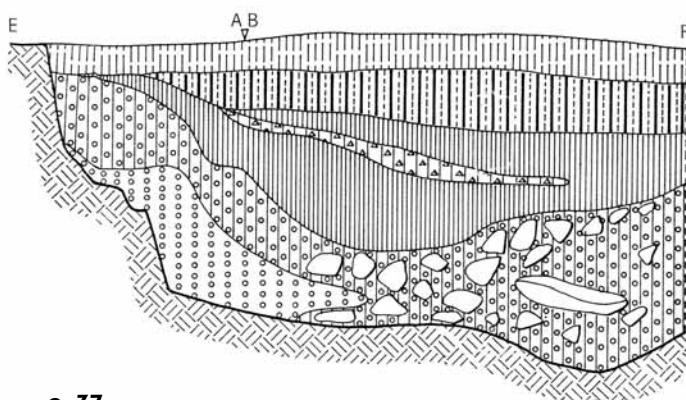
Objekt č. 70 – jáma

Poloha: J část akropole, sektory B1–2. – *Výzkum:* 1986.

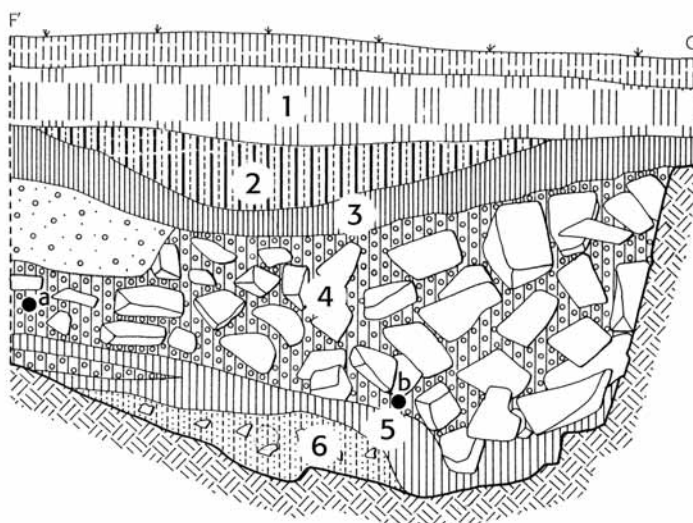
Popis: Úzce protáhlý obdélníkový útvar vytesaný do skály,

Obr. 25. Akropole, jižní část.
Zemnice 37: profily CD, EF, F'G (viz obr. 24); č. 1–6 na profilu FG: půdní vzorky, viz kap. 3.3.4; bod a: železná motyka, bod b: středověká struska.
— **Abb. 25. Akropolis, Südteil.**
Tiefes Grubenhaus 37: Profile CD, EF, F'G (s. Abb. 24); Nr. 1–6 auf dem Profil FG: Bodenproben, s. Kap. 3.3.4; Punkt a: eiserne Hacke, Punkt b: mittelalterliche Schlacke.

o. 37

s plochým vanovitým dnem. – Výplň: světle hnědošedá promíšená hlína. – Rozměry: 176 (J–S) x 90, max. hl. 16 cm. – Obr. 8.

Nález: př. č. 70-Z/1-3, 70-V/1-4.

Funkce: vanovitý objekt poměrně pravidelného tvaru neznámé funkce. – Datování: řívnáčská k. – Stratigrafická situace: Objekt obklopen řadou kúlových jam (kj. 246–7, 224, 242, 229).

Objekt č. 71 – jamka / kúlová jáma

Poloha: J část akropole, sektor B3. – Výzkum: 1986.

Popis: Obdélníkovitá prohlubeň s kolnými stěnami a plochým

dnem, vytesaná do skály. – Výplň: světle hnědá s hrudkami mazanice. – Rozměry: 84 x 62, max. hl. 24 cm. – Obr. 17.

Nález: př. č. 71-0/1-5.

Funkce: nejspíše větší kúlová jáma. – Datování: řívnáčská k.

Objekt č. 72 – jáma / součást polozemnice 59

Poloha: J část akropole, sektory BC2–3. – Výzkum: 1986.

Popis: Široce oválná jáma s nerovným skalnatým dnem, na Z straně dvě oddělené kruhové jamky: jižní označena jako kj. 186, severní jako součást jámy 72. – Výplň: hnědočerná s maza-

nicí a nálezy, promíšená drobnými kameny. – *Rozměry*: 200 (Z–V) x 170, max. hl. 26 cm, střední prohlubeň 200 x 140 cm, S jamka 70 x 70 cm. – *Obr.* 8.

Nálezy: př. č. 72-Z/1-12, 72-V/1-2, 72-S/1-9. – *Tab.* 53: 20, 21.

Funkce: jáma neurčitého účelu nebo součást polozemnice 59. – *Datování*: řívnáčská k. – *Stratigrafická situace*: Na povrchu výplně propojena s polozemnicí 59, proto není vyloučeno, že původně byla její součástí. Spojená délka obou objektů – 460 cm – by pak odpovídala standardním rozměrům řívnáčských chat.

Objekt č. 73 – zemnice

Poloha: J část akropole, sektory C3–4. – *Výzkum*: v r. 1986 zkoumán průkopem, v r. 1987 výzkum S poloviny a JV čtvrtiny. Ze středového profilu V–Z rozebrána jen horní nálezově bohatá vrstva.

Popis: Rozměrný objekt oválného tvaru, J–S, s jižní částí větší a širší. Na J a JZ straně, kde zahlouben do stěrkopískového podloží, měl stěny šikmé a hladké, jinak až do dna vytesán do skály, takže zbývající stěny, ke dnu stupňovitě se zužující, byly kolmější. Dno je zčásti rovné, místy s prohlubněmi. – *Výplň*: Na povrchu se vyrýsoval – obdobně jako u objektů 34, 37 a příkopů 1–3 – oválný obvodový pruh š. 20–40 cm z jemné temně hnědé sypké hlíny, v němž uprostřed ležela poměrně tenká, max. 20 cm silná hnědočerná kulturní vrstva s nálezy. Mezi ní a okrajovým hnědým pásem sahala do hl. 40 cm světlá, téměř čistá hlinitopísčítá planýrka z podloží. Pod ní do hl. až 80 cm se nacházel zával z velkých i menších kamenů, místy volně nasypných, bez výplně, místy se světlou stěrkopískovou až zhlíněnou výplní, silný až 50 cm. Tato vrstva kamenů nasedala na zmíněnou temně hnědou vrstvu, která o mocnosti max. 40 cm procházela mísovité celým objektem až do hl. 105 cm od povrchu, aby na okrajích vyústila do onoho obvodového pruhu. Pod touto charakteristickou vrstvou, signalizující dlouhodobé období vegetačního klidu (*kap.* 3.3.2) se až ke dnu nacházely jen lehce hnědou hlínou promíšené vrstvy stěrkopísku a kamenů. Pod V–Z profilem se na dně objevila až 40 cm mocná a nálezově nápadně bohatá kapsa černohnědé hlíny s mazanicí – zřícené torzo síla 94 starší řívnáčské fáze. Přimo na dně zemnice jsme místy zachytili světlou, žlutavě zelenou výmazovou jílovitou vrstvičku, shodnou s výmazem podlah polozemnic a zemnic 34, 37. – *Rozměry*: D. (J–S) 680 cm, š. 425 cm v J polovině, 335 cm v severní. Max. hl. 205 cm. – *Obr.* 8, 11, 26; *foto* 22.

Nálezy: př. č. 73: 73-0/1-47, 73-V/1/1-12, 73-V-2/1-3, 73-P-1/1-34, 73-P-2/1-9, 73-P-3/1-16. 1987: 73-Z-1/1-7, 73-V/1/1-22, 73-V-1a/1-21, 73-V-2/1-12, 73-V-2a/1-11, 73-V-3/1-6, 73-V-4/1-25, 73-JV-180/1-20, 73-JV-200/1-10, 73-JZ-1/1-7, 73-S-1/1-31, 73-S-1a/1-26, 73-SS-1/1-23, 73-SS-109/1-3, 73-P-1/1-7, 73/95-1/1-5, 73/95-3/1-9, 73/97-1/1-4. – *Tab.* 62: 1–21.

Funkce: Podle velikosti, hloubky a analogií k objektům 34 a 37 považujeme i tento objekt za zemnici či sklepní prostor stavby nejspíše srubového typu. – *Datování*: řívnáčská k., mladší stavební fáze?; intruze: mladší d. bronzová. – *Stratigrafická situace*: Po obvodu objektu, hlavně v S polovině, se nachází několik zásobních jam a jam nejasné funkce, které tento objekt porušil. Nejlépe je to patrné v případě síla 94, objeveného až při vybírání V–Z profilu objektu ve V stěně, jehož větší část byla při hloubení zemnice seříznuta a k němuž zřejmě náleží kapsa kulturní vrstvy na jejím dně. V případě síl 95, 96 a jam 97, 107 a 109 již není toto porušení tak markantní.

Objekt č. 74 – jáma / spodní část chaty

Poloha: S část akropole, sektory DE6. – *Výzkum*: 1986.

Popis: Dva na sebe navazující obdélníkovité objekty s poměrně plochým dnem, oddělené zvýšeným hřbetem, stupňovitě vysekané do skály. Obdobného charakteru, tj. ostře zasekané ve směru puklin skály, jsou všechny objekty v 6. řadě sektorů (B, C, D). – *Výplň*: Do hl. necelých 20 cm černá kulturní výplň s nálezy a poměrně hojnou mazanicí, pod ní dvě kamenitopísčíté, světle probarvené vrstvy. – *Rozměry*: 250 (Z–V) x 160 cm, uprostřed zúžena na 110 cm, max. hl. 40 cm. – *Obr.* 9.

Nálezy: př. č. 74-0/1-22, 74-Z-1/1-48, 74-Z-2/1-43, 74-M/1, 74-ZP/1-22, 74-Z/1-4, 74-E6/1-24, 74-S/1-12, 74-V-1/1-39, 74-V-2/1-6. – *Tab.* 63: 1–10; 64: 1–18.

Funkce: s ohledem na ráz objektu i výplně jde patrně o substrukci chaty. – *Datování*: řívnáčská k.

Objekt č. 75 – jáma / silo?

Poloha: S část akropole, sektor D6. – *Výzkum*: 1986.

Popis: Široce trojúhelníkovitý mělký objekt s hlubším obdélníkovitým výběžkem a plochým dnem u JV okraje, vytesán ve skále. – *Výplň*: světlá, hlinitopísčítá, na povrchu do hl. ca 10 cm poněkud tmaší. – *Rozměry*: 210 (J–S) x 170 max. hl. 20 cm. Výběžek 140 x 80 cm, hl. 45 cm. – *Obr.* 9; *foto* 7.

Nálezy: př. č. 75-0/1-6, 75-Z/1-7, 75-V-1/1-7, 75-VL/1-3.

Funkce: Objekt neurčité funkce, hlubší vanovitý výběžek odpovídá tvarem mělkým silům vysekaným obdobným způsobem, tj. dle lomů skály (viz obj. 76, 77). – *Datování*: řívnáčská k. – *Stratigrafická situace*: Na S straně je spojen s rozměrným objektem – skalní depresí či mělkou polozemnicí 23.

Objekt č. 76 – jáma

Poloha: S část akropole, sektor D6. – *Výzkum*: 1986.

Popis: Nepravidelné zahloubení sestávající ze dvou částí: jižní, čtvercovité, poněkud širší a hlubší s nerovným dnem (120 x 120 cm) a severní, obdélníkovité s plochým dnem (ca 60 x 80 cm); obě vysekané do skály. – *Výplň*: světlá šedohnědá, kamenitá. – *Rozměry*: d. 190 (J–S), š. 120 (J) – 60 cm (S), max. hl. 36 cm. – *Obr.* 9.

Nálezy: př. č. 76-0/1-9, 76-SZ/1-21, 76-JZ/1, 76-V/1-5.

Funkce: Tvarem i způsobem vytesání do rostlé skály odpovídá dalším objektům v sekt. C6–D6 (obj. 74, 75, 77, 78, 91), jejichž funkce zůstává nejasná. – *Datování*: řívnáčská k. – *Stratigrafická situace*: Objekt je patrně současný s dalšími stejného charakteru v sekt. C6–D6 (viz obj. 91).

Objekt č. 77 – jáma

Poloha: S část akropole, sektor C6. – *Výzkum*: 1986.

Popis: Nepravidelně obdélníkovitý objekt (JV–SZ) s kolmými stěnami a šikmým dnem, vysekaný do skály. – *Výplň*: světle šedohnědá, šterkovitá. – *Rozměry*: 110 x 65 cm, max. hl. 15 cm. – *Obr.* 9; *foto* 7.

Nálezy: 0.

Funkce: viz výše. – *Datování*: řívnáčská k.? – *Stratigrafická situace*: viz obj. 76.

Objekt č. 78 – jáma

Poloha: S část akropole, sektor C6. – *Výzkum*: 1986.

Popis: Nepravidelná prohlubeň ve skále, velmi mělká, s relativně plochým dnem. – *Výplň*: světlá, šedohnědá. – *Rozměry*: 100 x 75 cm, max. hl. 10 cm. – *Obr.* 9.

Nálezy: př. č. 78-V/1-3.

Funkce: viz výše. – *Datování*: řívnáčská k. – *Stratigrafická situace*: viz obj. 76.

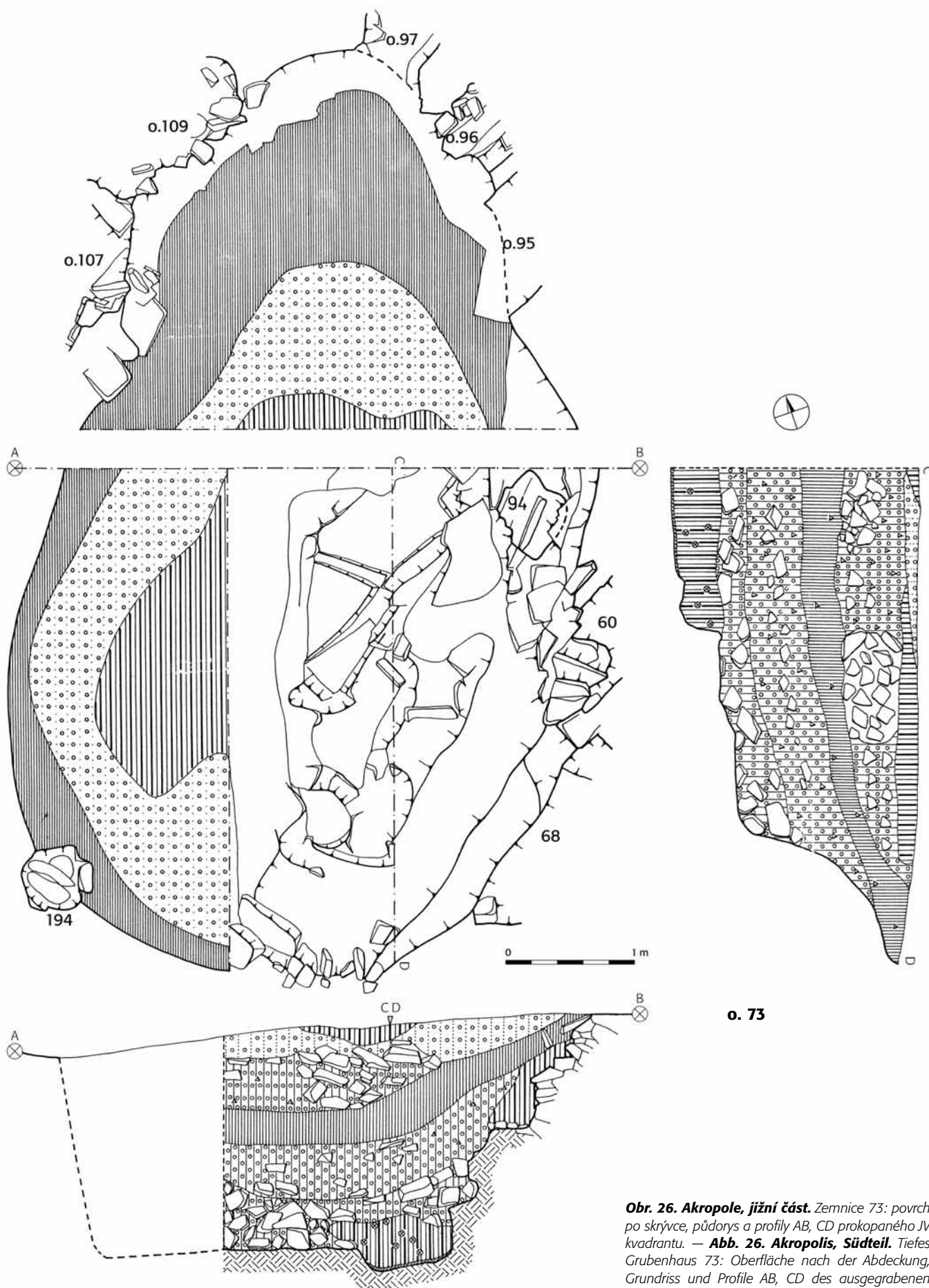
Objekt č. 79 – jáma / silo?

Poloha: S část akropole, sektor C6. – *Výzkum*: 1986.

Popis: Široce oválný (J–S) se šikmými stěnami, na Z straně tesanými do skály, na V zahloubenými do stěrkopísku; dno nepravidelné, skalnaté. – *Výplň*: do hl. 60 cm zhlíněný hnědý šterkopísek proložený vrstvou větších kamenů, nade dnem promíšený žlutým pískem. – *Rozměry*: d. 190 cm, š. 170 cm, max. hl. 75 cm. – *Obr.* 29; *foto* 28.

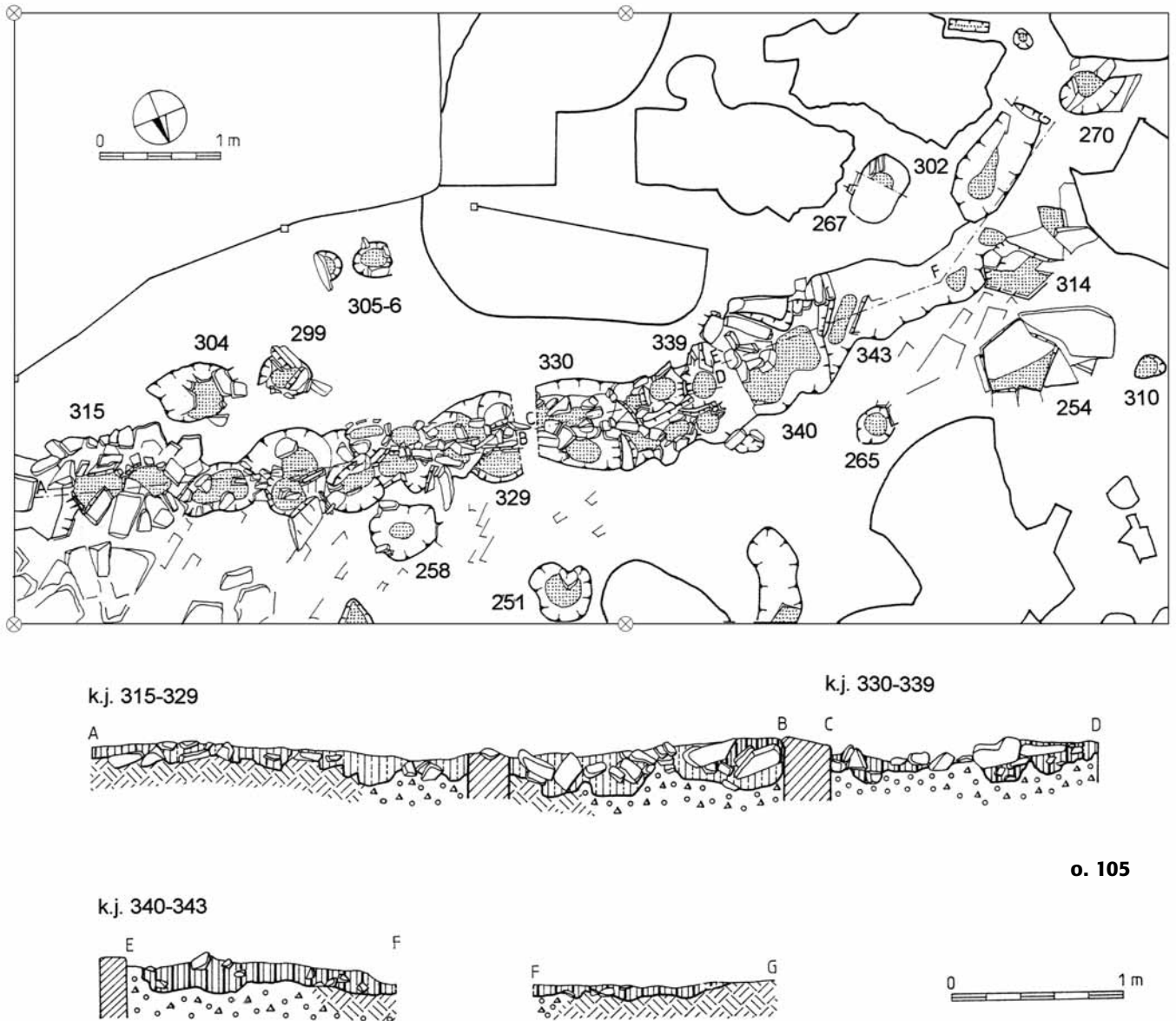
Nálezy: př. č. 79-0/1-3, 79-Z/1-9, 79-V-1/1-3, 79-V-2/1-10, 79-V-3/1-16.

Funkce: Podle tvaru (ne však podle výplně) nejspíše zásobní jáma. – *Datování*: řívnáčská k.; intruze: mladší d. bronzová. – *Strati-*

o. 73

Obr. 26. Akropole, jižní část. Zemnice 73: povrch po skrytce, půdorys a profily AB, CD prokopaného JV kvadrantu. — **Abb. 26. Akropolis, Südteil.** Tiefes Grubenhaus 73: Oberfläche nach der Abdeckung, Grundriss und Profile AB, CD des ausgegrabenen SO-Quadranten.

o. 105

Obr. 27. Akropole, jižní část. Vnitřní palisáda 105: půdorys a profily AB, CD, EF, FG. — Abb. 27. Akropolis, Südteil. Innenpalisade 105: Grundriss und Profile AB, CD, EF, FG.

grafická situace: V těsné blízkosti při sobě je rozmístěna trojice zásobních jam – sil 79, 80, 90, tvořící soustavu tří navzájem si podobných objektů, přináležející nejspíše k některé z chat, buď k obj. 23 nebo k nerozpoznané kulové chatě na Z odtud.

Objekt č. 80 – sílo

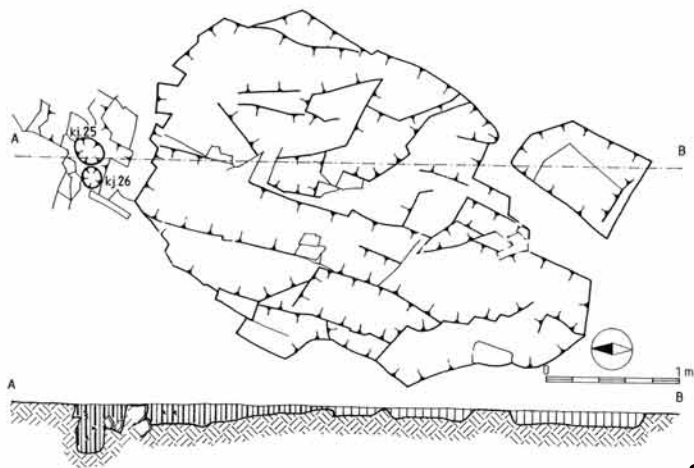
Poloha: S/J část akropole, sektory BC5–6. – *Výzkum:* 1986–1987.
Popis: Čtvercovitá jáma se zaoblenými rohy, kolnými až stupňovitými stěnami a plochým dnem; vytesaná ve skále. – *Výplň:* Na povrchu zavalena kameny, v J polovině se rýsovala mazanice kra ca 50 x 50 cm, sahající až do hl. 30 cm; výplň hlinitá, hnědočerná s nálezy, místy napadané větší kameny. – *Rozměry:* 130 x 130 cm, max. hl. 75 cm. – *Obr:* 29; *foto* 28.
Nálezy: př. č. 80-S-1/1-18, 80-S-2/1-9, 80-S-3/1-10, 80-JJ-1/1-2.
Funkce: Zásobní jáma-sílo; podle výplně je patrné, že v blízkosti se nacházela chata, z jejíž stěny nebo z destrúované pece pochází blok mazanice pod kamenným závalem. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* viz obj. 79.

Objekt č. 81 – jáma / skalní deprese

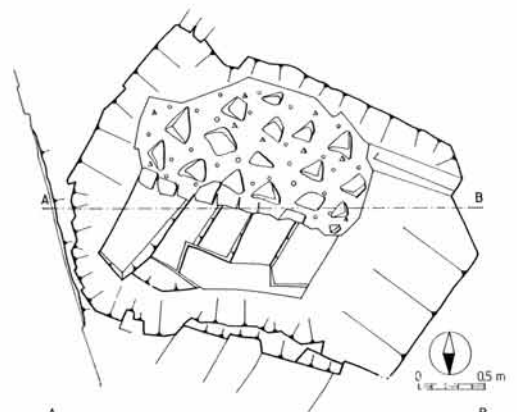
Poloha: S část akropole, sektor C6. – *Výzkum:* 1986.
Popis: Nepravidelná protáhlá prohlubeň či jen zářez ve skále (J–S), velmi mělká, s nerovným dnem. – *Výplň:* světle hnědošedá. – *Rozměry:* d. 140, š. 80 cm, max. hl. 15 cm. – *Obr:* 9.
Nálezy: př. č. 81-0/1-2, 81-Z-1/1-3.
Funkce: jáma nebo přirozená deprese ve skále. – *Datování:* řívnáčská k.

Objekt č. 82 – jáma

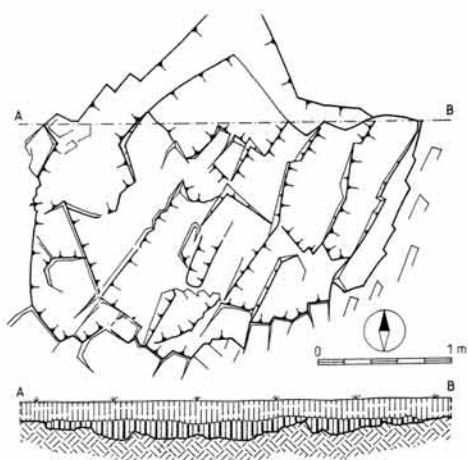
Poloha: S část akropole, sektor D6. – *Výzkum:* 1986.
Popis: Obdélníková prohlubeň s plochým svažitým dnem, mělce vytesaná do skály. – *Výplň:* písčítá, černohnědě promíšená. – *Rozměry:* 155 (JZ–SV) x 85 cm, max. hl. 20 cm. – *Obr:* 9.
Nálezy: 0.
Funkce: neurčitá. – *Datování:* řívnáčská k.?

o. 7

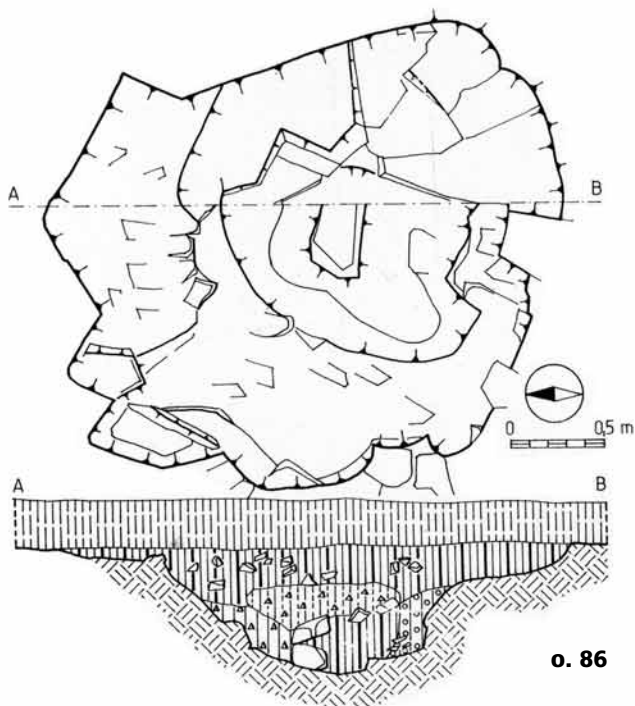
o. 20

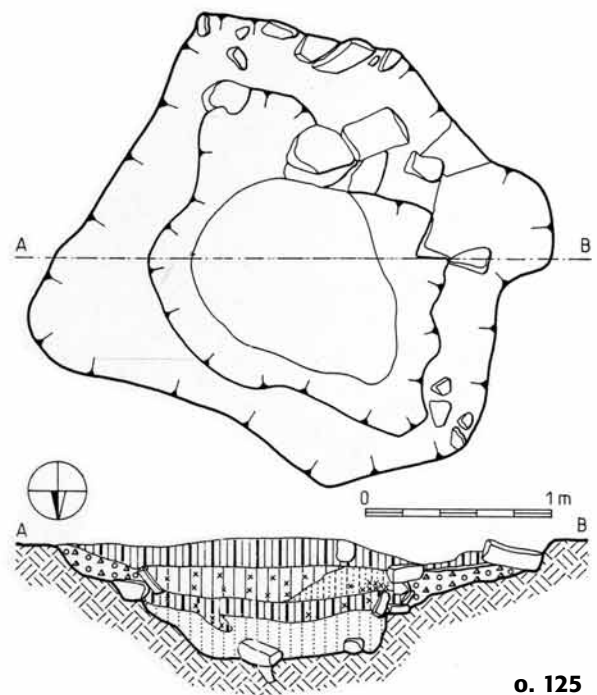
o. 24

o. 6

o. 86

o. 125

Objekt č. 83 – jáma

Poloha: S/J část akropole, sektory AB5–6. – *Výzkum:* 1986, 1988.

Popis: Pravoúhlý objekt se šikmými stěnami a mísovitým dnem, zahloubený do rozpadavé skály. – *Výplň:* hlinitokamenitá, černohnědá. – *Rozměry:* 170 x 160, max. hl. 45 cm. – *Obr. 9.*

Nálezy: př. č. 83-0/1-10, 83-1/1-7. – *Tab. 62:* 22, 23.

Funkce: neurčitá, patrně součást chaty. – *Datování:* řívnáčská k., intruze: mladší d. bronzová.

Objekt č. 84 – polozemnice

Poloha: S část akropole, sektory AB6–7. – *Výzkum:* 1986, 1988.

Popis: Nepravidelně oválný objekt s nerovným dnem, orient. J–S, zahloubený do rozpadavé a místy už do rostlé skály. Po obvodu vyhloubeno 8 mělkých malých prohlubní, patrně kúlových jamek (hl. 4–13 cm, rozměry 15 x 15 až 40 x 40 cm). – *Výplň:* černohnědá kamenitá hlína, při dně hnědě promíšená. – *Rozměry:* d. 520, š. 100–190 cm, max. hl. 40 cm. – *Obr. 30.*

Nálezy: př. č. 84-0/1-33, 84-SZ-1/1-25, 84-SZ-2/1-10, 84-JZ-1/1-25, 84-JZ-2/1-2, 84-Z-3/1-10, 84-P/1-8. – *Tab. 64:* 19–22; 65: 1–10.

Funkce: část polozemnice. – *Datování:* řívnáčská k.; intruze: mladší d. bronzová.

Objekt č. 85 – jáma / dvojitá kúlová jáma

Poloha: S část akropole, sektor B6. – *Výzkum:* 1986.

Popis: Nepravidelně oválná prohlubeň s nerovným dnem, vysekaná do skály. – *Výplň:* černošedá hlinitá. – *Rozměry:* 130 (V–Z) x 80 cm, max. hl. 20 cm. – *Obr. 9.*

Nálezy: př. č. 85-0/1-8, 85-J-1/1-3. – *Tab. 62:* 24.

Funkce: jáma neurčité funkce nebo dvojkůl. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* patrně přísluší k soustavě kůlů v sekt. B6.

Objekt č. 86 – silo s předstupněm

Poloha: S část akropole, sektory AB7–8. – *Výzkum:* 1986 a 1988.

Popis: Oválná jáma se stěnami spadajícími zčásti šikmo, zčásti kolmo k nerovnému dnu; zahloubena svrchu do rozpadavé skály, spodní partie vytesána do rostlé skály. – *Výplň:* Do hl. ca 20–30 cm světlejší černohnědá s kameny, uprostřed s čoučkou (80 x 80, s. 25 cm) světlé šedoohnědé jemně kamenité hlíny, naspodu po okraji s vrstvou velkých, patrně zřícených kamenů. Pod ní až ke dnu černohnědá hlína. – *Rozměry:* 275 (J–S) x 235, max. hl. 70 cm, silo 145 x 125, hl. 80 cm. – *Obr. 28.*

Nálezy: př. č. 86-SZ-1/1-10, 86-JZ-1/1-21, 86-JZ-2/1-9, 86-Z-1/1-3. – *Tab. 65:* 11–15.

Funkce: zásobní jáma s předstupněm, polohou patrně přináležející k polozemnici 84. – *Datování:* řívnáčská k., intruze: mladší d. bronzová. – *Stratigrafická situace:* na S okraji polozemnice 84.

Objekt č. 87 – jamka / kúlová jáma

Poloha: S část akropole, sektor B6. – *Výzkum:* 1986.

Popis: Obdélníkovitý se zaoblenými rohy, šikmými stěnami a plochým dnem, zahloubený do šterkopisku. – *Výplň:* světlá, promíšená. – *Rozměry:* 70 (V–Z) x 55, hl. 20 cm. – *Obr. 9; foto 28.*

Obr. 28. Akropole, severní část. Jáma / skalní deprese 6: půdorys a profil AB. – Jáma / skalní deprese 7: půdorys a profil AB. – Šachta / cisterna 20: půdorys a profil AB. – Skalní deprese / polozemnice 24: půdorys a profil AB. – Silo s předstupněm 86: půdorys a profil AB. – Jáma / substrukce chaty 125 s pecí: půdorys a profil AB. – **Abb. 28. Akropolis, Nordteil. Grube / Delle im Felsen 6: Grundriss und Profil AB. – Grube / Delle im Felsen 7: Grundriss und Profil AB. – Schacht / Zisterne 20: Grundriss und Profil AB. – Delle im Felsen / Grubenhaus 24: Grundriss und Profil AB. – Silo mit Eingangstufe 86: Grundriss und Profil AB. – Grube / Unterbau von Hausgrundriss 125 mit Ofen: Grundriss und Profil AB.**

Nálezy: př. č. 87-V-1/1-3, 87-V/1-5.

Funkce: patrně kúlová jáma – součást kúlové chaty (?) v sekt. B6. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* Objekt se nachází v blízkosti několika kůlů v sekt. B6 a je proto možné, že patří k jejich téměř čtvercové soustavě – chatě (?).

Objekt č. 88 – jamka / kúlová jáma

Poloha: S část akropole, sektory BC6. – *Výzkum:* 1986.

Popis: Okrouhlá, miskovitá jáma, uprostřed s prohlubní kolmo vytesanou do skály. – *Výplň:* světlá, promíšená. – *Rozměry:* 50 x 50 cm, hl. 28 cm. – *Obr. 9.*

Nálezy: př. č. 88-V/1-4.

Funkce: jáma neurčitého účelu nebo kúlová jáma. – *Datování:* řívnáčská k.? – *Stratigrafická situace:* viz *obj. 87.*

Objekt č. 89 – jáma

Poloha: J část akropole, sektor C2. – *Výzkum:* 1986.

Popis: Prohlubeň nepravidelně osmičkovitého půdorysu s kolmými stěnami a nerovným dnem, vytesaná ve skále. – *Výplň:* světle promíšená, šterkovitá. – *Rozměry:* 190 (JZ–SV) x 115, hl. 25 cm. – *Obr. 8.*

Nálezy: 0.

Funkce: neurčitelná. – *Datování:* ?

Objekt č. 90 – silo

Poloha: S část akropole, sektor C6. – *Výzkum:* 1986.

Popis: Čtvercovitá jáma s horní partií schodovitou, od střední části (ca 45 x 40 cm) se stěny od hl. 30 cm kolmo svažovaly k relativně plochému dnu; vytesaná do skály. – *Výplň:* hnědočerná hlinitá, v hl. ca 30 cm větší napadané kameny. – *Rozměry:* 165 (J–S) x 160, max. hl. 90 cm. – *Obr. 29; foto 27.*

Nálezy: př. č. 90-S-2/1-9, 90-S-3/1-14, 90-S-4/1-9. – *Tab. 66:* 1–4.

Funkce: zásobní jáma. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* viz *obj. 79.*

Objekt č. 91 – silo

Poloha: S část akropole, sektor D6. – *Výzkum:* 1986.

Popis: Objekt zcela nepravidelného půdorysu, stupňovitě se snižující ke středově obdélníkovitě prohlubni s kolmými stěnami a nerovným dnem; vytesaný ve skále. – *Výplň:* Do hl. 40 cm hnědočerná hlinitá s mazanicí, uhlíky a nálezy. V hl. 40–50 cm vrstva větších kamenů a pod ní až ke dnu světlejší černohnědá výplň. – *Rozměry:* 160 x 150, prohlubeň 110 (S–J) x 70, hl. 55 cm. – *Obr. 29; foto 7.*

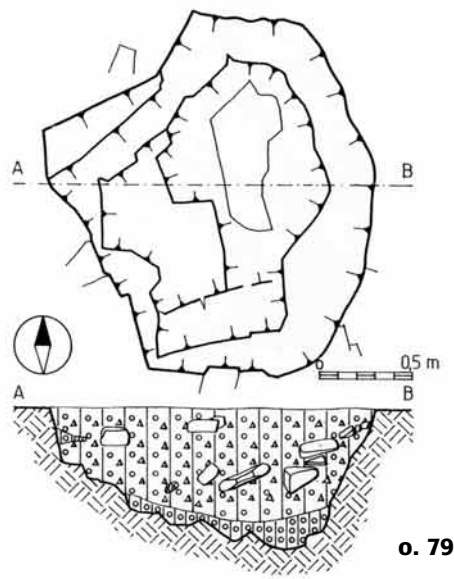
Nálezy: př. č. 91-Z/1-11, 91-V-1/1-7, 91-V-2/1-8. – *Tab. 66:* 5–8.

Funkce: zásobní jáma. – *Datování:* řívnáčská k., intruze: bolearázká (?) skup. – *Stratigrafická situace:* V sekt. C6, D6 je silná kumulace do skály vytesaných objektů podobného charakteru (viz *obj. 76 ad.*), hlubších i mělkých, jejichž vzájemný vztah není jasný a které nejspíše přináležely k chatám. Podle výplně a nálezů jde pravděpodobně o objekty současné (komplex zásobních jam, z nichž některé – jak se zdá – zůstaly nedokončené).

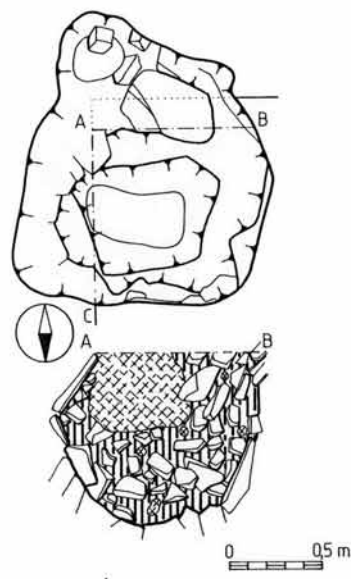
Objekt č. 92 – polozemnice

Poloha: J část akropole, sektor A3. – *Výzkum:* 1986–87, nebyl dokončen.

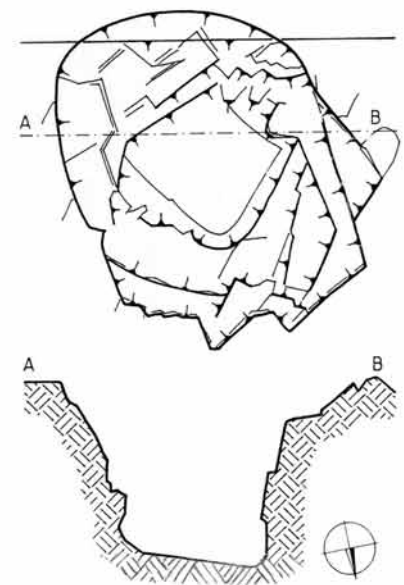
Popis: Objekt, zachycený na S a J profilu průkopu vedeného v šíři 180 cm Z–V směrem přes val 143 v sekt. A3, jsme v podloží valu rozpoznali v d. 130 a š. 180 cm (tj. v šířce průkopu). Jeho půdorys ani celkové rozměry nebyly zjištěny. Podle profilu šlo o objekt větších rozměrů, s plochým dnem a téměř kolmými stěnami. – *Výplň:* U západního okraje zbytky černavé šedoohnědé hlinité kulturní výplně s poměrně bohatými nálezy, šikmo překryté žlutohnědou kamenitou vrstvou a nad ní destrukcí kamenné hradby. – *Rozměry:* zachycená š. (J–S) 180 cm, d. 130 cm, výška kolmé stěny 30–40 cm. – *Obr. 21.*

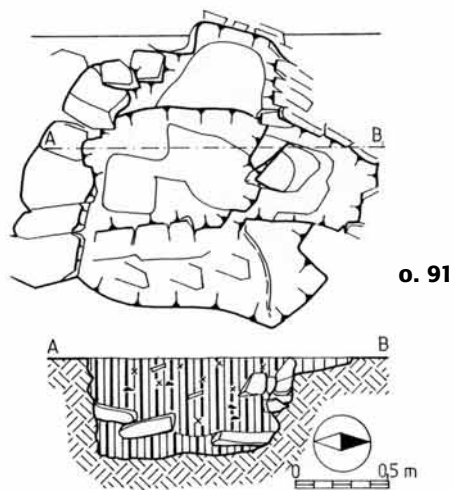
o. 79

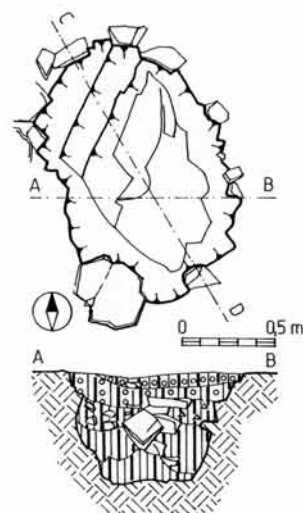
o. 80

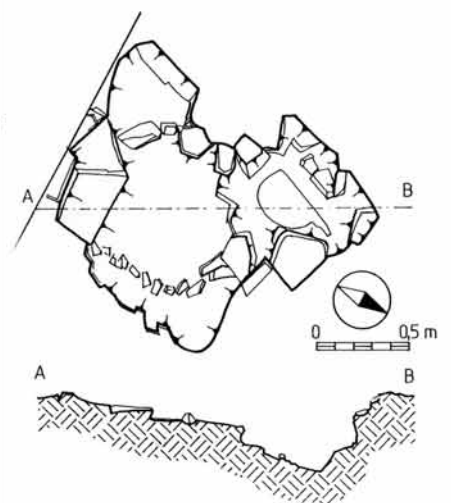
o. 90

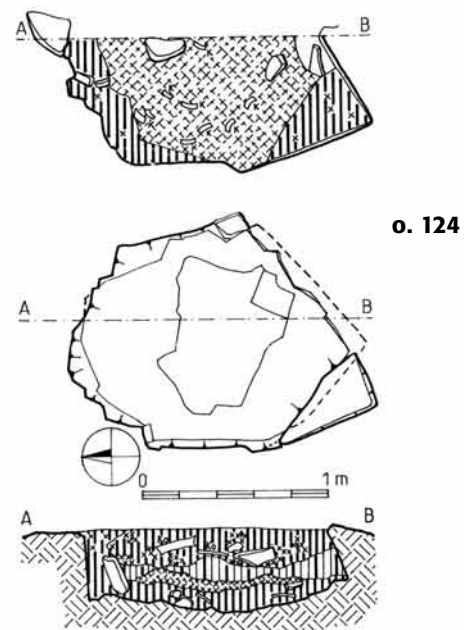
o. 91

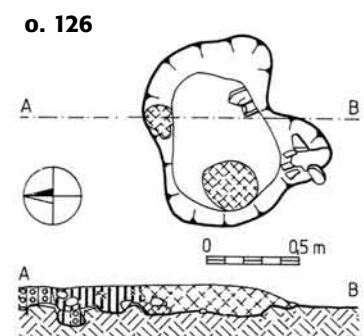
o. 114

o. 113

o. 124

o. 126

Nálezy: př. č. 92/1-67. – *Tab. 66: 10–17.*

Funkce: část polozemnice zapuštěná do V okraje akropole. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze. – *Stratigrafická situace:* Objekt, související patrně s pecí 63, byl překryt kamenným valem 143.

Objekt č. 93 – silo

Poloha: J část akropole, sektor B1. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Pravidelně okrouhlý, s nálevkovitě rozevřeným ústím (do hl. 20–25 cm) a spodní částí rozšířenou o 5–20 cm, vyhloubený do hlinitopísčitého podloží, přičemž stěny i dno objektu byly vyloženy hustě vedle sebe kladenými zaoblenými kameny. – *Výplň:* Na povrchu vrstvička promíšené spraše, níže do hl. 50 cm černohnědá s hrudkami mazanice a uhlíky. Pod ní, těsně nad dnem vyloženým kameny i mezi kameny sytě černá vrstva s. 10 cm. Na dně pod kameny šedě promíšené písčité podloží. Ze spodních černých vrstev vyzvednuty vzorky hlíny na plavení. – *Rozměry:* 135 x 125, hl. 65 cm. – *Obr. 18.*

Nálezy: př. č. 93-J-1/1-44, 93-J-2/1, 93-J-3/1-6, 93-S-1/1-7, 93-S-2/1-20, 93-S-3/1-2, 93-S-4/1-6. – *Tab. 67: 1–15; 68: 16–18.*

Funkce: Podle tvaru i výplně jde o silo; atypické je zde obložení celého obvodu i dna kameny. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze; intruze: bolezská (?) skup. – *Stratigrafická situace:* Objekt byl překryt valem 143.

Objekt č. 94 – silo

Poloha: J část akropole, sektory C3–4. – *Výzkum:* Zjištěn v r. 1987 v profilu zemnice 73; prozkoumán z něho jen zemnicí neporušený V okraj.

Popis: Na profilu a v půdorysu se vyrýsovala asi čtvrtina objektu, původně patrně kruhového půdorysu, se stěnami vrchu stupňovitými a od ca 50 cm kolmo spadajícími k plochému dnu; vytesán do skály. – *Výplň:* černohnědá, hlinitá, jednotná, výrazně odlišná od světle hnědého kamenitého zasypu zemnice 73. – *Rozměry:* zachov. hl. 90 cm. – *Obr. 8.*

Nálezy: př. č. 94-J-2/1-28. – *Tab. 68: 1–8.*

Funkce: zásobní jáma. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze; intruze: mladší d. bronzová. – *Stratigrafická situace:* starší než zemnice 73, která silo porušila.

Objekt č. 95 – pec v jámě / silo

Poloha: J část akropole, sekt. BC4. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Objekt původně okrouhlého půdorysu (západní okraj seříznutý zemnicí 73), se stěnami stupňovitě se snižujícími k plochému dnu o rozm. 70 x 70 cm, vytesaný do skály. – *Výplň:* Na povrchu ca 15 cm světlejší černohnědá, na její bázi v Z části objektu mazanice kra 40 x 30 cm, pod ní až na dno tmavší černohnědá s hrudkami a zrnky mazanice s nálezy. Mezi vrstvou kamenů u Z okraje výplň světlá, písčitá. Na profilu je zcela výrazné porušení zemnicí 73, od povrchu až do hl. 40 cm vyplněné temně hnědou jemnou hlinitou výplní. – *Rozměry:* 150 x 150, hl. 55 cm. – *Obr. 18.*

Nálezy: př. č. 95-0/1-6, 95-S-1/1-13, 95-S-2/1-9, 95-J-1/1-16, 95-J-2/1-11, 95-J-3/1-14. – *Tab. 68: 9–12.*

Obr. 29. Akropole, severní část. Jáma / silo 79: půdorys a profil AB. – Silo 80: půdorys a profil AB, řez AC. – Silo 90: půdorys a řez AB. – Silo 91: půdorys a profil AB. – Jáma / substrukce chaty se silem 113: půdorys a řez AB. – Silo 114: půdorys a profil AB, řez CD. – Pec v jámě 124: povrch, půdorys a profil AB. – Pec v jámě 126: půdorys a profil AB. – **Abb. 29. Akropolis, Nordteil.** Grube / Silo 79: Grundriss und Profil AB. – Silo 80: Grundriss und Profil AB, Schnitt AC. – Silo 90: Grundriss und Schnitt AB. – Silo 91: Grundriss und Profil AB. – Grube / Unterbau von Hausgrundriss mit Silo 113: Grundriss und Schnitt AB. – Silo 114: Grundriss und Profil AB, Schnitt CD. – Ofen in Grube 124: Oberfläche, Grundriss und Profil AB. – Ofen in Grube 126: Grundriss und Profil AB.

Funkce: Podle tvaru a mazanice kry se jednalo spíše o jámu se spodkem pece, než o mēlké silo. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze; intruze: doba bronzová, pozdní středověk. – *Stratigrafická situace:* Objekt byl seříznut zemnicí 73, je tedy starší.

Objekt č. 96 – substrukce polozemnice a silo (?)

Poloha: J část akropole, sektory BC4. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Dlouhý úzký objekt (SV–JZ) složený ze dvou částí: hlubší okrouhlé prohlubně u SV okraje a mělké protáhlé, nepravidelně oválné, s relativně plochým dnem; vytesán do skály. – *Výplň:* temně šedohnědá s mazanicí a nálezy, drobně kamenitá, ve střední části a na dně vrstva větších kamenů. – *Rozměry:* 310 x 90–115, hl. 45 cm, silo 80 x 65, hl. 55 cm. – *Obr. 18.*

Nálezy: př. č. 96-0/1-8, 96-SZ/1-3, 96-JV/1-20. – *Tab. 68: 13–15.*

Funkce: Podle rozměrů a výplně patrně substrukce chaty, SV prohlubeň mohla sloužit jako mēlké silo. – *Datování:* řívnáčská k., patrně starší fáze. – *Stratigrafická situace:* Objekt se těsně dotýkal zemnice 73 a byl zřejmě relativně současný s menšími objekty kolem ní, z nichž některé (94, 95, 97) zemnice přímo porušila.

Objekt č. 97 – jáma

Poloha: J část akropole, sektor C4. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Část jámy oválného půdorysu (SV–JZ) s kolmými, do skály vytesanými stěnami a s plochým dnem. – *Výplň:* Okrouhlá SV polovina měla výplň tmavší, hnědočernou, promíšenou hrudkami mazanice a střepy. Výplň JZ části, seříznutá zemnicí 73, byla světlejší, promíšená černohnědou. – *Rozměry:* zachov. d. 100, š. 70, max. hl. 30 cm. – *Obr. 18.*

Nálezy: př. č. 97-JV-1/1-13, 97-JV-2/1-5, 97-SZ/1-7. – *Tab. 69: 1–4.*

Funkce: neurčitelná. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze. – *Stratigrafická situace:* porušeno zemnicí 73.

Objekt č. 98 – jáma / dvojkůl

Poloha: J část akropole, sektor C4. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Objekt okrouhlého půdorysu, na JZ straně zahlubněný do šterkopísčitého podloží (zde se stěny šikmo svažují ke dnu), na V straně vytesán do skály. Dno stupňovitě se dvěma prohlubněmi. – *Výplň:* černohnědá kamenitá, u Z strany světlá promíšená. – *Rozměry:* 110 x 110, max. hl. 36 cm. – *Obr. 18.*

Nálezy: př. č. 98-J/1.

Funkce: jáma, event. dvojkůl. – *Datování:* řívnáčská k.? – *Stratigrafická situace:* Vztah ke kůlu 99 není jednoznačný, podle půdorysu se zdá, že spolu souvisely, na profilu ale jejich vztah není patrný.

Objekt č. 99 – kůlová jáma

Poloha: J část akropole, sektor C4. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Pravidelná okrouhlá jamka ve skále, s lehce šikmými stěnami a nerovným dnem. – *Výplň:* hnědočerná, hlinitá. – *Rozměry:* 56 x 50, hl. 20 cm. – *Obr. 18.*

Nálezy: př. č. 99-J/1-3. – *Tab. 69: 5.*

Funkce: nejspíše větší kůlová jáma. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* viz obj. 98.

Objekt č. 100 – jáma

Poloha: J část akropole, sektory C4–5. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Nepravidelně oválný objekt vytesaný do skály, stěny stupňovitě spadající k nerovnému dnu. – *Výplň:* v SV části tmavší, hnědočerná, v JZ části světlejší, černohnědá. – *Rozměry:* d. (JZ–SV) 200, š. 130, max. hl. 30 cm. – *Obr. 18.*

Nálezy: př. č. 100-J/1-3, 100-S/1-9.

Funkce: neurčitelná. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze (?); intruze: mladší d. bronzová. – *Stratigrafická situace:* patrně starší než vnitřní, příčná palisáda 102, která v její těsné blízkosti končí.

Objekt č. 101 – pec / ohniště

Poloha: J část akropole, sektor B4. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Prozkoumaná část je půlkruhovitá, s kolmými stěnami a nerovným dnem se dvěma prohlubněmi; vytesán ve skále; objekt nedokopán (zasahuje do nezkoumané plochy). – *Výplň:* V severní prohlubni jemná šedá popelovitá hlína s hrudkami mazanice. Na povrchu a v mělči J prohlubni je tato promíšená černoohnědou. – *Rozměry:* š. na profilu 90, zachov. d. 55, max. hl. 35 cm. – *Obr. 8. Nálezy:* př. č. 101-JZ/1–8.

Funkce: dle popelovité výplně pec nebo ohniště. – *Datování:* řívnáčská k.

Objekt č. 102 – silo

Poloha: J část akropole, sektory C4–5. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Jáma nepravidelného půdorysu, směrem k plochému dnu zúžená; vylámána ve skále. – *Výplň:* Do hl. 25 cm hnědočerná až sytě černá, hlinitá, silně promíšená mazaníci, uhlíky, kostmi a střepy, dalších 30–40 cm hnědočerná s většími kameny, 20–30 cm nade dnem šedohnědá, promíšená balvany. – *Rozměry:* 125 x 120, dno 65 x 65, max. hl. 85 cm. – *Obr. 18.*

Nálezy: př. č. 102-J-1/1-18, 102-J-2/1-4, 102-J-3/1-6, 102-J-4/1, 102-S-1/1-19, 102-S-2/1-7, 102-V/1-2, 102-D/1. – *Tab. 69: 6–14.*

Funkce: zásobní jáma. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* V blízkosti směrem k V jsou další dva podobné zásobní objekty 103, 104.

Objekt č. 103 – silo

Poloha: J část akropole, sektor C5. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Obdélníkový objekt se stěnami svrchu šikmými, asi od hl. 30 cm kolmými až k plochému dnu v hl. 105 cm; tesaný ve skále. – *Výplň:* Silně zvrstvená, zvláště v horní polovině: nade dnem šedavě žlutá hlinitopísčítá s. 30–40 cm, oddělená od podobné, ca 20–30 cm silně světlé hlinité vrstvy tenkou popelovitou vrstvičkou s. max. 10 cm, miskovitě prohnutou, kryjící celý obvod objektu. Stejná, jen poněkud mocnější popelovitá vrstva, s. max. 20 cm, překryla opět po celém obvodu světlou hlinitou vrstvou, skloněnou od Z k V. Na ní, uprostřed objektu, spočívala sytě černá uhlíkatá čocka a na té ležel rozpadlý blok mazanice s. 10–20 cm, 75 x 65 cm, miskovitě propadlý do spodní vrstvy. Na povrchu objekt vyplňovala hnědočerná kulturní vrstva s hrudkami mazanice a uhlíky. Ze všech vrstev vzaty vzorky na plavení. Objekt byl bohatý na nálezy, pod černou vrstvou se dochovala část zásobnice. – *Rozměry:* 105 x 95, při dně 70 x 60, max. hl. 105 cm. – *Obr. 18; foto 31.*

Nálezy: př. č. 103-J-1/1-21, 103-J-2/1-30, 103-J-2a/1-10, 103-J-3/1-18, 103-J-4/1-8, 103-J-5/1-9, 103-J-6/1-2, 103-S-1/1-15, 103-S-2/1-5, 103-S-3/1-4, 103-S-4/1-13, 103-S-5/1-3, 103-S-6/1-3, 103-S-7/1-6, 103-S-8/1-3, 103-S-6a/1-2. – *Tab. 69: 15–19; 70: 1–12; 71: 1–4.*

Funkce: Podle tvaru i zvrstvení silo; černá uhlíkatá vrstva a blok mazanice pocházejí zřejmě z destruované pece. Spodní vrstvy objektu naznačují, že byl zaplňován v několika fázích, zčásti těž splachem. Stejná situace se opakovala i v několika dalších silech na akropoli. – *Datování:* řívnáčská k.; intruze: bolerázská (?) skup. – *Stratigrafická situace:* Objekt leží osamocen, na jeho Z i V straně se nalézala další dvě sila (102, 104). Souvztažnost všech tří objektů je možná.

Objekty č. 104: obj. 104-jih – silo, obj. 104-sever – jáma

Poloha: J část akropole, sektory BC4–5. Na povrchu se oba objekty jeví jako jeden, proto označeny jedním číslem. – *Výzkum:* 1987, V okraj objektu nezkoumán (stojí zde chráněný dub). Situace na povrchu nebyla jasná, nechali jsme proto zprvu uprostřed objektu V–Z profil š. 50 cm a na něj kolmý J–S profil. Zkoumán postupně: severní část (obj. 104-sever, nálezy označeny 104-SV), JZ část (nálezy: 104-Z), která se dotýkala sila 103 a nakonec JV část (nálezy 104-JV), kde situace byla nejméně jasná.

Objekt 104-jih část

Popis: Nepravidelně oválný půdorys, do hl. 30 cm v písčitém podloží, spodní partie ve skále. Stěny kolmé, ploché dno v hl. 60 cm. Asi 1 m od J okraje byl objekt ostře seříznut mladším a hlubším objektem 104-S. – *Výplň:* Do 20 cm žlutavá hlinitopísčítá, pod ní stejně mocná vrstva tmavě hnědočerné kulturní výplně. Na dně ležela, oddělena od předchozí vrstvou kamenů, světlejší černoohnědá. Od povrchu se do tohoto staršího objektu svrchu šikmo a od hl. 25 cm kolmo zařezával mladší objekt 104-S. – *Rozměry:* 170 (V–Z) x 115, hl. 60 cm.

Objekt 104-severní část

Popis: Oválná jáma (J–S), svrchu se pozvolna zahlubující do středověké prohlubně s kolmými stěnami. – *Výplň:* Na profilu u V okraje, kde se objekt dotýkal nezkoumané části valu, je sled vrstev obdobný jako u velkých objektů a příkopů: na povrchu ve středu světlá hnědožlutá kamenitá výplň, pod ní a po okrajích jemná, měkká sytě hnědá, která nasedá na kamenitý zával až 40 cm mocný, spadající sem od V, tj. od valu směrem ke středu objektu. Od závalu až ke dnu následovala hnědá výplň promíšená většími kameny. – *Rozměry:* 170 x 140, max. dosažená hl. 100 cm. – *Obr. 8. Nálezy:* př. č. 104-Z-1/1-16, 104-Z-2/1-27, 104-Z-3/1-6, 104-JV-1/1-11, 104-JV-2/1-18, 104-JV-3/1-16, 104-JV-4/1-9, 104-SV-1/1-10, 104-SV-2/1-6. – *Tab. 72: 1–11.*

Funkce: Objekt 104-jih náleží spolu s obj. 102, 103 do třídy zásobních jam. Funkce objektu 104-sever není určitelná, charakterem výplně zdá se souviset s objekty mladší fáze. – *Datování:* řívnáčská k., obj. 104-J – starší fáze, obj. 104-S mladší fáze. – *Stratigrafická situace:* Silo 104-J porušil a zčásti překryl objekt 104-S nejasné funkce, jehož výplň je obdobná, jako v příkopech. Objekt 104-J je tedy evidentně starší.

Objekt č. 105 – palisáda (vnitřní), viz kap. 2.4.1.**Objekt č. 106 – jáma**

Poloha: J část akropole, sektor C5. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Mělký objekt nepravidelného půdorysu, vytesaný do skály. Uprostřed prohlubeň, na Z straně po celé délce úzký zásek. Stěny i dno nerovné. – *Výplň:* světlá, hlinitopísčítá, hnědě promíšená, uprostřed vrstva s nálezy. – *Rozměry:* 160 (S–J) x 90–160, hl. 30 cm. – *Obr. 18.*

Nálezy: př. č. 106-Z/1-2, 106-V/1-5. – *Tab. 72: 13.*

Funkce: neurčitelná. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* Severní okraj objektu se dotýkal sila 90, k Z stěně objektu přiléhaly kúly kj. 238 a 307; vzájemný vztah nejistý.

Objekt č. 107 – jáma

Poloha: J část akropole, sektor C4. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Nepravidelná, do skály vytesaná jáma; stěny kolmé, dno nerovné. Středová prohlubeň přecházela do obj. 41 a na V straně okraj objektu obloukovitě seřízla zemnice 73. – *Výplň:* černoohnědá až hnědočerná, místy s většími kameny. – *Rozměry:* d. 170, zachov. š. 60–120, hl. 26 cm. – *Obr. 8.*

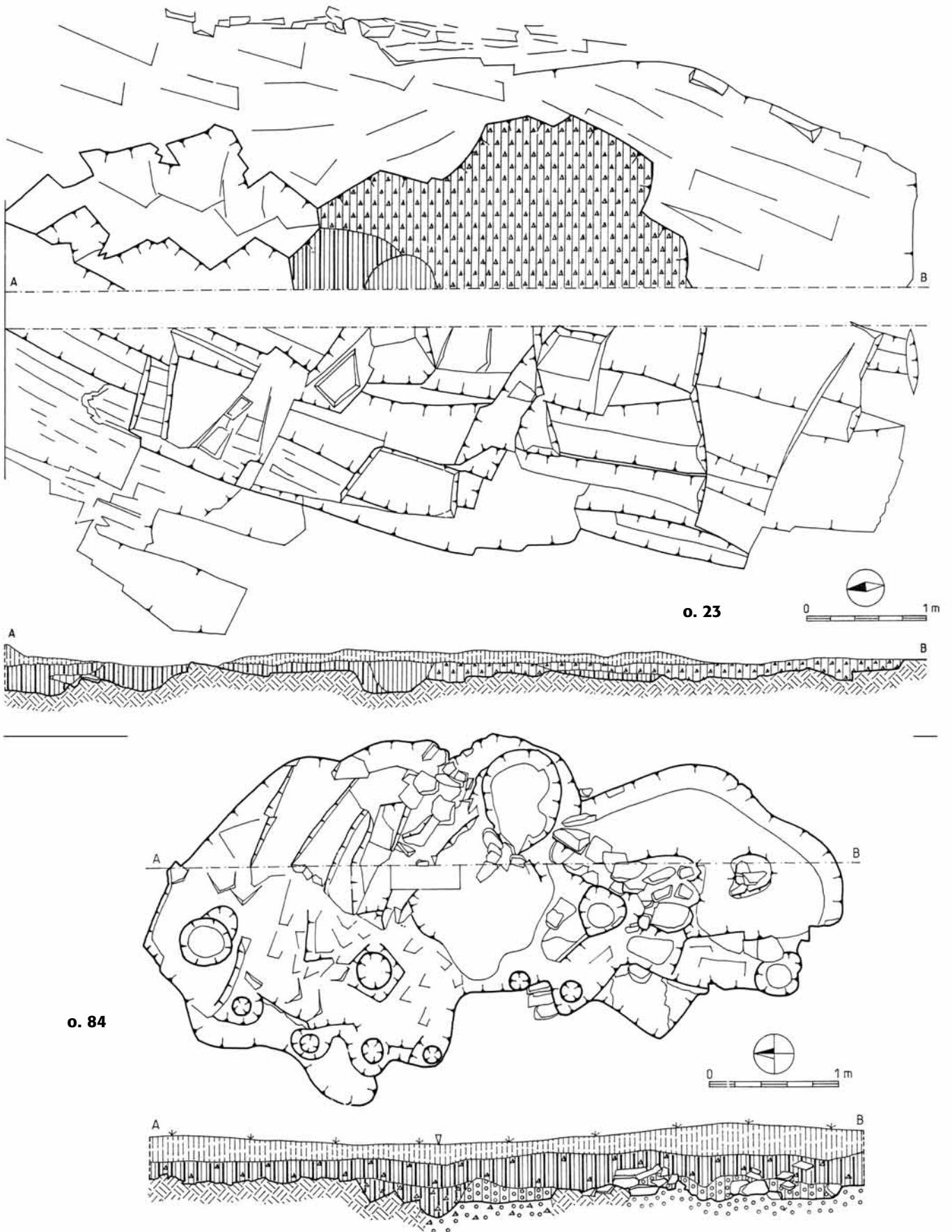
Nálezy: př. č. 107-J/1-9, 107-SZ-1/1-11, 107-SZ-2/1-4, 107-SV/1-7. – *Tab. 72: 14.*

Funkce: neurčitelná. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze; intruze: mladší d. bronzová, pozdní středověk. – *Stratigrafická situace:* Jámu porušila zemnice 73; vztah k silu 41 není jasný, mohla být též jeho součástí.

Objekt č. 108 – jáma

Poloha: J část akropole, sektor C5. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Nepravidelně obdélníková jáma (Z–V) s nerovnými stěnami i dnem, vytesaná do skály. – *Výplň:* světlejší hlinitopísčítá černoohnědá s mazaníci a nálezy, místy při dně jen promíšený písek. – *Rozměry:* 150 x 130, hl. 35 cm. – *Obr. 18.*

Obr. 30. Akropole, severní část. Polozemnice / skalní deprese (?) 23?: půdorys a profil AB. – Polozemnice 84: půdorys a profil AB. — **Abb. 30. Akropolis, Nordteil.** Grubenhaus / Delle im Felsen (?) 23?: Grundriss und Profil AB. – Grubenhaus 84: Grundriss und Profil AB.

Nález: př. č. 108-JV/1-10, 108-SV/1-6, 108-S/1-5. – *Tab. 72: 15.*

Funkce: neurčitelná. – *Datování:* řívnáčská k., intruze: mladší d. bronzová.

Objekt č. 109 – jáma / skalní deprese / substrukce chaty?

Poloha: J část akropole, sektor C4. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Na povrchu se jevil jako nežetelně ohraničená tvrdá šedohnědá skvrna (160 x 135 cm). Po vybrání konstatováno, že šlo patrně jen o skalní depresi s několika menšími prohlubněmi. V SV prohlubni nalezena část nádoby. – *Výplň:* šedohnědá, tvrdá, hlinitá. – *Rozměry:* Na povrchu 160 x 135, po vybrání d. 150, š. 85, max. hl. jen 15 cm. – *Obr. 19.*

Nález: př. č. 109-J/1-8, 109-S/1-3.

Funkce: skalní deprese nebo záměrná úprava skalního povrchu (část substrukce chaty?). – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* Objekt se nacházel v kumulaci objektů při SZ okraji zemnice 73 (obj. 41, 98, 100, 107).

Objekt č. 110 – jáma / silo?

Poloha: J část akropole, sektor C1. – *Výzkum:* 1987. Odkryt spolu s obj. 93, 111 po skrytí části valu 143.

Popis: Jáma široce oválného půdorysu (V–Z), mělká, se šikmými stěnami a nerovným dnem; ze Z strany tesaná do skály, z V strany do hlinitopísčitého podloží. – *Výplň:* světlý, hnědě žlutý písek. – *Rozměry:* 100 x 85, hl. 25 cm (po začástení před fotoplánem se stěny částečně zhroutily, proto na druhém plánu sektoru je větší). – *Obr. 19.*

Nález: př. č. 110-0/1-12, 110-1/1-6. – *Tab. 71: 5–8.*

Funkce: nejasná, podle tvaru silo, čemuž ale hloubka ani výplň nenasvědčují; nelze ale vyloučit, že jde o nedokončené silo. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze. – *Stratigrafická situace:* překryt valem 143.

Objekt č. 111 – polozemnice

Poloha: J část akropole, sektor C1. – *Výzkum:* 1987, nedokončen, zachází do sektoru C0. Spolu s obj. 93 a 110 odkryt až po skrytí části valu 143.

Popis: Prozkoumanou část tvoří tři nevýrazně oddělené prohlubně či stupně, nejmělká a nejmenší u V okraje, nejhlubší a největší na Z straně. Horní části hloubeny do hlinitopísčitého podloží (až do hl. 30 cm), spodní vytesány do skály. Tomu odpovídá i tvar dna, které je ve V a střední prohlubni rovné, v Z prohlubni nepravidelné, skalnaté. – *Výplň:* Pod lesní půdou (10–20 cm), místy se zbytky destruované kamenné hradby, ležela hnědošedá hlinitá vrstva s. 25 cm, pod ní v nejhlubší prohlubni hnědá hlinitopísčítá. Na dně se ve všech prohlubních a také dále k V pod hradbu táhla vrstva černohnědé. *Nález:* jen ve dvou svrchních vrstvách. – *Rozměry:* d. 335, zachov. š. 55–100, hl. 65 cm. – *Obr. 19.*

Nález: př. č. 111-0/1-7, 111-1/1-22. – *Tab. 72: 16–19.*

Funkce: Podle velikosti jde o okraj polozemnice vyhloubené z jihu do svahu akropole, v těsném sousedství polozemnice 65. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze. – *Stratigrafická situace:* Objekt překryt valem 143.

Objekt č. 112 – jáma / skalní deprese

Poloha: S část akropole, sektory B8–9. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Oválný (J–S), mělký s nerovným dnem, vytesaný do skály. – *Výplň:* tmavá, černohnědá. – *Rozměry:* 140 x 100, hl. 14 cm. – *Obr. 9.*

Nález: př. č. 112-J/1, 112-S/1-6. – *Tab. 72: 20.*

Funkce: Dno mělkého objektu nebo skalní deprese vyplněná kulturní vrstvou. – *Datování:* řívnáčská k.

Objekt č. 113 – jáma / substrukce chaty se silem?

Poloha: S část akropole, sektor B9. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Nepravidelný objekt sestávající ze dvou částí: mělká obdélníkovitá na JV a hlubší čtvercovitá na SZ straně. Obě části vytesány do skály, stěny v první šikmé, ve druhé kolmé až podhloubené. – *Výplň:* černohnědá s hrudkami mazanice, v hlubší části při dně světlá, promíšená; většina nálezů z povrchu. – *Rozměry:* 170 x 160, větší část 160 x 100, hl. 20 cm, menší část 90 x 80, hl. 45 cm. – *Obr. 29.*

Nález: př. č. 113-0/1-17, 113-J/1-2, 113-S/1-2. – *Tab. 73: 1–6.*

Funkce: mělká jáma či torzo substrukce chaty, přičemž hlubší část mohla sloužit jako silo. – *Datování:* řívnáčská k.

Objekt č. 114 – silo

Poloha: S část akropole, sektor B9. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Nepravidelně oválná jáma (JV–SZ) stupňovitě vytesaná do skály, s nerovným dnem. – *Výplň:* vrstvená, v horní části hlinitopísčítá s většími i menšími kameny, ve spodní hnědočerná hlinitá. – *Rozměry:* 145 x 90, hl. 65 cm. – *Obr. 29: foto 29.*

Nález: př. č. 114-J/1-4, 114-S-1/1-16, 114-S-2/1-3. – *Tab. 72: 21–23.*

Funkce: Silo se zastřešením? (na obou užších stranách se nalézaly kúlové jamky, na JV straně kj. 279, 280 a 281, na SZ straně kj. 285 a 286, které mohly příslušet buď k silu nebo k půdorysu kúlové chaty). – *Datování:* řívnáčská k., intruze: mladší d. bronzová. – *Stratigrafická situace:* Objekt se nacházel u konce vnitřního západního křídla ulicové brány palisády 16 a zčásti do její trasy zasahoval, což naznačuje nesoučasnost obou objektů.

Objekt č. 115 – jáma / část substrukce chaty s deponií hrnčířské hlíny

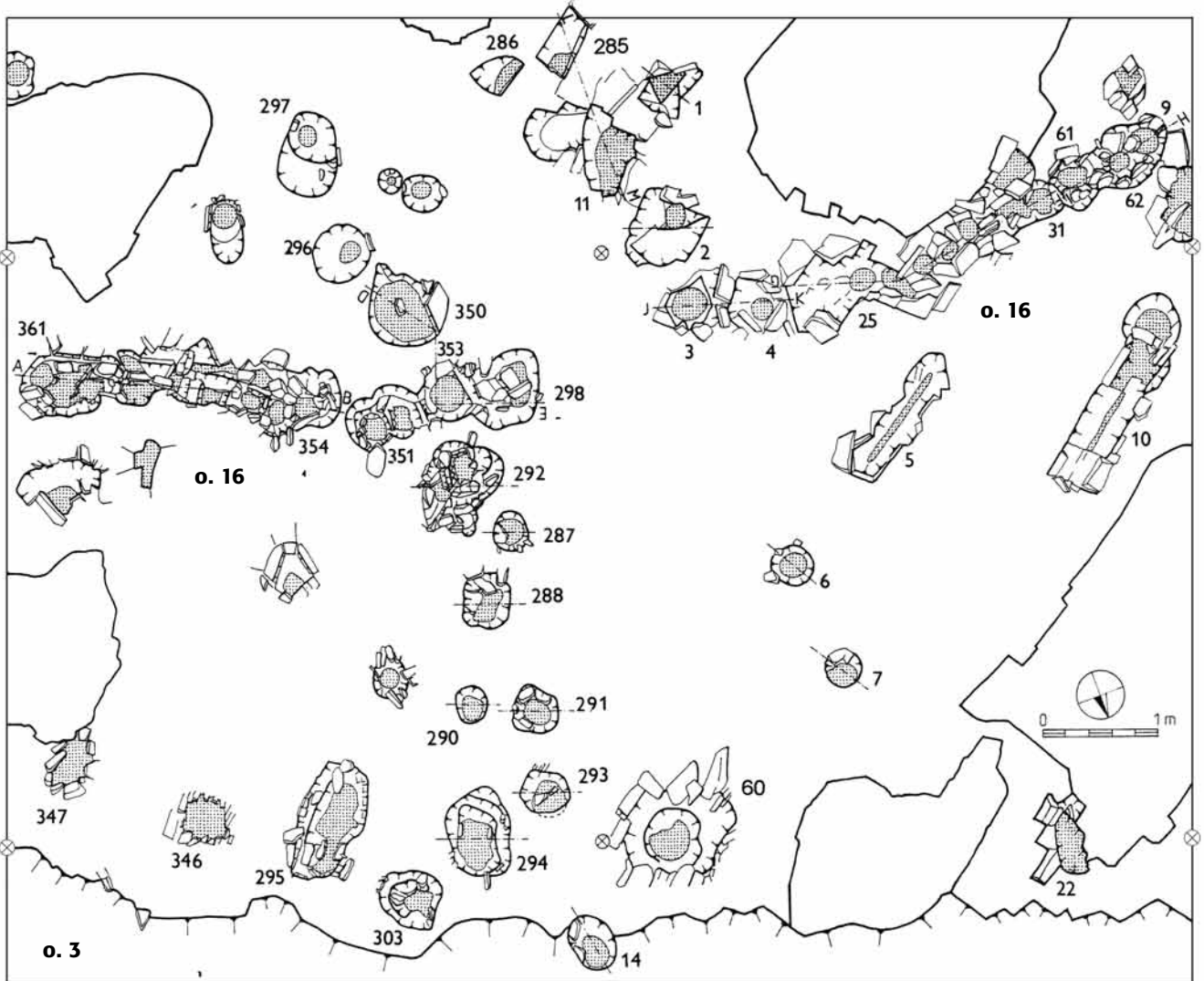
Poloha: S část akropole, sektory A9, B9–10. – *Výzkum:* 1987–1988.

Popis: Nepravidelně oválná jáma (V–Z) s užší okrouhlou prohlubní na V straně a větší oválnou (s trojúhelníkovitým výběžkem u SV okraje) na Z straně. Vytesána do skály, stěny i dno nerovné. Západní část mělká, hl. 20–30 cm, s prohlubní hl. 40 cm. Východní část tvaru okrouhlé hlubší jamky s plochým dnem. – *Výplň:* Do hl. 10–15 cm kamenitá, promíšená černohnědou, nad dnem hlinitá černohnědá, v Z prohlubni hlinitá černá. Východní lalok vyplnila jemná plavená sprašová hlína, konzistencí shodná s deponií hrnčířské hlíny na svahu vnitřního příkopu v sekt. B11. – *Rozměry:* d. 285 (V–Z), š. ve V části 80, v Z části 120, s výběžkem na SZ okraji 180 cm; hl. 20–30 cm, max. hl. v prohlubních 40 cm. – *Obr. 9: foto 32.*

Nález: př. č. 115-0/1-4, 115-J/1-6, 115-S/1-11. 1988: 115-V-1/1-10, 115-V-2/1-10, 115-S-1/1-4, 115-J-1/1-3, 115-J-K/1-4.

Funkce: Jáma – část substrukce chaty? Podle výplně východního laloku sloužila tato část objektu ke skladování přeplavené hrnčířské hlíny. Objekt mohl být součástí hrnčířské dílny nebo ležet v její blízkosti. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* Obě části objektu měly rozdílný charakter, proto není jisté, zda jde o jeden objekt nebo o dva, které se dotýkají. Nacházel se při vnitřní stěně palisády 16, těsně u vnitřního křídla východní stěny brány a obklopovalo jej několik kúlových jam.

Obr. 31. Akropole, severní část. Obvodová palisáda 16. Úsek palisády s bránou ulicového typu: půdorys a profily AB, CD, EC, JK, LM, řezy FG, HI a kúlové jamy. – **Abb. 31. Akropolis, Nordteil.** Palisade 16. Abschnitt der Palisade mit Torkonstruktion: Grundriss und Profile AB, CD, EC, JK, LM, Schnitte FG, HI und Pfostengruben.

k.j. 298+353

350+353

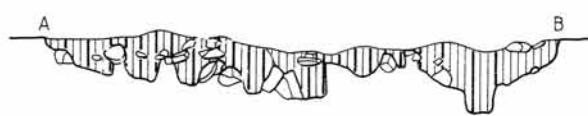
285+11

3-4

354-361

25-31

9+61-62

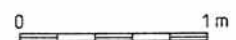

1

2

6

7

287

288

290

291

292

293

294

296

Objekt č. 116 – skalní deprese s kulturní vrstvou

Poloha: S část akropole, sektory B9–10. – *Výzkum:* 1987.

Popis: Mezi obj. 113, 114 a 115 se na povrchu vyrýsoval další tmavě zabarvený objekt, který jsme označili č. 116, jde ale jen o mělkou depresi ve skále vyplněnou kulturní vrstvou, která kryla kůl kj. 297. – *Výplň:* hnědě promíšená, hlinitopísčítá. – *Rozměry:* ca 200 x 150 cm, hl. 10 cm. – *Obr. 9.*

Nálezy: 0.

Funkce: zbytek kulturní vrstvy. – *Datování:* řívnáčská k.?

Objekt č. 117 – skalní deprese

Poloha: S část akropole, sektory AB10. – *Výzkum:* 1987, 1988.

Popis: Mělký, nepravidelně oválný (J–S), s nerovnými stěnami i dnem, vytesaný do skály. – *Výplň:* černohnědá, hlinitá. – *Rozměry:* 155 x 100, hl. 25 cm. – *Obr. 9.*

Nálezy: př. č. 117-0/1-3, 117-J/1-2, 117-S/1-4.

Funkce: neurčitelná. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* Objekt byl umístěn v úzkém pásu mezi palisádou 16 ze starší fáze a vnitřním příkopem z doby mladší fáze.

Objekt č. 120 – jáma / část polozemnice 84

Poloha: S část akropole, sektory A6–7. – *Výzkum:* 1988.

Popis: Nepravidelně oválná mělká prohlubeň v rostlé skále. Dno členěné do menších prohlubní. – *Výplň:* ve východní, hlubší části hnědočerná, v mělkých partiích světlejší. – *Rozměry:* 250 x 200 cm, dno 130 x 85, hl. 26 cm od úrovně skryvky. – *Obr. 9.*

Nálezy: př. č. 120-S-1/1-11, 120-J-1/1-9.

Funkce: jáma či součást polozemnice 84. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze. – *Stratigrafická situace:* Jáma je umístěna těsně při vnitřní straně valu 143 a dotýká se objektů 84, 129.

Objekt č. 121 – jáma

Poloha: S část akropole, sektory A7–8. – *Výzkum:* 1988.

Popis: Nepravidelně kosodélníkový mělký objekt s nerovným dnem, vysekaný do skály. – *Výplň:* hnědočerná, u okrajů promíšená. – *Rozměry:* 180 (S–J) x 100, hl. 40 cm. – *Obr. 9.*

Nálezy: př. č. 121-V-1/1-4, 121-Z-1/1-6.

Funkce: neurčitelná. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze? – *Stratigrafická situace:* Objekt leží v těsné blízkosti valu 143.

Objekt č. 122 – skalní deprese

Poloha: S část akropole, sektory A7–8. – *Výzkum:* 1988.

Popis: Prohlubeň nepravidelného a ve skalním podloží jen obtížně zjistitelného půdorysu, velmi mělká, místy prohloubená záseky. – *Výplň:* černohnědá, promíšená. – *Rozměry:* 140 x 70, hl. 20 cm. – *Obr. 9.*

Nálezy: 0.

Funkce: neurčitelná, patrně zbytek kulturní vrstvy. – *Datování:* řívnáčská k.?

Objekt č. 123 – skalní deprese a kúlová jáma?

Poloha: S část akropole, sektor A8. – *Výzkum:* 1988.

Popis: Oválná prohlubeň s nerovným dnem a okrouhlou jamkou u J okraje, vytesaná ve skále. – *Výplň:* hnědá a písčítá, v jamce hnědá. – *Rozměry:* 138 (S–J) x 60, hl. 18 cm. – *Obr. 9.*

Nálezy: př. č. 123-1/1-8. – *Tab. 72: 24.*

Funkce: skalní deprese a kúlová jáma? – *Datování:* řívnáčská k.

Objekt č. 124 – pec v jámě

Poloha: S část akropole, sektor A8. – *Výzkum:* 1988.

Popis: Jáma hexagonálního půdorysu s kolmými stěnami a poměrně plochým dnem, vytesaná do skály. – *Výplň:* Do hl.

20 cm černá, hustě prosycená hrudkami mazanice četnými střepy a kostmi. Pod ní tenčí vrstva hnědé, černě promíšené, nasedající na téměř souvislou kru mazanice (110 x 100 cm) s většími plochými kameny, včetně drtidla zlomeného na tři kusy. Pod mazanicovou krou na dně černá hlína. – *Rozměry:* 145 x 120, hl. 42 cm. – *Obr. 29; foto 30.*

Nálezy: př.č. 124-1/1-151, 124-2/1-37, 124-3/1-45, 124-4/1-2. – *Tab. 73: 7–20; 74: 1–14; 75: 8–10.*

Funkce: Pec umístěná ve zvlášť pro ni vytesané jámě, předebránvaná. Dno vyloženo plochými kameny a mazanicí. Chybějící vrchní část měla zřejmě tvar kopule převyšující původní úroveň povrchu. Nejasný je způsob přívodu vzduchu do pece a vytápění. – *Datování:* řívnáčská k.

Objekt č. 125 – jáma / substrukce chaty s pecí

Poloha: S část akropole, sektory ZA8–9. – *Výzkum:* 1988.

Popis: Nepravidelně okrouhlý objekt se šikmými stěnami, uprostřed ve skále vytesaná čtvercová prohlubeň s kolmými stěnami a plochým dnem. Kolem objektu i v jeho výplni leželo množství kamenů, na V straně jej zčásti překryl val 143 (tato část objektu nevybrána). – *Výplň:* Na okraji rezavá šterkopísková, slabě promíšená. Ve středu objektu na povrchu vrstva hnědé drodivé hlíny s. 15 cm a pod ní ca 20 cm hnědé hlíny hustě promíšené hrudkami mazanice, místy i v souvislých blocích. Pod ní ležící tenká hnědočerná vrstva obsahovala mazanice již méně. Na dně vrstva téměř čisté bělavě žluté hlíny, s. 20 cm. V objektu nalezeno značné množství keramiky a kostí. – *Rozměry:* 250 x 170, vnitřní prohlubeň 130 x 130, hl. 65 cm od povrchu skryvky, partie po obvodu okraje hl. jen 20 cm. – *Obr. 29.*

Nálezy: př. č. 125-1/1-28, 125-2/1-34, 125-3/1-11, 125-4/1-41, 125-5/1-2, 125-x/1-8. – *Tab. 75: 1–7; 76: 1–19.*

Funkce: Podle mazanicové vrstvy a četných nálezů byla v této prohlubni, kterou interpretujeme jako substrukci chaty, zabudovaná pec. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze. – *Stratigrafická situace:* Objekt překryt valem 143 z doby mladší fáze.

Objekt č. 126 – pec v jámě

Poloha: S část akropole, sektor A9. – *Výzkum:* 1988.

Popis: Osmičkovitý, mělce vytesaný do povrchu skály, s plochým dnem. – *Výplň:* černá hlinitá, hustě promíšená hrudkami mazanice, v Z části objektu na dně souvislá vrstva mazanice. – *Rozměry:* 100 x 90, hl. 16 cm. – *Obr. 29.*

Nálezy: př. č. 126-1/1-21, 126-2/1-10, 126-3/1. – *Tab. 77: 1–6.*

Funkce: pec postavená ve zvlášť pro ni vytesané jámě. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* Dotýká se vrstvy 127 a spolu s pecemi 124 a 125 tvoří trojúhelník o stranách ca 1–1,5 m. Tato skupina tří pecí při SV okraji akropole, v blízkosti palisády 16, indikuje v tomto prostoru existenci nadzemní zástavby.

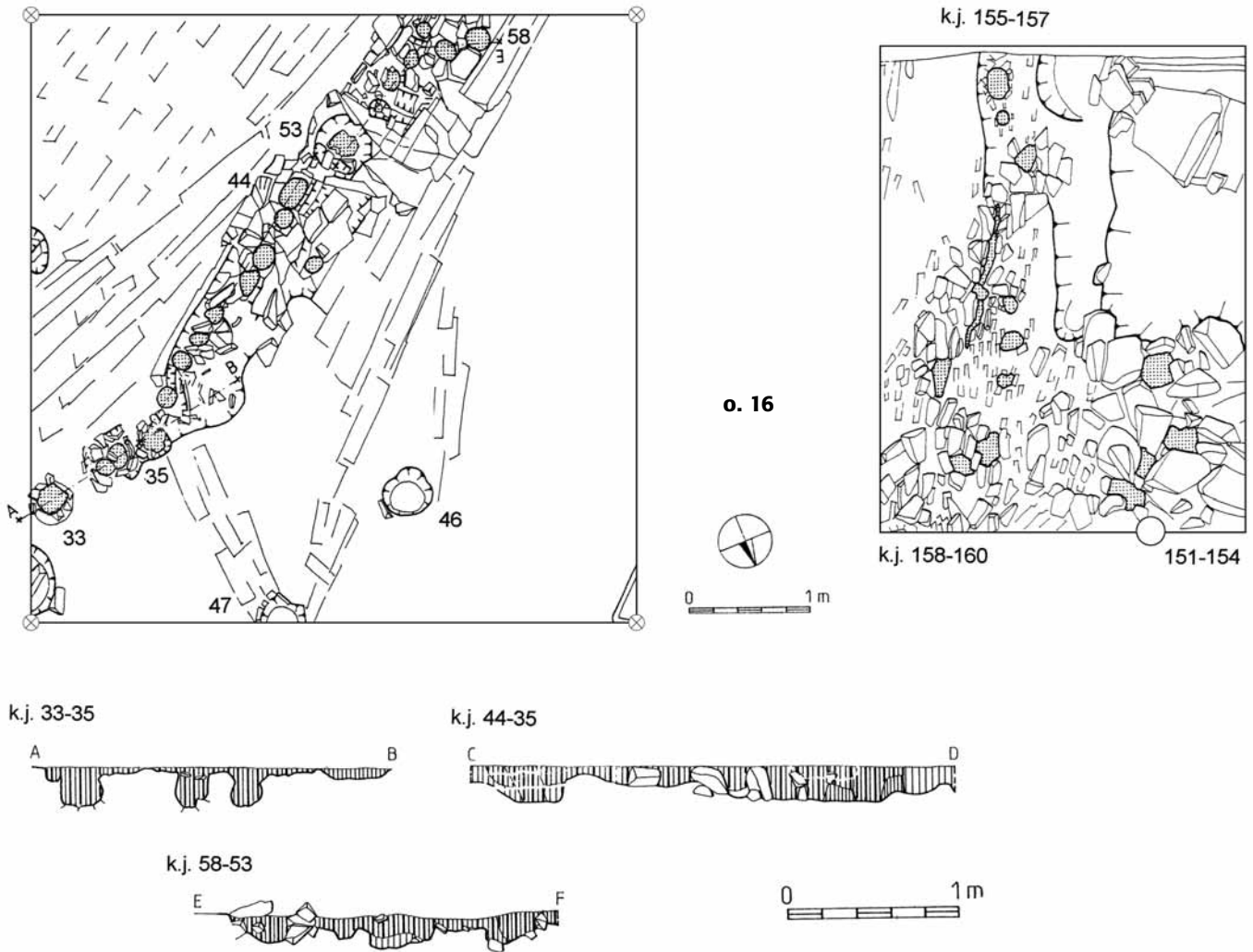
Objekt č. 127 – kulturní vrstva s kúly / substrukce kúlové chaty?

Poloha: S část akropole, sektory A9–10 a Z9. – *Výzkum:* 1988, zachází do V stěny odkryvu.

Popis: Objekt se na povrchu jevil jako souvislá světle promíšená černohnědá hlinitá vrstva, sahající od obj. 125 až k palisádě 16 a na Z straně k objektu 115 (s hrncířskou hlínou). V ní se vyrýsovaly tři okrouhlé černé skvrny, později označené jako kúlové jamky 386, 388 a 389. Zprvu jsme tuto vrstvu označili jako samostatný objekt 127. Teprve při výzkumu se ukázalo, že jde jen o nezřetelně ohraničený zbytek kulturní vrstvy. – *Výplň:* světlejší černohnědá s drobnými kameny, výrazně odlišná od černé výplně okolních jam i kúlových jamek. – *Rozměry:* 350 (V–Z) x 200 cm. Vrstva překrývala nerovné skalní podloží v max. síle 15–20 cm, směrem k valu její síla stoupala na 50 cm. – *Obr. 9.*

Nálezy: př. č. 127-V-1/1-16, 127-V-K/1-4, 127-J-1/1-23, 127-JZ-1/1-9, 127-A9/1-14, 127-A10/1-4, 127-S-1/1-6.

Funkce: Torzo kulturní vrstvy nebo původního povrchu, kryjícího

Obr. 32. Akropole, severní část. Obvodová palisáda 16. Úsek palisády v sektoru E7 (půdorys a profily AB, CD, EF) a úsek s postranní brankou v sektoru E6 (půdorys). — **Abb. 32. Akropolis, Nordteil.** Palisade 16. Abschnitt der Palisade in Sektor E7 (Grundriss und Profile AB, CD, EF) und Abschnitt mit Seitentor in Sektor E6 (Grundriss).

skalní podloží. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze. – *Stratigrafická situace:* Vrstva zacházela pod val 143, byla tedy starší. Nedatované kúlové jamky, které se v ní zřetelně rýsovaly, mohou být – spolu s ohništěm 126, event. i pecí 125 – pozůstatkem chaty. Kúly palisády 16 se jí těsně dotýkaly.

Objekt č. 129 – skalní deprese s kulturní vrstvou

Poloha: S část akropole, sektor A7. – *Výzkum:* 1988.
Popis: Nepravidelně oválný objekt s ostrým výběžkem na SZ straně, vytesaný ve skále. – *Výplň:* jednotná hnědá, s tmavší skvrnou na JZ. – *Rozměry:* 160 x 130, hl. 20 cm. – *Obr. 9.*
Nálezy: př. č. 129-V-1/1-6, 129-Z-1/1-4. – *Tab. 77:* 7–14; 78: 1–10.
Funkce: neurčitelná, snad jen záseky ve skále zaplněné kulturní vrstvou či podložím. – *Datování:* řívnáčská k. – *Stratigrafická situace:* Vrstva se nacházela mezi objekty různých funkcí (84, 86, 124, 132).

Objekt č. 130 – jáma s pecí

Poloha: J část akropole, sektory A5–6. – *Výzkum:* 1988, po rozebrání valu 143 v sondě ZYA 5.
Popis: Objekt stupňovitě vytesaný z boku svahu do okraje akropole byl podkovovitěho tvaru, s kolnými stěnami a nerovným dnem (podle lomů skály), ku stěně slabě prohloubeným. Přístup-

ný byl z východní, otevřené strany. – *Výplň:* Na povrchu zavalen kameny valu 143, přináležejícími, podobně jako v sousedním obj. 133, k základu čelní plentý hradby, které na J straně objektu sahaly až do hl. 30 cm. Vlastní výplň objektu byla šedohnědá, tvrdá a drolivá vápnitá hlína, v S části při povrchu silně kamenitá. Nerovné skalnaté dno kryla souvislá vrstva do červena vypálené mazanice – dno pece, ležící zčásti na skalnatém dně, zčásti na vrstvě shodné s vrstvou nad mazanici. Na ní ležely střepy větších nádob. – *Rozměry:* pec 120 (S–J) x 100, hl. 60 cm, jáma 90 x 70, hl. 35 cm. – *Obr. 19.*

Nálezy: př. č. 130-1/1-14, 130-2/1-13, 130-3/1-10, 130-4/1-26, 130-5/1-2, 130-6/1-10.

Funkce: Jáma s pecí, patrně kopulovitou, vytesaná z boku do skály. Z pece se dochovalo jen mazanice dno. Klenbu pece destruovala nebo už destruovanou překryla hradba 143. – *Datování:* řívnáčská k., starší fáze. – *Stratigrafická situace:* Objekt porušen a překryt valem 143.

Objekt č. 131 – jáma

Poloha: S část akropole, sektory A8–9. – *Výzkum:* 1988.
Popis: Okrouhlá jáma se šikmými stěnami a plochým dnem v roslé skále. Na S okraji spojena s kúlovou jámou k.j. 367, která ji porušila. – *Výplň:* černohnědá hlinitopísčitá, odlišná od hnědočerné v k.j. 367. – *Rozměry:* 105 x 90, hl. 10–18 cm. – *Obr. 9.*
Nálezy: př. č. 131-Z-1/1-5.

Funkce: Dle pravidelného půdorysu jde o intencionální objekt. – **Datování:** řívnáčská k. – **Stratigrafická situace:** Jáma je starší než kůlová jamka kj. 367.

Objekt č. 132 – jáma / skalní deprese

Poloha: S část akropole, sektor A7. – **Výzkum:** 1988. Prozkoumána jen Z část, východní skryta pod nezkoumaným úsekem valu 143.

Popis: Odkrytá část je protáhlého (J–S) nepravidelného tvaru, s mělkým nerovným dnem; z větší části vytesaná ve skále. – **Výplň:** hnědá, promíšená. – **Rozměry:** d. 310, zachov. š. 115, hl. 20 cm. – **Obr. 9.**

Nálezy: př. č. 132-1/1-4.

Funkce: nejasná, může jít jen o prohlubně v povrchu skály. – **Datování:** řívnáčská k., starší fáze. – **Stratigrafická situace:** Objekt byl překryt valem 143.

Objekt č. 133 – jáma / koncový kůl palisády 105

Poloha: J část akropole, sektory AB5. – **Výzkum:** 1988.

Popis: Na povrchu se po skrytí valu 143 jevil jako část oválného půdorysu vytesaného ve skále a ohraničeného na S straně do půlkruhu skládanými kameny, na J straně zacházel pod neodkrytý val. V severní polovině ležela uprostřed na povrchu okrouhlá urovnaná vrstva plochých kamenů. Po jejich vybrání se vyrýsovala okrouhlá prohlubeň s plochým dnem. Objekt byl mělký, jen v místě prohlubně dosahoval hl. 40 cm. Dno v J polovině šikmé, v S polovině ploché, stěny do skály stupňovitě vytesané. – **Výplň:** v mělké J polovině světlá promíšená, v okrouhlé prohlubni hnědočerná. – **Rozměry:** zachov. d. 240 (S–J), š. 180, hl. 20, v prohlubni 40 cm. – **Obr. 9; foto 37.**

Nálezy: K objektu mohou patřit některé nálezy ze sondy YZA 5, vybrané v době, kdy objekt ještě nebyl rozpoznán a označen samostatným číslem. Samotná prohlubeň byla bez nálezů.

Funkce: Podle polohy, tvaru a uspořádání kamenů po obvodu šlo nejspíše o jámu pro koncový kůl vnitřní palisády 105. – **Datování:** řívnáčská k., mladší fáze. – **Stratigrafická situace:** Objekt byl překryt valem 143, podle polohy byl součástí palisády 105.

Objekt č. 137 – pec, viz polozemnice obj. 65.

Objekt č. 138 – pec, viz polozemnice obj. 59.

2.2.4. Kůlové jámy

Po skrývce a začistění bylo v areálu akropole registrováno celkem 409 objektů, podle velikosti a tvaru půdorysu a profilu označených jako kůlové jámy (kj.). Bližší charakteristiku těch, které byly součástí obou palisád – vnější (obj. 16) a vnitřní (obj. 105) – uvedeme v *kap. 2.4.1*. Jejich popis a rozměry jsou uvedeny v náleзовé zprávě. Kůly s nálezy jsou popsány v *kap. 2.2.2* (rubrika *Nálezy*).

2.2.5. Sondy na svazích

Na svazích akropole jsme situaci zjišťovali pomocí sond. Prvá vyměřena na čelní, jižní straně, další dvě na V a Z svahu (viz *nůže*). Popis dvou krátkých sond na východním okraji akropole, označených jako sondy Z8 a Z9–10, je uveden v *kap. 2.2.2*.

Sonda na jižním svahu akropole v sektorech D0, D-1, D-2

Poloha: J část akropole, přičemž sektor D0 ležel na samém okraji její plochy a sektory D-1 a D-2 již na krátkém svahu mezi tímto

okrajem a hranou skalní stěny spadající k Vrchlici. – **Výzkum:** 1988.

Popis: Sondou směřující od plošiny akropole k hraně skalní stěny jsme vyměřili při V straně sektorů řady D v délce 15 m a šíři 2,5 m (do 9. metru), níže, v sekt. D-2, byla zúžena na 1 m. Skryta ručně na podloží, max. hl. 40 cm. – **Podloží:** Na horním a dolním úseku, v sekt. D0 a D-2, rostlá skála; na středním úseku kryl rozpadlou skálu místy zhlinitý šedožlutý štěrkopísek. – **Objekty:** Na S okraji zachycen hlinitokamenitý **val 143**, níže na svahu se pod slabou vrstvou lesní půdy nacházely jen větší kameny z destrukce hradby, promíšené světle šedohnědou hlínou. Téměř bez nálezů. Účelem sondy bylo zjistit, zda také na J straně chránila akropoli ve starší fázi, před stavbou hradby, palisáda. Žádné stopy po jejích kůlech ani jiné objekty jsme zde však nenalezli. – **Obr. 8, 48.**

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 19.

Nálezy: př. č. D0-0/1-6, D1-0/1-7.

Datování: řívnáčská k.

Sonda na východním svahu akropole v sektorech YZA5

Poloha: J část akropole, východní okraj a svah. – **Výzkum:** 1988.

Popis: Sonda, vyměřená původně v délce 10 m a šířce 4 m, skryta nejprve na celé ploše ručně, poté na podloží vybírán jen pás š. 2 m při S straně sondy a také pás š. 2 m podél jejího Z okraje, v prostoru valu 143. Protože situace na V konci sektoru Z5 byla sterilní, další sektor, Y5, kam až měla sonda sahat, jsme už neskrývali. – **Podloží:** U horního okraje sondy rostlá skála, od 2. do 6. m šedohnědá prašná hlína s drobnými kameny, mezi 6. a 8. m opět rostlá skála, na dolním konci nastoupil hlinitý povrch plošiny východního předhradí. Povrch tvořila lesní půda, v horní polovině sondy s. 10–15 cm, která se níže, v prostoru kamenného závalu, téměř vytrácela, aby na dolním úseku sondy opět zesílila až na 40 cm. Ještě před výzkumem jsme v diskusi s dr. V. Hoffmannem o *původu kamenného pole kryjícího V svah akropole* předpokládali, že může jít (1) o kamení sebrané z pole nebo (2) o přirozený rozpad skály, jak je to na rulových lokalitách běžné, či konečně (3) o kamení z destrukce obvodové hradby akropole. Následná sondáž doložila, že ze zvažovaných možností je platná ta třetí. – **Objekty:** Na Z okraji sondy, ještě na okraji plošiny akropole, se na rozhraní sektorů AB5 nacházelo těleso **valu 143** se zbytkem základu čelní plenty hradby ve formě zídky z rovnáných kamenů. Po skrytí valu se vyrýsovaly **jáma s pecí obj. 130** a jáma či koncový kůl vnitřní palisády 105 – **obj. 133**, které oba hradba překryla. Samotný svah akropole pokrýval **kamenný zával** o síle až 140 cm, pocházející evidentně ze zřícené či spíše záměrně stržené kamenné hradby. Skládal se z kamenů různé velikosti, mezi nimi i z obřích balvanů až 80 cm dlouhých, z jejichž polohy byl dobře patrný směr zřícení či stržení hradby. Pod závalem ležela až 50 cm mocná vrstva žlutavě šedohnědé jemné až prašné hlíny – původní povrch svahu, s poměrně malým množstvím pravěkých nálezů a bez objektů. – **Obr. 8, 49; foto 58.**

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 10, 19. – **Foto:** NZ sv. č. 9.

Nálezy: 1988: př. č. AB5-K/1-6, YZA5-0/1-24, YZA5-K/1-12, YZA5-A-S/1-48, YZA-A-2/1-12, YZA5-B-1/1-38, YZA5-B-2/1-13, YZA5-C-2/1-15, YZA5-C-1/1-2, Z/A5-0/1-18, Y4-0/1-17, Y5-0/1-6, YZA5-J/1-9, A5/6-V/1-10.

Datování: řívnáčská k., dále 2 zl. z doby bronzové a větší počet (11) zlomků středně- až novověkých z vrstvy pod závalem, které svědčí o novověké planýrce hradby.

Sonda na západním svahu akropole v sektorech E–G6

Poloha: S část akropole, západní okraj a svah. – **Výzkum:** 1984, 1985.

Popis: Sonda d. 15 m a š. 4 m zabírala ve V polovině sektoru E6 ještě okraj akropole, poté se terén prudce svažoval k vnitřnímu příkopu 3 a před koncem sondy, v sekt. G6, přešel do plochy západního předhradí. – **Podloží:** rostlá skála, překrytá v Z části sekt. G6 mělkou vrstvou spraše. – **Objekty:** V sektoru E6 zjištěn

druhý vstup na akropoli – **branka**, vzniklá rozpojením linie obvodové **palisády 16** a krátkým překrytím obou koncových úseků (*kap. 2.4.2*). V JZ rohu E6 a SV rohu F6, nad okrajem příkopu 3, profil sondy přetnul prohlubeň či kapsu vyplněnou kulturní vrstvou; max. průměr ca 2,5, hl. 1,2 m; kapsa vybírána po vrstvách (1–5), z té spodní odebrán pedologický vzorek č. 16 (*kap. 3.3.2*). V sekt. F–G6 přeřat **vnitřní příkop 3** (*kap. 2.4.3*). Kamenná sut, která jej vyplňovala, se místy skládala z obřích kamenů o téměř metrovém průměru a musela se proto zčásti vybrat strojem. V Z části sekt. G6, kryté spraší a přináležející už k plošině západního předhradí, se nacházel jediný objekt – **pec 55** (*kap. 2.3.3*). – *Obr. 9, 47; foto 51, 52.*

Dokumentace: Plány: NZ sv. č. 15, 16, 21. – Foto: NZ sv. č. 6.

Nálezy: Sektor E6: 1984: př. č. E6-SV-1/1-89, E6-JV-1/1-52, E6-SZ-1/1-33, E6-JZ-1/1-31. – 1985: př. č. E6-S-1/1-5, E6-S-2/1-17, E6-J-1/1-2, E/F-6-0/1-36. – *Tab. 8: 7–18; 10: 5–7.*

Sektor F6: 1984: př. č. F6-0/1-4, F6-1/1-10. – 1985: F6-S-2/1-16, F6-S-3/1-23, F6-S-4/1-2, F6-J-1/1-35, F6-J-2/1-29, F6-J-3/1-23, F6-J-4/1-14, F6-J-5/1-23. – *Tab. 9: 1–18; 10: 1–4.*

Sektor G6: 1985: př. č. G6-1/1-39.

Datování: řivnáčská k. s příměsí zlomků z doby bronzové.

2.3. Předhradí

2.3.1. Rozdělení na severní, východní a západní předhradí

Jako "předhradí" jsme označili plochy zhruba stejné výškové úrovně, které ze tří stran obtáčejí akropoli, převýšenou proti nim o 3–7 m. Na všech byly zjištěny doklady osídlení:

(a) Severní (střední) část předhradí (296–298,5 m n. m.) je plošně nejrozsáhlejší. Směrem od akropole se zprvu svažuje, poté přechází do roviny a v úzkém pruhu se táhne až do míst, kde ostrožna přechází do roviny. Nejšířší je na jižní straně (40 m). K severu se postupně zužuje na 15 m, ale není vyloučeno, že zde byla původně širší, protože v tomto nejjužším místě, kde při výzkumu byla odkryta polozemnice 10, byl původní terén porušen úvozem cesty do denemarského mlýna. Za další indicii lze v tomto směru považovat výsledek fosfátové analýzy na poli ppč. 4386 západně od polozemnice 10. A. Majer zde pomocí vrtů zjistil několik výrazných anomálií, velikostí zhruba odpovídajících rozměrům polozemnic (*kap. 3.3.3*).

(b) Jako východní předhradí (293–295 m n. m.) označujeme relativně úzký terasový stupeň, sledující v délce ca 70 m a šíři 8–15 m strmou východní stranu akropole, která jej převyšuje o 3–7 m. Na JV nároží se nachází nevelký spočinek, připomínající lom, podle geologického posudku však jde o přirozenou situaci. Dále k severu terén přechází ve skalnatou, mírně svažitou terasu zvrášenou skalními výchozy. Při hraně východního předhradí se dochoval nízký val 145. Svah ostrožny na této straně prudce klesá k Vrchlici a je, podobně jako jižní čelo ostrožny, takřka neschůdný.

(c) Západní část předhradí (295–297 m n. m.) je plochý terasový stupeň dlouhý ca 35 m a široký 8–15 m, plynule vybíhající ze severního předhradí. Na východní straně jej ohraničuje úpatí akropole, na západní straně hrana svahu spadajícího na úroveň terasy mlýnského sadu. Celkový rozměr plochy všech tří částí předhradí, měřeno bez svahů, činí ca 3400 m².

Čtvrtou polohou, sondovanou v návaznosti na výzkum západního předhradí, je někdejší mlýnský sad. Jde opět o plochou terasu (289–292 m n. m.), v tomto případě trojúhelníkovitou, dlouhou ca 55 m a širokou ca 25 m. Tato parcela je sice okrajovou partií denemarské ostrožny, v pravěku – jak ověřila tzv. křížová sonda (*kap. 2.3.4*) zůstala neosídlena a nedá se proto počítat k předhradí. Okrajovými svahy klesá do bezvodého bočního údolí, jímž prochází už zmíněný hluboký úvoz cesty, bezpochyby středověkého stáří, která spojovala mlýny na Vrchlici s někdejší osadou při kostele sv. Trojice a s Kutnou Horou; běžně frekventovaná byla tato cesta ještě v průběhu 60. let min. století. V baňskohistorickém přehledu (*kap. 4.4*) J. Bílek do těchto míst lokalizuje tzv. měšťanskou šachtu a s jistotou pravděpodobností i důl Mlýn.

Průběh výzkumu. Na relativně plochých partiích byl výzkum veden, stejně jako na akropoli, metodou postupné skrývky sektorů 5 x 5 m. Těch zde bylo cele či zčásti odkryto celkem 80. Na svažitých plochách či na místech, kam osídlení už nezasahovalo, situace zjišťována pomocí devíti sond, které se dotkly dalších 44 sektorů (*obr. 5*). Na *severní (střední)* části předhradí cele či zčásti odkryto 67 sektorů, konkrétně (od V k Z) sektory A11–12; B11–25; C11–28; D11–22; E11–19; F11–16; G11–15. *Východní* část předhradí zkoumána sondami č. 1–8. Na *západní* části předhradí bylo odkryto, většinou jen zčásti, 12 sektorů (H5–12, I7–10). Situaci na terase *mlýnského sadu* pod západním předhradím ověřovala sonda, podle tvaru označená "křížová".

Popis výzkumu předhradí je rozdělen, podobně jako v kapitole o akropoli, na tři části: v *kap. 2.3.2* jsou popsány sektory, v *kap. 2.3.3* objekty a kúlové jámy, v *kap. 2.3.4* sondy a v *kap. 2.4* fortifikační objekty – palisády, příkopy, pozůstatky hradby a valů.

2.3.2. Sektory na severním a západním předhradí

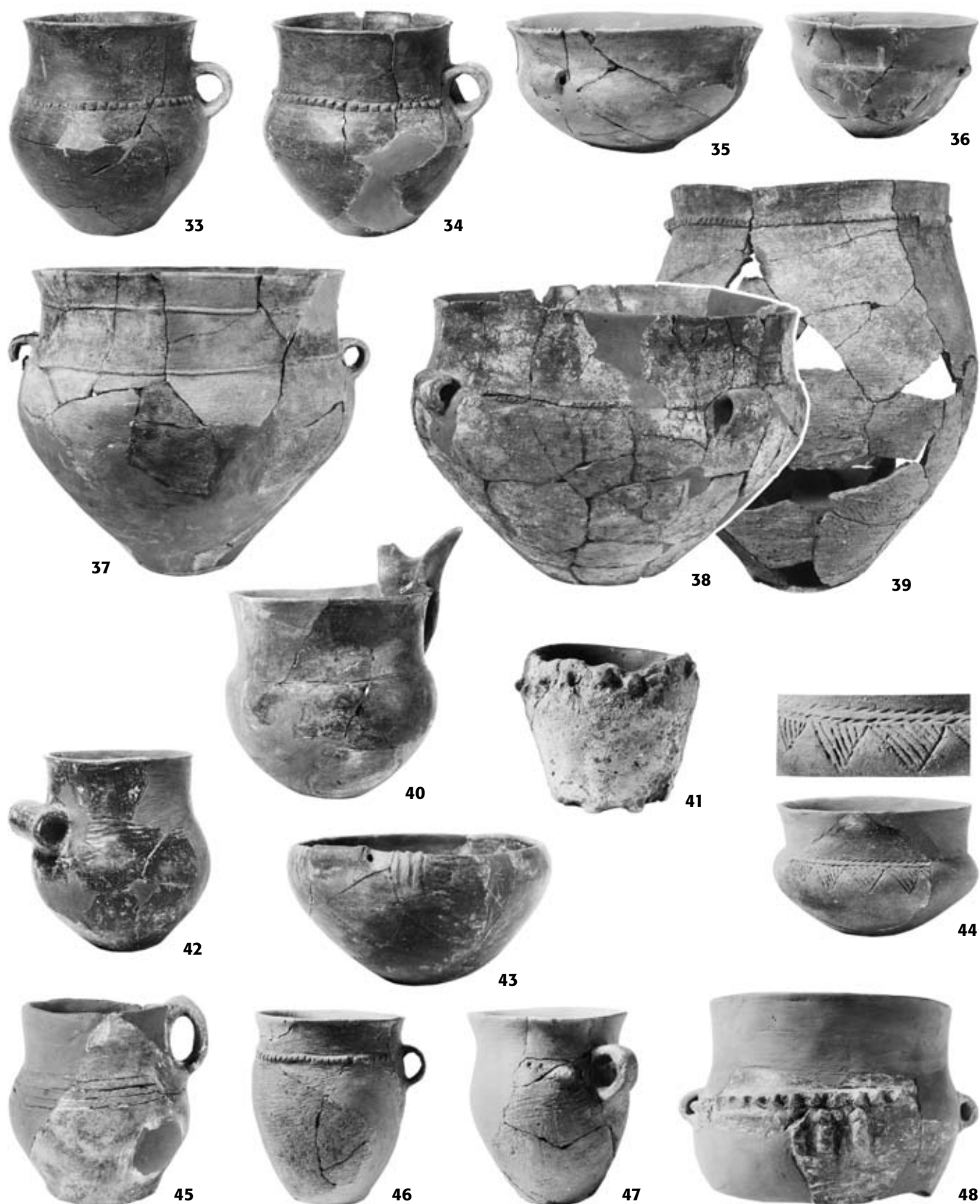
Severní předhradí

Sektory A11–A12

Poloha: severní předhradí. – *Výzkum:* 1988–89.

Popis: Třímetrová sonda od sekt. A10 (*kap. 2.2.2*) k S skryta ručně. Její plochu téměř cele zabral vnitřní příkop 3 a v sekt. A12 pozdně středověká hráz s náhonem 128. – *Podloží:* Ve svažitém sektoru A10 nezachyceno, ale podle profilu J části sekt. A11 sem ještě od akropole sahala rostlá skála, vystřídaná severněji spraší, která kryla povrch v A12. – *Objekty:* V sekt. A11 pouze **vnitřní příkop 3** přesahující i do J části A12, kde přes něj přecházela **hráz s vodním náhonem obj. 128, 15**. Na S okraji A12 zjištěn nízký hliněný **val 144**, navršený mezi vnitřním a středním příkopem. Profil průkopu při V stěně sektorů navíc ukázal (*obr. 45*), že těleso valu 144, na němž byla hráz navršena, překrylo souvrství tmavých a světlejších vrstev. Toto souvrství odpovídalo situaci na bermě obj. 142, zjištěné v sondách č. 1, 5 na V odtud, zde ale navíc naspodu s tenkou plochou vrstvičkou výmazu shodného s výmazem podlah polozemnic. Je proto zřejmé, že zde stála další z řady **chat starší fáze (nečíslovaná)**, k jejichž likvidaci došlo před výstavbou mladší řivnáčské fortifikace.

V r. 1989 prokopána podél V okraje obou sektorů metrová sonda na dno **vnitřního příkopu 3**, která zachytila zvrstvení

Tab. 162. Sila 41, 41a: 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41 (v. 186, 150, 92, 107, 401, 330, 520, 168, 67 mm). – Polozemnice 53: 42, 43 (v. 171, 105 mm). – Střední příkop 2 v sektorech H9–10: 44, 45, 46, 47 (v. 120, 81, 142, 139). – Polozemnice 22: 48 (zach. v. 95 mm). – **Taf. 162.** – Silos 41, 41a: 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41 (Höhe 186, 150, 92, 107, 401, 330, 520, 168, 67 mm). – Grubenhaus 53: 42, 43 (v. 171, 105 mm). – Mittlerer Graben 2 in den Sektoren H9–10: 44, 45, 46, 47 (Höhe 120, 81, 142, 139). – Grubenhaus 22: 48 (erh. H. 95 mm).